

Дневникъ

(стенографически)

на

X^{то} Обикновено Народно Събрание

(втора редовна сесия).

X заседание, сръда, 1 ноемврий 1900 г.

(Отворено въ 3 часътъ послѣ пладнѣ, подѣ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдателя Жечо А. Бакаловъ.)

Прѣдсѣдатель: (Звъни.) Засѣданието се открива.

Моля секретаря г. Милана Макавѣевъ да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители.

Секретарь Миланъ Макавѣевъ: (Прочита списъка.)

Отсѣствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Атанасъ А. Буровъ, Алекси Бояджийски, Атанасъ Ив. Ибишевъ, Владимиръ Недѣлевъ, Василъ Пападопуло, Ганю Чолаковъ, Гавриилъ Константиновъ, Д-ръ Константинъ Стоиловъ, Димитъръ В. Мантовъ, Димитъръ Н. Провадалиевъ, Дянко Ив. Коджабашовъ, Д-ръ Никола Геннадиевъ, Д-ръ Христо Йордановъ, Иванъ Мандиковъ, Йовчо Теневъ, Иванъ Д. Зографъ, Исмаилъ-Чаушъ Алиевъ, Иванъ Г. Поповъ, Д-ръ Йорданъ Ц. Нейовъ, Коста Ранковъ, Константинъ Панайотовъ, Константинъ х. Калчовъ, Кирилъ х. Яневъ, Константинъ Липовански, Младенъ Ивановъ, Никифоръ Влаевъ, Никола Йонковъ-Владикиня, Никола Ценовъ, Несторъ К. Абаджиевъ, Никола Константиновъ, Никола Ю. Бакаловъ, Никола Бакевъ, Османъ-Бей Сали-Бѣевъ, Сотиръ Календеровъ, Тодоръ Табаковъ, Тодоръ К. Шипковъ, Тодоръ Михайловъ, Тодоръ Атанасовъ, Цвѣтанъ Кара-Ивановъ, Цвѣтко В. Таслаковъ и Яковъ Д. Матакиевъ.

Прѣдсѣдатель: Отъ 166 народни прѣдставители, отсѣствуватъ 41, а присѣствуватъ 125; значи, има законното число прѣдставители, за да се отвори засѣданието и да се пристѣпи къмъ дневния редъ.

Моля секретаря г. Макавѣева да прочете съкратения протоколъ отъ VII-то засѣдание.

Секретарь Миланъ Макавѣевъ: (Прочита съкратения протоколъ отъ VII-то засѣдание.)

Прѣдсѣдатель: Желаетъ ли нѣкой отъ г. г. народнитѣ прѣдставители да направи нѣкои поправки върху прочетения протоколъ? (Никой не се обажда.) Слѣдователно, протоколътъ се приема така, както се прочете.

Понеже протоколитѣ отъ VIII-то и IX-то засѣдания не сж готови, нѣма да се четатъ.

Прѣди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, има да ви съобща, че сж постѣпили отъ Финансовото Министерство законопроектъ за финансовитѣ инспектори, законопроектъ за общественитѣ прѣдприятия и законопроектъ за отчетността по бюджета.

Сжщо е готовъ и докладътъ на комисията по провѣрка смѣткитѣ на Народното Събрание за третата редовна сесия отъ IX-то Обикновено Народно Събрание и първата извънредна сесия отъ X-то Обикновено Народно Събрание. Този докладъ ще се тури на дневенъ редъ за идущето засѣдание, както и законопроектитѣ, които сега съобщихъ.

Има да съобща още, че съмъ разрѣшилъ на г. Никола Константиновъ, Свищовски народенъ прѣдставитель, 10-дневенъ отпускъ; на Фердинандския народенъ прѣдставитель, Спасъ Ивановъ, 10-дневенъ; на Разградския народенъ прѣдставитель, Николай Ненчовъ, 5-дневенъ; на Коста Ранковъ, Варненски народенъ прѣдставитель, 10-дневенъ.

Пристѣпяме къмъ дневния редъ, който е:

1) Второ четене на законопроекта за измѣнение закона за градскитѣ общини;

2) Докладъ на анкетнитѣ комисии по изборитѣ, станали въ околнитѣ: Видинска, Ломска и Ново-Загорска, и

3) Докладъ на прошетарната комисия по разни прошения.

На първо място е: второ четене на законопроекта за изменение закона за градските общини. Моля докладчика г. Досева да заеме мястото си.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Г-да народни представители! Комисията по Министерството на Вътрешните Работи, слѣдъ като разгледа внесеня законопроектъ по измененията на закона за градските общини, е направила своя докладъ; съ съгласието на г. Министра на Вътрешните Работи тя намѣри за добръ да направи нѣкои изменения и допълнения по този законъ, и моли Народното Събрание да ги приеме. (Чете.)

„Законъ

за изменение закона за градските общини“.

Прѣдсѣдателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори по заглавието?

Ангелъ Крушковъ: Г-да народни представители! Къмъ заглавието на законопроекта за изменение закона за градските общини, мисля, не ще бѣде злѣ да се прибавятъ и думитѣ: „незадължителенъ за българските министри.“ (Шумъ.)

Прѣдсѣдателъ: Поканвамъ Ви да бѣдете по-приличенъ и да не говорите подобни осѣърбителни думи.

Ангелъ Крушковъ: Не сж задължителни!

Прѣдсѣдателъ: Моля! Г-нъ Дочевъ има думата.

Д-ръ Василъ Дочевъ: Искамъ да направя една забѣлжка относително така прѣдлагания на второ четене докладъ на комисията по законопроекта за изменение закона за градските общини. Считаю, г-да народни представители, че комисията по Министерството на Вътрешните Работи трѣбваше да прѣдстави своя докладъ нѣкакъ си по-мотивирано, нѣкакъ по-подробно. Отъ така прѣдставения сега докладъ не се вижда, прѣди всичко, изменението по закона за градските общини отъ кого е внесено. Известно е на почитаемото Събрание, че е внесено отъ г. Министра на Вътрешните Работи, но това нѣщо не се вижда отъ доклада на комисията. Станали сж въ комисията единъ купъ изменения, които ще разгледаме въ настоящето заседание, безъ да знаемъ, обаче, какви сж мотивитѣ на комисията, която е направила тѣзи изменения — съществуватъ, но не знаемъ по какви съображения сж приети.

Прѣдсѣдателъ: Г-нъ Дочевъ! Г-нъ докладчикътъ ще даде обяснения, каквито поискате, а Вие трѣбва да говорите само по заглавието на законопроекта.

Д-ръ Василъ Дочевъ: Ето защо, г-да народни представители, азъ считамъ, че независимо отъ това, че докладътъ има единъ купъ печатни грѣшки, че се говори за единъ членъ, а нѣкъ измененията се отнасятъ за другъ, но въобще почитаемото Прѣдставителство мжчно ще може да разбере така поне, както азъ съ трудъ цѣли три часа едва можахъ да разбера, като направихъ справка: кои сж измененитѣ членове, кои сж поправките. Азъ мисля, че това, което ще работи почитаемото Народно Събрание, за да

може всѣки единъ отъ васъ да знае, кой членъ е измененъ тукъ — 26 или 27 — трѣбва да бѣде точно написано. Азъ тукъ гледамъ, че се говори за чл. 26, нѣкъ се третира съвсѣмъ друга материя, която се отнася до чл. 36. Тѣй сжщо е и за чл. 29; тукъ е писано, че е измененъ чл. 29, нѣкъ материята се отнася до другъ членъ — 39, и т. н. по всички членове. Ето защо, г-да народни представители, азъ считамъ, че, прѣди да говоримъ за заглавието, трѣбва да се сезира почитаемото Народно Прѣдставителство съ въпроса: трѣбва ли този докладъ да се прѣпечата отново, за да се поправятъ грѣшките, които, може би, сж неволно отпечатани, и послѣ да се внесе отново?

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Азъ увѣрявамъ г. Дочева, че той ще намѣри всички обяснения, които сж нужни. Азъ съмъ готовъ да Ви дамъ къмъ всѣки членъ редъ обяснения; азъ съмъ готовъ да Ви дамъ обяснения, ако искате, и по заглавието на закона за изменение закона за градските общини.

Прѣдсѣдателъ: Ще туря на вотирание заглавието на закона за изменение закона за градските общини така, както се прѣдлага отъ г. докладчика. Моля тия г. г. народни представители, които приематъ заглавието на законопроекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 4. алинея втора, става така: Промѣняване имената на градоветѣ става по законодателенъ редъ, по начинъ указанъ въ чл. 5.“

Василъ Кжнчовъ: Когато се внесе законопроектътъ отъ почитаемия Министъръ на Вътрешните Работи и разглежда по принципъ, азъ молихъ при тази алинея да се притури още една забѣлжка или да се допълни, да се каже, че се забранява изменението на имена, български и исторически. Имаме вече лошави резултати при досегашнитѣ промѣнявания на имена. Напр., с. Занози, едно толкова хубаво българско име, се е замѣнило съ Саллабашево; или името на гр. Кутловица, едно историческо име, се е замѣнило съ друго. За да се забрани туй постоянно промѣняване на имена, азъ моли почитаемото Събрание да се съгласи да се тури още една забѣлжка къмъ този параграфъ, че историческите и българските имена на села и градове да не се промѣняватъ.

Министъръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Азъ мисля, че това, което прѣдлага г. Кжнчовъ, е излишно: нѣма вече какъ да се злоупотрѣблява съ това — ако мислите че е имало злоупотрѣбления съ названията, които не сж били народни или исторически — защото промѣненитѣ ще става по законодателенъ редъ. Ще се внесе въпросътъ въ Народното Събрание, и вие тогава имате право да възставате, ако новото име на града не отговаря на българския битъ. Ви могло да се спомене бѣлжката на г. Кжнчова въ закона, само ако бѣше прѣдоставено правото на общинитѣ или на Министерството да прѣименуватъ градоветѣ, както е било

досега; по понеже ще става това въ Народното Събрание, нѣма нужда отъ такава бѣлѣжка.

Вълко Нейчовъ: Г-да! Като се касае въпросътъ за промѣнението имената на села или градове да става по законодателенъ редъ, ще ми простите да си позволя една забѣлѣжка. Обичаятъ, да се кръщаватъ градове и села на имена на човѣци, колкото и славни да сѫ тѣзи имена, не е отъ най-добритѣ, защото извѣстно име лети надъ хоризонта въ извѣстна епоха, въ извѣстно врѣме, окружено отъ единъ ореолъ на слава, но това име единъ денъ прѣстава да бѣлѣжи, и хората искатъ да го промѣнятъ. Белгийцитѣ вършатъ хубаво нѣщо, като кръщаватъ улицитѣ си съ имената на цвѣта и дървеса, но не на човѣци, които въ извѣстна минута омръзватъ. Ние кръщаваме съ славни имена улицитѣ на София и слѣдъ малко ги промѣняваме. Така правимъ и съ селата и градоветѣ. Историата има нужда въ своето развитие, въ своето очертание, което прави за събитията, които забѣлѣзва въ своитѣ страници — нека ги смятаме безсмъртни — щото мѣстноститѣ, дѣто сѫ извършени извѣстни събития, да носятъ имена, които тѣзи събития, посредствено или непосредствено, сѫ способствували да имъ дадатъ. Азъ мисля, че българската история, че българското най-далечно потомство не ще да се разсърди ако намѣри между имената на български земи — български земи казвамъ, защото имамъ вѣра, че България има сѣдба да не остане между тѣзи граници; ще стане държава да я почита свѣтътъ, както сега я почита, макаръ и мѣничека — не ще да се сѣрди, казвамъ, това потомство, ако се намѣрятъ нѣкои имена татарски, грѣцки или турски. Нека да знае тази земя какви урагани сѫ минавали надъ нея, какви рани или добрини сѫ ѝ оставили! Азъ мисля, че нѣма пужда Народното Прѣдставителство да промѣнява имената на мѣстности, на водоскоци, на градове и села. Азъ мисля, че би трѣбвало да остане това. Нашитѣ дѣца днесъ още не знаятъ, че тукъ е било турско царство и че този народъ, отъ когото искатъ да стане социалистъ или будистъ защото — нашитѣ дѣца прѣстанаха да ходятъ въ нашитѣ храмове — че нашитѣ дѣди и прѣдѣди и нашитѣ бащи сѫ били принудени да ровятъ изъ стрѣмнинитѣ дупки за да запалятъ свѣщи и да се молятъ на Бога, да сторватъ по 40 и по 140 метани, за да избави Богъ този народъ отъ теглата, подъ които е стенѣлъ. Азъ мисля, г-да, че нищо не прѣчи на българската история, за нейната слава, да пише турски имена или римски, които сѫ били давани на извѣстни мѣстности. Нека да се помни, че тая земя е окървавена отъ турскитѣ ятагани и се е намѣрило едно поколѣние да повдигне раменѣтъ си и единъ голѣмъ народъ, който е погледналъ симпатично на това повдигане, е помогналъ да се освободи. Азъ съмъ абсолютно противенъ на промѣнението имената на разни мѣстности, градове и села, и даже бихъ желалъ, ако не туряме единъ членъ въ закона, който да забранява това промѣнение, то поне да не го узаконяваме. Азъ съмъ противенъ на това промѣнение.

Д-ръ Василъ Дочевъ: Г-да народни прѣдставители! Щѣхъ да говоря въ тая смисълъ, която каза и г. мини-

стерътъ, защото, щомъ се прѣдостави на почитаемото Народно Прѣдставителство за въ бѣдѣще да измѣнява имената на градоветѣ и селата, само по себе си се разбира, че Народното Прѣдставителство ще обсъди, до колко би трѣбвало едно историческо име да се заличи и, въобще, да не съществува, когато то прѣдставлява едно цѣло минало, едно цѣло събитие и едно цѣло възраждане на Българския народъ. Ето защо мисля, че така, както е внесенъ законопроектътъ, щото за въ бѣдѣще да се прѣдоставя на почитаемото Народно Прѣдставителство да рѣшава това, гаранцията е много по-голѣма, и нѣма да се яви въ бѣдѣще единъ министъръ, който по нѣкакви си лични побуждения да поставя всевъзможни имена на незнайни хора въ обществото и да замѣства историческитѣ имена съ нѣкои банални.

Славчо Бабаджановъ: Г-да народни прѣдставители! Вѣрно е, че относително по-голѣма е гаранцията съ внесенитѣ измѣнения отъ министра. Но искането на г. г. Кънчовъ и Нейчовъ се обяснява съ това, че макаръ и да е добро желанието съ внесенитѣ измѣнения, може би, послѣднѣтъ практически да не може да се осъществи. Прѣдставѣте си едно село или единъ градъ, който има историческо значение, поиска да замѣни своето име съ името на нѣкой министъръ, който днесъ или въ бѣдѣще стои на масата — за болшинството ще бѣде неприятно да оскѣрби своя министъръ, може би, много заслужилъ на страната, и, само да не го оскѣрби, нѣма да гласува противъ такова измѣнение. А пъкъ ние знаемъ много хубаво, че тия имена, които сѫ свързани съ исторически събития, било отъ нещастията, било отъ радоститѣ, които е сподѣлялъ народътъ, сѫ цѣнни за насъ и нѣма да бѣде злѣ да се тури, като една прѣдхранителна клапа, настоящето измѣнение: че ония имена на села и градове, които иматъ историческо значение, не може да се измѣняватъ нито по законодателенъ редъ, въобще, че не подлежатъ на промѣнение. Това може да бѣде по-хубаво и по-полезно, толкова повече, че и Министерството се въодушевява отъ тази идея, защото, извѣстно е, че ако не се е въодушевявало, нѣмаше да внесе този законопроектъ. За да не се поставя въ неприятностъ болшинството отъ Народното Събрание въ бѣдѣще, по-добрѣ е сега да прѣдвидимъ въ самия законъ изрично, че нѣма да се промѣняватъ историческитѣ имена. Отъ това нѣма въ нищо да пострада редакцията на члена.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Г-да! Азъ мисля, че това, което каза г. Кънчовъ, не може да се обсъжда даже. Тукъ не се иска това узаконяване за селата, иска се само за градоветѣ. Кой е онзи министъръ, който ще да каже да се промѣни името на Велико-Търново, едно голѣмо име съ друго нѣкакво име, и болшинството да му не откаже? Нема мислите, че България ще дойде до това дередже, щото единъ министъръ, като се ползува отъ довѣрието на болшинството, да иска да експлоатира, и единъ градъ съ чисто българско име да го промѣни съ друго? Ако е работа да се кажатъ само тия нѣща, то е другъ въпросъ. Но веднажъ тукъ се узаконява и даваме всичко въ рѣцѣтъ на

Народното Прѣдставителство, нѣма защо да считаме, че нѣма да бждатъ и тѣ патриоти, които идватъ подиръ насъ, и да милѣятъ за тия хубави български имена, както и ние милѣемъ. Азъ не мога да разбера, какъ може да се говори за бждѣщитѣ Народни Събрания, че ще измѣняватъ чисто българскитѣ имена на градоветѣ за кефа на единъ който и да е министъръ, само защото го уважаватъ. Ето защо смѣтамъ, че е недостолѣпно и да се разисква даже тоя въпросъ.

Петъръ Н. Даскаловъ: Г-да народни прѣдставители! Въ едно име често пакти има цѣла история, и тая история, която се съдържа въ такова име, най-близо ще бжде до сърцето на ония, които най-много я чувствуватъ и разбиратъ. Когато се даде право на Народното Събрание да разсждава за измѣнението или не на едно име, какъвъ страхъ може да имаме и да влизаме въ друга грѣшка, като туряме всѣкаква прѣграда на каквото и да е промѣнение името на едно село или градъ. Вие може да мислите, че въ едно турско име нѣма никаква история. Това не е вѣрно. Азъ зная г. Кънчовъ какво го ръководи и разбирамъ неговитѣ мотиви. Той иска да запази всички имена въ България, които иматъ историческо значение. Но колкото може да има история въ едно латинско, римско и грѣцко име, толкова, позволѣте ми да мисля, може да има и въ едно турско име. Ето защо не мога да се съглася съ мнѣнието, че трѣбва да се тури прѣграда и че трѣбва да кажемъ въ закона, че пикакво промѣнение на български имена не може да става. Ми се струва, че може да се намѣрятъ въ едно българско село или даже градъ толкова много сериозни причини подиръ 20 години, щото гражданитѣ да искатъ да промѣнятъ името на селото или града, и не може да служи за основание на едно Народно Събрание, което ще разисква, да отхвърли тукъ това искане. Ако единъ градъ или село има чуждо име и цѣлото население поиска да го промѣни и това дойде до Народното Събрание, азъ мисля, че Народното Събрание вече тѣй лесно нѣма да се поддаде на едно или друго влияние. Допущамъ, че въ единъ градъ или село общината отъ съображения много тѣсни може да поиска промѣнението на едно име, но не допущамъ, че въ Народното Събрание това влияние, което се е упражнявало въ селото или града, може да има мѣсто. Така щото, азъ най-голъма гаранция намирамъ въ члена както е, именно, да се даде право на Народното Събрание да обсъжда какво име да се даде на единъ градъ или село, било турско, римско или друго. Защото, позволѣте ми да ви кажа, че може да се намѣри нѣкъдѣ си, слѣдъ нѣколко години, случай, дѣто единъ градъ или село даже съ българско име да иска прѣименуването си. Азъ вѣрвамъ, че едно село може да промѣни турското име съ българско, но не допущамъ, че селата, които носятъ български имена, да ги промѣнятъ въ турски. Нито министърътъ, нито Народното Събрание ще се съгласятъ. Може да се стекатъ така обстоятелствата, щото населението да поиска промѣнението на името, и това трѣбва да се уважи.

Ето защо, трѣбва да се приеме членътъ тѣй, защото той дава най-добрата гаранция за запазване всички исто-

рически имена, а тия исторически имена може да бждатъ турски, римски или грѣцки.

Отъ Станимака искатъ да промѣнятъ името на града на Асѣновъ-Градъ, на името на единъ царъ, който воювалъ наблизо и ималъ крѣпостъ тамъ и т. н.; мисля, че ако това рѣшение на общинския съвѣтъ дойде въ Народното Събрание, Народното Събрание нѣма да се влияе отъ тѣзи чисто лични или други влияния, които има въ този градъ, но ще погледне пошироко на този въпросъ, ще вземе по — справедливо рѣшение въ единъ или други смисълъ.

Моето мнѣние е да си остане членътъ както е, безъ да се дава онова ограничение, което прѣдлага г. Кънчовъ.

Христо Ив. Поповъ: Г-да прѣдставители! И азъ щѣхъ да кажа почти същото, което г. Даскаловъ каза, че г. Кънчовъ напразно се бои. Най-важното учреждение, което ще рѣшава това, е Народното Събрание. Даже и да се турѣше, че исторически имена не могатъ да се промѣнятъ, гаранцията на това се намира пакъ въ Народното Събрание. Гарантиранъ ли е г. Кънчовъ, че, слѣдъ това Народното Събрание, друго едно нѣма да измѣни този законъ? Значи, по-голъма гаранция отъ това учреждение нѣма. И каквито заблѣжки да правимъ, да не може историческитѣ имена въ България да се промѣнятъ, ние нѣма да достигнемъ повече отъ това, именно, че само Народното Събрание е компетентно да промѣни имената на градоветѣ. Фактически каквото направи Народното Събрание, това ще се приеме, защото то само създава законитѣ и само ги отменява. Разбирамъ азъ гаранцията, която гони този законопроектъ, че досега единъ Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи докладва и съ единъ указъ виждате, че хубави имена се обръщатъ въ имена, които се посятъ отъ още живи лица. Ние го виждахме това; то ставаше само по докладъ на министра, както министърътъ го желаше. А това не е добро. Не е добро затова, защото се явяватъ въ извѣстно врѣме извѣстни личности, които бързатъ да се прославятъ и, когато иматъ властта въ ръцѣтъ си, бързатъ да се увѣковѣчатъ въ името на нѣкое село или градъ. Това е недостатъкъ. Както щете го нарѣчете, но ако единъ министъръ не е ограниченъ отъ Народното Събрание, той много по-скоро може да го направи това съ миналия законъ, отколкото съ настоящия. Съ настоящия той ще трѣбва да се яви прѣдъ Народното Събрание и да си даде мотивитѣ. И тѣзи мотиви, които изказа г. Кънчовъ, винаги могатъ да се явяватъ по единъ въпросъ, за да се каже: това име изражава нѣщо за нашата история и вие не можете да го промѣнявате. Ето това е гаранцията. А да се тури въ закона, че историческитѣ имена не могатъ да се промѣняватъ, е безсмислица, защото ще се намѣримъ въ голѣма неразбория, защото въ софизми ще влѣземъ. Какво нѣщо е историческо име и отъ каква точка зрѣние ще гледаме ние като законодатели? Прѣди всичко, като законодатели, вие не можете да гледате отъ точка зрѣние българска, защото вие прѣдставлявате всичкитѣ граждани отъ една държава; ще се явятъ хора отъ други националности и ще ви кажатъ, че не сте безпристрастни. Какъ

ще стане тая работа? Не трѣбва да се повдига този въпросъ. Вие, г-нѣ Кънчовъ, който повдигате този въпросъ, сега да Ви, поискамъ едно точно опредѣление, кое е историческо име, не можете да го дадете. Има, наистина, извѣстни имена на мѣста, които сж исторически, свързани съ нѣкое историческо събитие и т. н., но не за 2—3 имена се прави законъ. Ако е думата за обикновена история, нѣма смисълъ, защото нѣма градъ или село безъ история. София безъ история ли е? Пловдивъ безъ история ли е? Станимака безъ история ли е? На всички градове имената сж исторически. Има имена, които дѣйствително могатъ да се промѣнятъ. Но не трѣбва това вече да става по произвола на министра, а трѣбва едно Народно Събрание въ даденъ моментъ да каже, че има смисълъ да се промѣни едно име. Хаджи-Елесь се промѣни на Борисовъ-Градъ и вѣрвамъ, че българитѣ нѣматъ нищо противъ това. Но може да се намѣри нѣкой да излиза отъ тая точка зрѣние на г. Кънчова и да каже, че Борисовъ-Градъ не е на мѣстото си, защото тоя градъ е отново създаденъ, и ще тури въ дилема, въ затруднение, законодателното тѣло и самия кабинетъ. Тѣй щото, тѣзи сж повече мотиви, които могатъ да се допускатъ въ друго врѣме и друго мѣсто, и може да ги има само когато се прѣдстави прѣдложението, но не могатъ да се турятъ въ закона. Затова, азъ мисля, че този членъ дава пълна гаранция, каквато трѣбва да има въ нашата конституция, и нѣма нужда да се промѣня.

Естествено е, че трѣбва злоупотребления да не ставатъ. Историческитѣ имена трѣбва да се пазятъ, и, второ, живитѣ хора да нѣматъ имена на градове. Бихъ желалъ само слѣдъ смъртта на извѣстно лице да има такова промѣнение, и то поколѣнието, слѣдъ като признае, че е направилъ нѣкои добри дѣла, тогава може да тури неговото име за име на нѣкой градъ, а не докато сме на власт да измѣняваме имената, а като паднемъ отъ власт, да се свалятъ и имената, и разнитѣ надписи. Това показва, че ние не знаемъ по какъвъ редъ може да се направи честь на патриотитѣ. Може само слѣдъ смъртта, защото никой не знае своя край докато не свърши живота си.

Това имахъ да кажа.

Прѣдсѣдателъ: Има думата г. Табурновъ.

Д-ръ Паскалъ Табурновъ: Отказвамъ се.

Прѣдсѣдателъ: Има думата г. Кънчовъ.

Василъ Кънчовъ: Мотивитѣ, които каза г. Радо-славовъ, сж доста прави. Като се разгледа тукъ исканото промѣнение на едно име, ще се обсъди, и нѣкои, които мислятъ, че има историческо значение, ще кажатъ, трѣбва ли или не да се направи измѣнението. Но азъ искамъ да ви напомня, че едно цѣло Събрание може да падне въ грѣшка. Напр., ако гражданитѣ на Татаръ-Пазарджикъ кажатъ: „името на нашия градъ е турско, ние не щемъ това име, искаме да го направимъ българско, ще го именуваме по нѣкое забѣлжително лице, Царъ Симеонъ или друго подобно“ — както е у насъ сега на мода, и Народното Събрание

ще намѣри, че заслужава да се промѣни — защо да стоимъ съ турско име! Въ Министерството заявлението ще прѣмине като патриотическо и ще дойде въ Народното Събрание, дѣто Българскиятъ народъ не е задълженъ да праща историци, които да знаятъ, че името на Татаръ-Пазарджикъ е свързано съ извѣстна историческа епоха въ нашия животъ, и Народното Събрание, безъ да ще, ще стори погрѣшка, ще промѣни името. Ако туримъ една алинея въ закона, която да казва: „имената съ историческо значение не бива да се промѣнятъ“, (Христо Ив. Поповъ: Ще промѣнятъ закона и ще го направятъ!) тогава, ако едно кметство направи рѣшение за измѣнение името на града си и го проводи въ Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи, Министерството, прѣди внасянето му въ Народното Събрание, ще потърси мнѣнието на компетентни лица и тѣ ще му разяснятъ, че Татаръ-Пазарджикъ е дѣйствително едно турско име, но то има историческо значение, понеже напомня епохата отъ нашествието на татаритѣ въ Южна-България, които сж турили и основата му и пр. пр. И естествено е, такова историческо събитие ще се отбѣлжи отъ г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи въ доклада му и Народното Събрание ще го уважи или не, ще го намѣри достатъчно силно или слабо, това пакъ ще остане негово работа, но то слѣно нѣма да постѣпи съ тоя въпросъ. Затова именно азъ искахъ да се тури тая алинея.

Азъ не мисля само за българскитѣ или за тракийскитѣ имена. И турскитѣ имена съ историческо значение трѣбва да се оставятъ. Само маджаритѣ сж такива патриоти за да искатъ да измѣнятъ всичкитѣ чужди имена въ Унгария и за това нѣщо цѣлиятъ свѣтъ ги осъди въ прѣстѣпление. Защо ще бързаме да измѣняме турскитѣ имена? Тѣзи нѣща ще ставатъ постепенно и бавно. Една такава алинея би спънала ревността на нѣкои патриоти, които добръ не разбиратъ значението на имената, които искатъ да измѣнятъ. Би трѣбвало непрѣмѣнно Министерството да се допитва до учени хора. Това е желанието, което имахъ азъ и което мислѣхъ, че можеше въ такова допълнение да се прокара. Колкото за българскитѣ имена, менѣ ми се струва, че отъ депутатитѣ не ще се намѣрятъ хора, които да искатъ да ги промѣнятъ и едва ли ще се намѣрятъ и въ бѣдѣще безразсѣдни кметства, които да искатъ да ги промѣнятъ.

Петко Каравеловъ: Г-да прѣдставители! Менѣ ми се струва, че се възбуди по-голѣмъ въпросъ, отколкото заслужаваше. Колкото за това, че непрѣмѣнно турскитѣ имена трѣбва да си останатъ, азъ свършено не съмъ съгласенъ. Г-нѣ Кънчовъ казваше, че трѣбва да се знае народътъ какъ е страдалъ. Дипъ добръ го знаемъ, много хубаво го знаемъ, и бихъ желалъ по-малко да го знаемъ. Защо непрѣмѣнно не може да се измѣнятъ? Кара-Орманъ не може ли да се измѣни на Черно-Горово? Като че пжтуваме по Туркестанъ, дѣто всички имена сж турски. Гаранцията е пълна, и измѣнения, че трѣбва да ставатъ, трѣбва да ставатъ. Защо непрѣмѣнно по турско произношение Хюсенче, а не Осинецъ, Косовче, а не Косовецъ?

Потурчили ги; тѣ сж потурчени и сега. Народътъ говори хубаво, чисто и правилно произнаси Орѣхово, а не Рахово. Това може да видите по цѣла България: имена български потурчени. Защо да останатъ потурчени? Ченге, то е Овчега — така му е името. Затова, нѣма какво да се прѣпираме. Нека си остане членътъ както си е; той е малко по-голям гаранция, и да не се потурчватъ българскитѣ имена, а обратно.

Прѣдсѣдатель: Ще туря на вотиране члена, както се прочете отъ г. докладчика. Моля тия г. г. народни прѣдставители, които сж съгласни да го приематъ така, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Г-нъ Кънчовъ прѣдлага да се тури една втора алинея, че исторически имена на градоветѣ (Василъ Кънчовъ: И български!) и български не може да се измѣняватъ. Моля тия г. г. прѣдставители, които приематъ това прѣдложение на г. Кънчова, да си вдигнатъ ржката. (Меншинство.) Не се приема.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: По чл. 19 отъ внесенитѣ измѣнения комисията прие така слѣдующитѣ пунктове: (Чете.)

„3) отъ 16 члена въ общини до 20.000 жители; 4) отъ 20 члена въ общини до 30.000 жители и 5) отъ 24 члена въ общини отъ 30.000 жители нагорѣ.“

Д-ръ Василъ Дочевъ: Г-да народни прѣдставители! Тоя членъ, мисля, че нѣма да бѣде пълненъ така, както е сега, защото вижда се отъ неговата нова редакция, че трѣбва извѣстни общини да бждатъ попълнени съ повече число съвѣтници, и то именно общини, които иматъ по-голям население. Азъ не зная поне, какъ е мислила почитаемата комисия по Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи, по тукъ въ тоя членъ се явява единъ отворенъ прозорецъ, г-да народни прѣдставители, именно, какво ще стане съ тия общини, които сега иматъ повече отъ 30.000 жители и трѣбва да иматъ 24 души градски съвѣтници, а между-тѣмъ тѣ иматъ само 16? Това е единъ въпросъ, който би трѣбовало да се обясни въ закона; би трѣбовало да се знае, дали трѣбва тоя законъ да се приложи въ бждще, само когато дойде срокътъ на общинитѣ, или ще трѣбва да се направятъ допълнителни избори. Ето защо, азъ считамъ, че членътъ е неточенъ, непъленъ и отворенъ и, слѣдователно, за да се попълни и обхване положението, което сезира и създава, да се прѣдвиди въ него една забѣлжка, една алинея, дѣто да се изрази почитаемото Народно Прѣдставителство какво мисли: да станатъ ли допълнителни избори за тия членове, или допълнителнитѣ членове да се избератъ, когато настѣпи срокътъ въобще за подновяване на общинскитѣ съвѣтници.

Министъръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Г-да прѣдставители! Г-нъ Дочевъ повдига въпроса, че настоящето измѣнение не било пълно, но заключението му бѣше съвсѣмъ друго; заключението му не се отнася никакъ до редакцията на туй измѣнение. Би трѣбовало да се обърне внимание върху послѣдната, петата алинея, въ която се казва: „отъ

24 члена въ общини отъ 30.000 жители нагорѣ“, защото въ тоя случай всички градове, които иматъ повече отъ 30.000 жители, ще иматъ 24 члена въ общината си. Чини ми се, че засега прави изключение само Столицата, която има повече отъ 30.000 жители. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: И Пловдивъ!) Не зная, може би и Пловдивъ. Но тогава ще имаме въ София 24 члена и въ Варна 24, а пъкъ по пропорцията, която правимъ, справедливо ще бжде, ако туримъ единъ новъ пунктъ 6, въ който можемъ да кажемъ така: „отъ 28 члена въ общини отъ 50.000 жители нагорѣ“. А въ алинея 5 думата нагорѣ да се заличи.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Азъ приемамъ отъ страва на комисията това измѣнение, което прави г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи. Тогазъ ще стане така: (Чете.)

„3) отъ 16 члена въ общини до 20.000 жители; 4) отъ 20 члена въ общини до 30.000 жители; 5) отъ 24 члена въ общини до 50.000 жители и 6) отъ 28 члена въ общини отъ 50.000 жители нагорѣ.“

Прѣдсѣдатель: Ще туря на вотиране чл. 19 така, както се редактира съ прибавката на г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи. Моля ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ чл. 19 така, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Редактирайте си забѣлжката, г-нъ Дочевъ!

Д-ръ Василъ Дочевъ: Забѣлжката ми е: Щомъ влѣзе законътъ въ сила, да се пристѣпи къмъ изборъ на допълнителни членове.

Прѣдсѣдатель: Г-нъ Дочевъ прѣдлага да се тури къмъ този членъ забѣлжка, че щомъ законътъ влѣзе въ сила, да се произведатъ избори въ тия общини, дѣто трѣбва да се попълнятъ съвѣтитѣ. Моля тия г. г. прѣдставители, които приематъ забѣлжката на г. Дочева, да си вдигнатъ ржката. (Меншинство.) Не се приема.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 23. Освѣнъ другитѣ служащи, въ всѣка община има по единъ бирникъ, единъ секретаръ и нужното число писари, а въ градове съ повече отъ 30.000 жители — и единъ контролоръ съ обязаноститѣ и отговорността, опрѣдѣлени въ настоящия законъ.“

Прѣдсѣдатель: Моля тия г. г. народни прѣдставители, които приематъ чл. 23 така, както се прочете отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 26.

Забѣлжка. Когато се разисква въпросътъ за недовѣрие, заинтересованиятъ кметъ или помощникъ може да присѣствува въ засѣданieto, но не може да го прѣдсѣдательствува.

Недовѣрието се счита правилно, ако за него сж подали гласъ най-малко $\frac{3}{5}$ отъ всичкитѣ членове на съвѣта.“

Петко Каравеловъ: Азъ искамъ да говоря по чл. 24, който е изхвърленъ отъ комисията.

Прѣдсѣдатель: Имате думата.

Петко Каравеловъ: Никога, г-да народни прѣдставители, не е била по-вѣрна нашата пословица „да не ходимъ съ голѣма кошпица на ягоди“. Въ тоя случай внася се единъ законопроектъ отъ Правителството, подписанъ отъ г. министра; повечето хора, или поне ние отъ опозицията, за себе си ще говоря, бѣхме съгласни, похвалихме известни членове, и законопроектътъ отиде въ комисията. Г-нъ Дочевъ бѣше много правъ, като каза, че комисията е излѣзла съ единъ докладъ само отъ три реда. Комисията е изхвърлила 24 членъ, така щото, сега мълчаливо ще се мине цѣлиятъ въпросъ, защото сега пристѣпваме къмъ чл. 26, а пъкъ оня членъ носи друго име — чл. 24. Да ви кажа, вие може да мислите много добръ за своето законодателство, докато стоите на власт; но менѣ ми се струва, че ако имаше нѣщо да се гордѣте, то бѣше внесено отъ г-на министра измѣнение на чл. 24, да се лишатъ кметоветъ отъ правото да бждатъ народни прѣдставители. Ако има нѣщо, което да е поврѣдило на нашитъ кметства и на Народното Прѣдставителство, то е именно подкупитъ на кметоветъ. Това си е подкупъ, както щете говорѣте. Досега централната власт имаше сила, тя да си избира кметоветъ. Подкупени народни прѣдставители сж подли народни прѣдставители! Цѣли години се продължава у насъ да се пълни Народното Събрание отъ кметове и членове на окръжни комисии. Съ окръжнитъ комисии вие свършихте и, вѣрвамъ, потомството ще ви бжде благодарно; но за кметоветъ г. министрътъ го внесе и сега гледаме, че комисията го отхвърлила. Тукъ има 13 души — много лошо число — кметове и помощници-кметове. (Докладчикъ Константинъ Досевъ: 16 сж!) Още по-добръ за мене — и още има единъ човѣкъ, който е медикъ, на служба въ Пловдивския градски съвѣтъ. Забѣлѣжете, че отъ всички лоши общински управления най-лоши сж били винаги въ Столицата и голѣмитъ градове; а пъкъ въ всичкото врѣме кметоветъ на голѣмитъ общини: Русчукъ, Варна, София, Пловдивъ, винаги сж били народни прѣдставители. Толкова ли е България лишена отъ хора, че да не може да си намѣри прѣдставители, извънъ кметоветъ? Напр., г. Деню Маневъ, — вѣрвамъ, че много ще изгубимъ отъ неговото краснорѣчие и отъ умѣнието му да законодаствувва, мигаръ не може да си намѣримъ другъ на негово мѣсто? (Деню Маневъ: Да бѣше Такевъ, по-добръ щѣше да бжде!) Вие за Такева нѣма да говорите, защото нула не струвате прѣдъ него!

Прѣдсѣдателъ: Моля Ви, г-нъ Каравеловъ, не обиждайте!

Петко Каравеловъ: Той да се не обижда; азъ говоря за кметоветъ. Задачата на народнитъ прѣдставители е да контролиратъ министритъ, а пъкъ министрътъ трѣбва да контролира тѣхнитъ дѣйствия — дѣйствиата на кметоветъ. Сега, нито едното става, нито другото; имате лоши прѣдставители и лоши кметове. Това ви се прѣдлага да го махнете. Нѣма защо да ми казвате, еди-кой си; ние много добръ познаваме хората колко струватъ. Фактъ е: азъ ви казвамъ, че има тукъ 13 кметове, а вие — 16. България ще намѣри други хора за кметове, ако щете, и за прѣдставители.

Но желателно е веднажъ за винаги да се свърши това, че хора, които получаватъ пари, било отъ хазната, било отъ общинскитъ каси, да не бждатъ народни прѣдставители, ако искате да поправите българскитъ работи, българската хазна. Какво ще желаете да направите, не зная; но азъ бихъ молилъ, ако бихте приели, това прѣдложение, което азъ искамъ, да се гласува. Напразно мисли комисията, че тя може да унищожава единъ внесенъ вече законопроектъ. Това е много по тузлушки. Законопроектътъ си е законопроектъ, внесенъ отъ Правителството, и той трѣбва да се вотира, макаръ докладчикътъ да казва, че комисията, съ съгласието на министра, се отказва отъ него. Той е единъ официаленъ документъ, внесенъ официално въ Народното Събрание, и ние не се отказваме отъ него. Въпросътъ: дали кметоветъ могатъ да бждатъ народни прѣдставители или не, трѣбва да се вотира отъ васъ. Вотирайте, оставѣте си вашитъ кметове. Асж дѣ ще се намѣрятъ такива хора да законодаствуватъ?!

Така щото, азъ отъ своя страна желая непрѣмѣнно, прѣди да се вотира чл. 26, да се вотира, отказва ли се Народното Събрание да приложи къмъ това, както по-прѣди бѣше въ проекта на г. министра, именно, слѣдъ „сждебнитъ засѣдатели“ да се каже „и народни прѣдставители“, или не? Докладчикътъ може да се отказва колкото ще, но той е докладчикъ; то е мнѣние на комисията, а не мнѣние на Правителството, не мнѣние на Народното Събрание. А така лесно „съ съгласието на г. министра“ е много наивно. Това е законопроектъ внесенъ и трѣбва да се вотира.

Прѣдсѣдателъ: Вие, г-нъ Каравеловъ, прѣдлагате едно измѣнение на чл. 24?

Петко Каравеловъ: Азъ прѣдлагамъ, непрѣмѣнно къмъ чл. 24 да се вотира алинеята така, както е въ законопроекта на г. министра, и тогава можемъ да говоримъ по чл. 26, каквото искате.

Прѣдсѣдателъ: Именно туй искахъ да се разбере.

Петко Каравеловъ: Къмъ чл. 24, както е казано въ проекта, подиръ думитъ „сждебни засѣдатели“ да се прибави „и народни прѣдставители“.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Г-да народни прѣдставители! Единъ законопроектъ, внесенъ отъ който и да е отъ г. г. министритъ, съобщава се на първо четене и се праща на една комисия, която да го прѣгледа, и това, което тя намѣри за добръ, прибавя, а онова, което намѣри излишно, прѣмахва го, като се вземе съгласието и на надлежния министръ. Ако надлежниятъ министръ, който е внесълъ законопроекта, (Петко Каравеловъ: Отъ Правителството се внася!) дойде да каже: азъ съмъ съгласенъ, това да се зачеркне, или това да се прибави, и комисията си свърши работата и дойде да докладва това, което е направила, азъ не разбирамъ, какъ може да се намѣри единъ прѣдставитель, и то такъвъ като г. Каравелова, да се обръща лично и да оскърбява, както нѣкои депутати, които не сж били въ комисията, тъй и онѣзи, които сж били, а

особено докладчика. Азъ, г-нъ Каравеловъ, ако живѣя въ Тузлука, въ всѣки случай, моитѣ сжждения сж по-хубави отъ Вашитѣ, защото, ако погледнемъ на работитѣ, които Вие сте правили, ще Ви извадятъ наявѣ. (Лѣвицата: Ооо!)

Прѣдсѣдателъ: Върху тази тема не можете да говорите, г-нъ Досевъ!

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Искамъ да кажа, че всичкитѣ дѣйствиа негови не сж послѣдователни. . . . (Шумъ.)

Димитъръ Петковъ: Г-да прѣдставители! Азъ поддържамъ мнѣнието на г. Каравелова, че кметовѣ не трѣбва да бждатъ народни прѣдставители. Сега, защо комисията го е изхърлила, менѣ ми се чини, че не трѣбва да се обвинява комисията: вѣроятно г. министърътъ се е съгласилъ. Послѣдното разсжждение на г. Каравелова, че веднажъ внесенъ тукъ единъ законопроектъ, не може да се оттегли, ми се струва, че не е право: министърътъ може да каже въ комисията, че този законопроектъ, или този членъ отъ законопроекта го оттегля; комисията нѣма освѣнъ да яви тукъ за това оттегляне. Ако ние съ г. Каравелова, искаме да прѣдложимъ да се приеме този принципъ, трѣбва да направимъ друго едно прѣдложение и да искаме да се приеме изхвърлениятъ членъ. Принципътъ, да не могатъ кметовѣ да бждатъ народни прѣдставители — тукъ азъ не искамъ да оскърбявамъ никого — е, мисля, много хубавъ принципъ, и трѣбва да го приемемъ. Г-нъ Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла отдѣ се е ръководилъ, не зная; не искахъ да взема думата при разискването по принципъ на законопроекта, защото видѣхъ това хубаво нѣщо прокарано вжтрѣ, и мислѣхъ, че то ще остане; сега, обаче, виждаме, че комисията го е отхвърлила, съ съгласието на г. министра. Ако г. министърътъ е оттеглилъ този членъ, азъ бихъ желалъ да каже това, и тогава на насъ не остава какво да говоримъ върху него. Въ проекта го имаше и азъ мислѣхъ да поддържамъ този членъ, па и Министерството държеше на този членъ, че трѣбва да остане. Трѣбва опитътъ да ни е научилъ — било чиновницитѣ, било г. министра — най-послѣ 20-годишенъ опитъ имаме, толкозъ годишна държава сме, и знаемъ, какво лошо влияние има, когато кметовѣ сж и народни прѣдставители. Даже въ минало врѣме имали сме цѣлъ редъ кавги за пѣтни пари, за заплати и пр. И сега има цѣлъ редъ разправии съ кметовѣ. Та, веднажъ завинаги, понеже България 20 години конституционенъ животъ живѣе и имаме доста интелигентни хора и за Камарата, и за кметове, азъ мисля, безъ да искамъ да оскърбявамъ нѣкого, че трѣбва да приемемъ този принципъ, щото кметовѣ да не могатъ да бждатъ народни прѣдставители, а който иска да бжде народенъ прѣдставителъ, да не става кметъ. Това е най-доброто нѣщо.

Сега, ако г. министърътъ е оттеглилъ този членъ и ако поддържа това нѣщо, нѣма какво да говоримъ върху него. Азъ бихъ желалъ г. министърътъ да каже, ако той не настоява на този членъ, който самъ е внесълъ, тогава нѣма какво да говоримъ. Ще трѣбва тогава съ г. Кара-

велова да направимъ ново едно прѣдложение и ако го приеме Събранието — добръ, а ако го не приеме — това нѣщо нѣма да го има въ закона.

Василъ Кжнчовъ: Когато се говори по принципъ по този законопроектъ, азъ тоже нищо не споменахъ за този членъ, който иска кметовѣ да не могатъ да бждатъ народни прѣдставители, защото намирахъ много правилно искането на Правителството. Г-нъ Каравеловъ и г. Петковъ посочиха добритѣ мотиви, които трѣбва да ни въодушевяватъ да настояваме, щото кметовѣ въ бждще да не бждатъ народни прѣдставители. Азъ искамъ да напомня на Народното Събрание само едно нѣщо: че то трѣбва да бжде послѣдователно. Единъ нжтъ то е рѣшило, че членовѣ на постояннитѣ комисии не могатъ да бждатъ народни прѣдставители, то най-елементарнитѣ правила на послѣдователността изискватъ, щото да се направи сжщото нѣщо и за кметовѣ и помощницитѣ имъ. Въ какво се отличаватъ единитѣ отъ другитѣ? Така щото, азъ мисля, че трѣбва да се постави тоя въпросъ на разискване и на разрѣшение отъ Народното Събрание така, както първоначално е прѣдставенъ отъ г. министра въ законопроекта.

Христо М. Топузановъ: Г-да прѣдставители! Помните, че въ миналата сесия обвинявахте опозицията, за дѣто казвала, че никога Правителството не е внесло нѣщо добро. Единчкиятъ законопроектъ, по който опозицията се произнесе похвално за Правителството, бѣше този именно, който прави нѣкои измѣнения въ закона за градскитѣ общини и между другитѣ бѣше и чл. 24, въ който се прѣд-виждаше, че кметовѣ и тѣхнитѣ помощници не могатъ да бждатъ народни прѣдставители. Г-нъ Радославовъ, Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, който внесе този законопроектъ, самъ говори тукъ при първото четене и убѣдаваше народнитѣ прѣдставители да приематъ законопроекта по принципъ, и говори по сжщия членъ, че той е намѣрилъ, щото кметовѣ и помощницитѣ на кметовѣ да не могатъ да бждатъ народни прѣдставители, затуй, защото, отъ една страна, страдатъ интереситѣ на общината, отъ друга страна пъкъ, тѣ, като кметове, считатъ се като подчинени на Правителството, Правителството има извѣстно влияние върху тѣхъ и, въ такъвъ случай, тѣ ще бждатъ, вмѣсто полезни, вредни въ Събранието, когато тѣ трѣбва да се произнасятъ за дѣлата на Правителството, да контролиратъ дѣлата на Правителството, а отъ друга страна Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, той ги назначава, утвърждава тѣхния изборъ, увольнява ги по нѣкога, контролира дѣлата имъ и т. н. Какво влияние могатъ да иматъ тѣ, или каква послѣдователность може да има въ туй, когато тѣ ще дойдатъ тукъ да контролиратъ дѣлата на Правителството? Съ това ни убѣждаваше г. министърътъ да приемемъ законопроекта по принципъ. Сега дохожда г. докладчикътъ на комисията и съ три реда докладъ казва, че комисията прие, съ съгласието на министра, тия измѣнения, и моли Народното Събрание да ги приеме. Гледаме, че чл. 24 така мълкомъ се минава; нѣма казано въ доклада поне кои сж причинитѣ, които сж заставили комисията да

иска и министърът да се съгласи да се изостави измъненето на чл. 24. Така също тукъ, като дойде редъ на чл. 24, пакъ мълкомъ прѣмина, безъ да се съобщи на Събранието, че имаше измънение на чл. 24, но комисията по тия и тия съображения и съ съгласието на министра оттегли това измънение. Отъ друга страна, доколкото се знае, въ комисията по Министерството на Вжтрѣшнитѣ Дѣла влизатъ повече кметове; види се, че тѣ сж заинтересовани — не зная другитѣ членове дали сж присѣствували или само членоветѣ кметове, при разглеждането на този законопроектъ — и го отхвърлили така мълкомъ.

На основание съображенията, изказани отъ г. Каравелова, както и отъ г. Петкова и отъ други нѣкои, азъ ще моля този членъ да се приеме и да се гласува отъ Народното Събрание; или г. министърът да каже, по кои причини намѣри по-напрѣдъ за добръ да го внесе и тукъ говори при приемането по принципъ на законопроекта, да се приеме тѣй, както е внесенъ, и сега по кои съображения го отхвърля. Нека ни се каже и Народното Събрание да гласува. Но менѣ ми се струва, че трѣбва да бждемъ послѣдователни: щомъ единъ пътъ намѣрихме, че прѣдсѣдателитѣ и членоветѣ на окръжнитѣ постоянни комисии не могатъ да бждатъ прѣдставители, несъмнѣнно трѣбва да приемемъ същото и за кметовѣтѣ и тѣхнитѣ помощници.

Христо Ив. Поповъ: Г-да прѣдставители! Вие знаете, че, когато се внесе този законъ и се разглежда по принципъ, нашиятъ уважаемъ министъръ бѣше отбѣлѣжилъ, че той желае прѣдставителитѣ да не могатъ да бждатъ кметове. Сега уважаемата комисия намира, че не трѣбва да се приеме това начало и не казва никакви мотиви за това. Г-нъ докладчикътъ, ако иска, трѣбва да развие по-добрь мотивитѣ, да ги чуемъ, за да видимъ, кои сж тия мотиви, които сж заставили почитаемата комисия да оттегли това начало. Наистина, г-да, ако се говори по принципъ, чисто конституционенъ, може да се каже нѣщо и въ полза на кметовѣтѣ; може да се каже, че конституцията дава право на всѣки гражданинъ да бжде избираемъ и никой нѣма право да го лишава отъ него. Слѣдователно, ако се погледне отъ тази точка зрѣние, ще видимъ, че ние лишаваме кметовѣтѣ отъ правото да бждатъ прѣдставители и прѣдставителитѣ — да бждатъ избраници на своитѣ градове. Тамъ е слабата страна на този принципъ, чисто конституционно, отвлѣчено ако се погледне. Но, г-да прѣдставители, вие виждате, че г. Каравеловъ и г. Петковъ, които сж каквито щете, но хора, които постоянно боравятъ въ нашето общество — имаме и г. Радославовъ отъ наша страна, който, тѣй или итъкъ, е внесълъ този законопроектъ — сж за този принципъ; слѣдователно, не е внесенъ току-така — това е продуктъ на дълга практика. Внесенъ е, защото се чувствува да се поправи едно зло, което винаги при всѣки режимъ е господствувало. Това и азъ чувствавамъ, г-да прѣдставители. Както щете казвайте, по кметъ и прѣдставителъ не сж съвмѣстими работи. На кмета не е работата тукъ. Министърътъ се нуждае отъ неговата власть; кметътъ пъкъ, като

кметъ, се нуждае отъ утвърждаването на маса работи, които ще направи. Тѣ трѣбва да бждатъ чисти ангели и двамата, и министърътъ и кметътъ, та никога да не гледатъ своитѣ лични интереси. Наистина, азъ допускамъ, че има маса хора, които жъртвуватъ своитѣ интереси, защото иначе не се поддържа обществото; но пъкъ има и маса хора, които най-напрѣдъ турятъ своитѣ лични интереси, а послѣ интереситѣ на обществото. Ние не можемъ да отричаме тѣзи факти, имаме ги безчетъ. Защо сега, когато нашиятъ министъръ е внесълъ законопроектъ, въ който казва, че дѣйствиелно се чувствува, че има едно зло и че то може да се поправи само съ този законопроектъ, защо сега комисията прави измънения, безъ да каже кои сж мотивитѣ, които сж я заставили да направи това: само този ли, че лишаваме кмета отъ депутатско право, или има и други мотиви? Но менѣ ми се струва, че нѣма други мотиви, г-да прѣдставители. Ние трѣбва веднажъ за винаги да рѣшимъ този въпросъ, да туримъ едно начало, либерално въ всѣки случай, което ще прави честь и на Народното Събрание, и на партията, толкозъ повече, че се поддържа отъ всички фракции. И мисля, че онѣзи, които ще дойдатъ слѣдъ насъ и поискатъ да измѣнятъ това начало, твърдѣ на недобра почва ще седнатъ; защото въ опозиция говорятъ за принципи, а пъкъ на власть отмѣнятъ единъ законъ съществующъ, приетъ отъ това Събрание, което състои отъ прѣдставители на всички почти партии, може да се каже. Ето защо, азъ ви моля, г-да прѣдставители, които не сте кметове и които сте кметове, да знаете да жъртвувате своитѣ лични интереси за общото благо, да приемете члена тѣй, както е внесенъ и приетъ по принципъ, освѣнъ ако, както каза г. Петковъ, г. министърътъ го оттегли; тогазъ нѣма защо да говоримъ. Но менѣ ми струва, че тогазъ ще трѣбва да внесемъ друго прѣдложение. Азъ мисля, че веднажъ г. министърътъ внесълъ този законопроектъ, нѣма да го оттегли, защото прокарва начало, което прави честь нему и на партията, която го поддържа, и на Народното Събрание. Ето защо, азъ моля да се отхвърли измъненето на комисията.

Драганъ Цанковъ: И азъ съмъ на същото мнѣние, каквото е казано въ законопроекта на г. министра. Г-да народни прѣдставители! Избирателниятъ законъ е изхвърлилъ всички ония граждани, които иматъ каква да е заплата, която зависи отъ Министерството; изключилъ ги е отъ избираемостъ. Слѣдователно, и кметове и подкметове, които иматъ заплата, която много зависи отъ Министерството, трѣбва да се изключатъ отъ Народното Прѣдставителство. Тѣ могатъ да се не изключватъ само въ такъвъ случай, както е въ много държави, когато кметовѣтѣ и помощницитѣ или членоветѣ на градскитѣ съвѣти нѣматъ никаква заплата и слугуватъ даромъ, слугуватъ за почетъ на обществото. Ако слѣдующиятъ членъ, който прѣдвижда заплата, приемемъ, че нѣма да иматъ заплата, тогазъ и тѣ могатъ да иматъ право да бждатъ народни прѣдставители. И азъ, когато ще говоримъ за този членъ за заплата, съмъ на мнѣние да се приеме, че общинскитѣ избраници да нѣматъ заплата,

а трѣбва да служатъ безъ пари, за почетъ. Това не е само въ България, то е и въ много други държави. И тамъ ставатъ депутати. И тукъ могатъ да ставатъ депутати; ако приемемъ да нѣматъ заплата кметовѣ и помощниците, тогава могатъ да бѣдатъ депутати, но, ако приемемъ, че трѣбва да иматъ заплата, тогава много ще събереме.

Никола Хр. Габровски: Г-да прѣдставители! Ограничението, което се прѣдвиждаше въ чл. 24 отъ внесенія законопроектъ на г. министра за градскитѣ общини, и поддържано отъ г. Каравелова и много други оратори отъ лѣвицата, не би могло да се поддържа отъ принципиална точка зрѣние, тъй като само по себе си е антиконституционно, а само като изключение, само като едно ограничение на правото на избираемостъ и то въ името на общественитѣ интереси. Само отъ тази гледна точка поддържамъ това прѣдложение, толкозъ повече, че мотивитѣ, за да се внесе това ограничение на правото на избираемостъ за кметовѣ, мотивитѣ, казвамъ, на г. министра сж твърдѣ убѣдителни. И сега азъ не мога да разбера, какъ така той изведнажъ е пригърналъ това мнѣние, поддържано отъ комисията. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Не е вѣрно!) Въ мотивитѣ на внесенія законопроектъ ни се говори слѣдующето: „Кметовѣ и тѣхнитѣ помощници иматъ толкова и отъ такава важностъ работа, че отсъствието имъ отъ общината за по-дълго врѣме се отразява злѣ върху общинскитѣ работи; ето защо се прѣдвижда, тѣ да не могатъ да бѣдатъ народни прѣдставители, както това се направи миналата година за членовѣ на окръжнитѣ комисии. Отъ това има и друга полза: кметовѣ и тѣхнитѣ помощници, като нѣма да бѣдатъ увличани въ политика и партизанство, ще бѣдатъ по-безпристрастни къмъ гражданитѣ и ще се грижатъ изключително за мѣстнитѣ общински интереси.“ Много прави думи сж казани тукъ. И въ този духъ се говори, както при първото четене на законопроекта, така и сега отъ прѣдставителитѣ на опозицията. Какви други мотиви има почитаемота комисия, да иска унищожението на тази прибавка на чл. 24 отъ внесенія законопроектъ, нека каже и, ако сж по-убѣдителни отъ тия, ние ще се съгласимъ. Ето защо, азъ поддържамъ внесеното измѣнение не отъ принципиална гледна точка, защото го намирамъ, че е антиконституционно, но само като една врѣменна разпоредба дотогава, докато у насъ се установи едно истинско управление на страната, щото да нѣма опасностъ, че кметовѣ, като изборни лица, на които е повѣрено управлението на общинитѣ, когато ги избиратъ за народни прѣдставители, нѣма да злоупотрѣбватъ съ своето положение и като кметове, и като народни прѣдставители, както това се констатира въ мотивитѣ на законопроекта.

Вие знаете, че въ Франция и другитѣ конституционни страни, дѣто дѣйствително има редъ въ управлението, дѣто не се вършатъ злоупотрѣбления съ властта, кметовѣ не лишаватъ отъ правото да бѣдатъ народни прѣдставители. Въ Франция Камарата е пълна съ кметове; но мъчно може да се посочи на кметъ тамъ, който да извърши злоупотрѣбления, който да извърши работи, несъвмѣстими

съ неговото положение и въ сѣщото врѣме да остане прѣдставителъ на народа. (Драганъ Цанковъ: Но не взиматъ заплата!) Тукъ се посочи за примѣръ, че въ настоящето Народно Сѣбрание има 16 души кметове, отъ които 8-тѣ, както каза г. Дочевъ, влизатъ като членове въ комисията по Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Не е вѣрно! Г-нъ Топузановъ излѣга и Вие лъжите.

Никола Хр. Габровски: Азъ не лъжа; единъ Вашъ приятелъ го каза.

Д-ръ Василъ Дочевъ: „Почти“, казвамъ.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Вие сте народенъ прѣдставителъ и трѣбва да знаете състава на комисиятѣ!

Прѣдсѣдателъ: Г-нъ Досевъ! Нѣмате думата; не е въпросътъ за комисията.

Никола Хр. Габровски: Кметовѣ се броятъ политически орждия въ рацѣтѣ на министра и въ врѣме на депутатскитѣ избори играятъ една твърдѣ важна, твърдѣ заинтересована роль. Ето защо, докато трае този режимъ на безаконията, започнатъ отъ нѣколко години наредъ, (Прѣдсѣдателъ: Моля, г-нъ Габровски!) трѣбва да ограничимъ кметовѣ да ставатъ народни прѣдставители, ако искаме донѣдѣ да имаме извѣстна гаранция.

Д-ръ Василъ Дочевъ: Г-да народни прѣдставители! Нашето конституционно управление е базирано върху принципа на децентрализацията, вслѣдствие на което сж прѣвидени окръжни общински управления, окръжни и общински самоуправления. Г-да народни прѣдставители! Този принципъ прави голѣмо отстъпление въ обстоятелството, че досега кметовѣ сж могли да бѣдатъ едновременно и народни прѣдставители, такива, каквито да контролиратъ дѣйствиата на Върховното и Централното Правителство, когато прѣматъ смисълъ, прѣмото тѣхно прѣдназначение е по-скоро да сж езекутивна, изпълнителна властъ, която по-скоро олицетворява централната властъ и върху която главниятъ контролъ се упражнява отъ централната властъ. Ето защо, този принципъ е билъ прѣгърнатъ отъ Белгийската държава и въ Белгия кметовѣ сж направо назначавани отъ държавния глава, по прѣдставление отъ министра, и ето защо, слѣдователно, на кмета въ Белгия се гледа като на единъ органъ на централната властъ.

Г-да народни прѣдставители! Каква аномалия е този кметъ, който по теория би трѣбвало да бѣде органъ на изпълнителната властъ, на централната властъ, и муниципална властъ въ своята община, както и окръжнитѣ постоянни комисии въ окръга, какъ тѣ могатъ да контролиратъ дѣйствиата на централната властъ? Това е аномалия! Затова трѣбва да се урегулира това положение; а то е урегулирано въ мотивирани измѣнения на почитаеми Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи, съ които той ни сезира. Това му прави честь, толкозъ повече, че това прѣдложение е сподѣлено, както отъ теорията, така и отъ практиката, и

отъ всички политически групи на настоящето Народно Събрание.

Ето защо считамъ, че измѣненіята на комисията сж безъ никакви мотиви, измѣненія, които по-скоро почиватъ на този анегдотъ, който знае г. Каравеловъ: въ 1884 г., г-да народни прѣдставители, когато една комисия е засѣдала относително закона за данѣцитѣ, тази комисия умишлено пропуснала воденичаритѣ да плащатъ какъвъ да е патентъ; единъ отъ тогавашнитѣ прѣдставители се ухитрилъ да пита: защо за еди-кои си данѣкъ не влиза? Защото, казватъ му, въ нашата комисия повечето сж воденичари. Такъвъ е случаятъ и сега, г-да народни прѣдставители. Въ комисията — не искамъ никого да упрекавамъ — но така или инакъ, влизатъ много кметове, които иматъ прѣдразположение или тенденции да се самоохраняватъ. Ето защо, трѣбва тѣзи лични и частни интереси да оставимъ настрана, а трѣбва да искаме да възтържествува общиятъ принципъ, който е прѣгърнатъ въ законопроекта на г. министра, и това ще прави честъ и на Народното Прѣдставителство.

Христо Конкилевъ: Както щете, г-да народни прѣдставители, но въ внесенія законопроекта отъ Правителството, ако имаше нѣщо сжщественно, то бѣше именно въпросътъ, дѣто кметовѣтѣ отсега се лишаватъ отъ депутатския мандатъ. И дѣйствително, при внасянето отъ комисията измѣненіята на законопроекта, менѣ ми направиха силно впечатление тѣзи измѣненія. Каква нужда е имало комисията да изхвърля това нѣщо? Ето защо и азъ взехъ думата да кажа, че съмъ противъ, че досегашната практика у насъ е показала, че кметѣтѣ трѣбва да си бжде кметъ, а прѣдставителѣтѣ да си бжде прѣдставителъ, защото съ тѣзи нѣща се вършатъ голѣми злоупотрѣбления. Вие знаете, че на Стамболова хатовѣтѣ бѣха все кметове и прѣдсѣдатели и членове на постояннитѣ комисии. (Прѣдсѣдателятъ звъни.) Затуй, трѣбва тѣзи нѣща веднажъ за винаги да ги махнемъ и да вземемъ да стѣпимъ на правиленъ пѣтъ. Затова, съмъ противъ измѣненіята на комисията и съмъ за члена въ проекта на г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи.

Вълко Нейчовъ: Г-да! Азъ съмъ толкозъ повече задоволенъ отъ сегашнитѣ разисквания, че комисията по прѣглеждане на законопроекта за измѣнение закона за градскитѣ общини, съ согласието на респективния министъръ, е приела заключението, което имахъ честта онзи день да направя. Въ всичкитѣ обсъждания, които вършимъ — нека да не се прѣдставямъ азъ съ претенцията на единъ учителъ, защото тѣ сж отъ умове, които могатъ да дадатъ много нѣщо — ние, то се знае, трѣбва да пазимъ една благоразумна граница. Не трѣбва да завиждаме на кметовѣтѣ, че получавали заплата. Тази заплата трѣбва да бжде окъчествена въ закона съ „прѣдставително възнаграждение“, защото въ дѣйствителностъ главата на една община, по-голѣма или по-малка, има нужда прѣзъ годината да се явява на официални мѣста, има нужда да е облѣченъ, както прилича, и да спазва въ всички свои сношения правилата на благоприличието. Слѣдователно, макаръ и скромни, паритѣ, които се даватъ на кметовѣтѣ, сж общински пари и тѣ се

отпускатъ въ качеството на възнаграждение прѣдставително а не като заплата, понеже тѣзи пари не стигатъ да нахранятъ, а още повече да обогатятъ кметовѣтѣ. Така щото, ако има нѣщо лошо въ нашето законодателство по отношение на кметовѣтѣ на градски и селски общини, то е, дѣто сме окачествили съ думата „заплата“ това прѣдставително възнаграждение; и тая кривица, ако е въ думата „заплата“, ние, като благоразумни законодатели, трѣбва да я разберемъ и поправимъ. Азъ настоявамъ да казвамъ, че тази скромна сума, отпусната на кметовѣтѣ като заплата, не е заплата, а само едно прѣдставително възнаграждение.

Г-нъ Цанковъ, който така хубаво каза думата, казва, че кметовѣтѣ въ Франция сж народни прѣдставители, че фигуриратъ въ Камарата като депутати, но че не получаватъ заплата, а прѣдставителни пари. Защото, имамъ честъ да кажа, че на чело на общинитѣ въ Франция стоятъ човѣци, съ компетенция да извършатъ много нѣщо, съ знания, и най-солидни, и най-богати хора и ако тѣ получаватъ една малка заплата, както у насъ, тя е само едно възнаграждение прѣдставително, а не за да осигури катадневното имъ сжществуване. Г-да! Ние не трѣбва да се туряме въ гледна точка на принципа, ако законополагаме кметове да не могатъ да бждатъ народни прѣдставители; защото, въ Франция юристъ-консултѣтѣ, съ разни знания на човѣщината, изобилватъ, и тамъ не сж постановили да не бжде кметѣтѣ на една община и прѣдставителъ. И, ако тѣ не сж направили това, колко по-малко ние ще бждемъ основани да го направимъ?

Азъ рѣкоплѣщя на комисията, че е усвоила този възгледъ, и на Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, който е съдѣйствувалъ на туй, понеже това е дѣло на държавнишка мѣдростъ. Ние искаме да куртулисаме общинитѣ и народа отъ злоупотрѣбленията на кметовѣтѣ; ние, ако законоположимъ, че кметовѣтѣ да не могатъ да бждатъ народни прѣдставители, ще повторя да констатирамъ, ще отдалечимъ отъ управлението на общинитѣ добритѣ човѣци, а ще доведемъ тия, които най-много искатъ да взематъ управлението, за да вършатъ беззакония и да се обогатяватъ. Така щото, азъ констатирамъ съ удоволствие, че почитаемиятъ Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи си е далъ отчетъ за положението въ такава смисълъ, както и комисията, и тѣ сж добръ направили, че сж усвоили принципа, щото кметовѣтѣ да бждатъ народни прѣдставители. Ние по този начинъ, като имаме въ това Събрание кметове народни прѣдставители, немаъ това прѣчи . . . (Драганъ Цанковъ: Учители и професори се изключватъ, а царвулановци се приематъ! Я седнѣте долу! — Смѣхъ.)

Казва се, че кметовѣтѣ упражнявали едно влияние върху хода на законодателнитѣ избори. Ние имаме само едно срдѣство, за да не позволяваме на кметовѣтѣ да бждатъ народни прѣдставители — като оставимъ населението да прави свободни избори, безъ помощта на полицията. (Прѣдсѣдателятъ звъни: Моля!) Тогавъ бждѣте увѣрени, че нито единъ кметъ не ще може да бжде избранъ за народенъ прѣдставителъ, защото населението винаги, когато му дадете едно какво-годѣ съдѣйствие, единъ кметъ никога

не ще може да бъде избранъ народенъ прѣдставитель, ако нѣма помощта на полицията да бъде избранъ.

Д-ръ Лазаръ Дагоровъ: Като членъ на комисията по Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи, имахъ честта... (Не се чуе.) По тази причина, за длъжностъ считамъ да кажа и азъ нѣколко думи по закона за градскитѣ общини. (Гласове: По-високо!)

Цѣльта, види се, г-да народни прѣдставители, за която г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи е прѣдложилъ едно измѣнение на закона за градскитѣ общини, именно на чл. 24, го е принудила отъ практическа точка зрѣние, а не отъ стѣснение на конституцията, или на гражданитѣ да се радватъ на едно и също право, както и трѣбва да се радватъ. Въобще азъ мисля, че отъ точка практическа, това е именно въ интереса на градско-общинската служба, и отъ тая точка г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи, мисля, г-да прѣдставители, да е направилъ едно справедливо измѣнение по чл. 24 отъ закона за градскитѣ общини, съ което извѣстни кметове се лишаватъ да бждатъ народни прѣдставители. Като имамъ прѣдъ видъ, г-да народни прѣдставители, финансовото положение на повечето отъ градскитѣ общини и като имамъ прѣдъ видъ тѣхното въобще, така да кажа, нѣмане на източници, нѣмане едно правилно ръководене на отчетността и бюджетното упражнение, и че съ отсъствието на кметовѣтъ, като народни прѣдставители, още повече службата на общинитѣ ще страда, прѣдъ видъ на това мисля, че на мѣсто е измѣнението или ограничението на правото на извѣстна частъ отъ гражданитѣ, които може да бждатъ кметове, да не бждатъ народни прѣдставители.

Азъ мисля, обаче, г-да народни прѣдставители, че също и тая мѣрка е една палиативна мѣрка, ако искаме да подобримъ общинското управление. Цѣльта за подобно едно ограничение, азъ мисля, не е достатъчна, за да може да оправимъ финансовото положение на градскитѣ общини, а особено на нѣкои градски общини, на които финансовото положение е крайно плачевно. Щомъ приемемъ една, до извѣстна степенъ, стѣснителна мѣрка и отнемемъ правото на ония, които сж кметове, да бждатъ народни прѣдставители, азъ мисля, че би трѣбвало да се не взематъ такива палиативни мѣрки, а трѣбва да вземемъ други порационални. За доказателство, че дѣйствително се намиратъ въ такова плачевно финансово положение повечето отъ градско-общинскитѣ управления, азъ ще ви приведа само нѣколко цифри и данни, за да видите, че дѣйствително това прѣдложение, направено отъ г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, е съвършено на мѣстото си. Г-да! Азъ съмъ извлѣкълъ финансовото положение на нѣколко общини. Софийското градско-общинско управление дължи 16.365.000 л.; погашение не е могло да плати отъ 31 мартъ т. г., която сума възлиза на 515.000 л. Русенското градско-общинско управление е направило заемъ въ 1894 г. 1 януарий отъ

Прѣдседателъ: Г-нъ Дагоровъ! Какво общо има това съ закона, че е лошо финансовото положение на нѣкои общини?

Д-ръ Лазаръ Дагоровъ: Моля, азъ искамъ да изложа финансовото положение на градскитѣ общини, за да направя едно прѣдложение. Ако въобще искаме да намѣримъ единъ лѣкъ за подобрене финансовото положение на нашитѣ общини, трѣбва да го търсимъ на друго мѣсто. (Прѣдседателъ: Именно!) Именно, азъ мисля, че, като стѣсняваме правата на нѣколко граждани по конституцията, бихме могли да вземемъ и една врѣменна мѣрка, която, споредъ мене, се състои въ слѣдующето: въ тия отъ градскитѣ общини, които иматъ дългове и на които финансовото положение, тѣй да кажа, е забатачено, да се прѣдостави право на Правителството да назначава кметове, бирници и контрольори. И това да бъде врѣменна мѣрка, за 5 години, докато финансовото положение на тия градски общини се поправи. (Гласове: Охо-о!)

Прѣдседателъ: Не може да се говори по тоя членъ това. Това е отдѣленъ въпросъ.

Никола Хр. Габровски: Това е въ противорѣчие съ онова, което почна!

Д-ръ Лазаръ Дагоровъ: Азъ моля, г-нъ прѣдседателю, да се гласува моето прѣдложение.

Прѣдседателъ: Не е мѣстото му тукъ. Това е измѣнение на единъ цѣлъ законъ.

Д-ръ Лазаръ Дагоровъ: Една врѣменна мѣрка прѣдлагамъ.

Стефанъ х. Калчовъ: Отъ практика знаемъ, че двѣ дини подъ една мишница не се носятъ. Кметътъ си е кметъ, когато си е на мѣстото. Кметъ и народенъ прѣдставитель сж двѣ нѣща позволени отъ закона, но несъвмѣстими. Затуй нашитѣ работи куцатъ.

Нѣма какво повече да говоря. Поддържамъ тия прѣдставители, които сж за проекта, както е внесенъ отъ г. министра, а не както прѣдлага комисията.

Министъръ Д-ръ Василь Радославовъ: Трѣбва да заявя, за честъ на г. г. народнитѣ прѣдставители, които сж имали довѣрието на градското население и сж избрани за кметове, че никой отъ тѣхъ не е настоявалъ, било прѣдъ мене, било въ комисията, за отмѣнение на чл. 24 отъ законопроекта. Напротивъ, кметовѣтъ, членове отъ комисията, настояваха да се приеме измѣнението; болшинството, обаче, на комисията бѣше на мѣниѣ, по нѣкои съображения мѣстни, да се отхвърли това измѣнение. Тѣй щото, искамъ да кажа, че никакъ не сж настоявали ония народни прѣдставители, които сж кметове, за отхвърляне измѣнението, направено отъ мене. Когато се приемаше законътъ по принципъ, азъ говорихъ, че съмъ за измѣнението и казахъ тогава моитѣ съображения. Досегашната практика е указала, както говори и г. Петковъ, бившъ Столиченъ кметъ и бившъ министъръ, също и г. Каравеловъ, който е внесълъ въ Народното Сѣбрание първия законъ за градскитѣ общини, че полезно е за общинитѣ ако кметътъ не е народенъ прѣдставитель и гледа само градскитѣ работи. Мисля, че, ако

милѣемъ за интереситѣ на общинитѣ, не трѣбва да товаримъ кметоветѣ съ други обязанности, освѣнъ съ кметскитѣ, защото, ако кметоветѣ сж освобождени да не бждатъ даже сждебни засѣдатели, съ цѣль да не се отвличатъ отъ длѣжноститѣ си, толкозъ по-необходимо е да не се избиратъ за народни прѣдставители, като е извѣстно, че прѣдставителскитѣ мандатѣ ще ги отвлича съ мѣсеци ежегодно отъ прѣмитѣ имъ обязанности. А това никакъ не може да бжде въ полза на общината. Та заради туй бѣхъ на мнѣние да се узакони това измѣнение, но болшинството на комисията не бѣше съгласно. Сега, като виждамъ, че едно голѣмо число отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, безъ разлика на политически убѣждения въ Народното Събрание, сж за измѣнението, което бѣхъ направилъ въ чл. 24, прѣдлагамъ да се приеме, и въ такъвъ случай чл. 24 трѣбва да се докладва отъ докладчика изцѣло съ прибавлението.

Прѣдседателъ: Докладва се чл. 26, но се говори по чл. 24.

Министъръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Г-да народни прѣдставители! Както отъ вотираия чл. 19, тѣй и отъ смисъла на закона се разбира, че настоящето измѣнение нѣма да има обратна сила. То ще влѣзе въ сила тогава, когато се разтури нѣкой градски съвѣтъ — тогава ще се приспособи чл. 19 за числото на съвѣтницитѣ и чл. 24 съ измѣнението, или пъкъ тогава, когато изтече периодътъ на градскитѣ общини въ България.

Въ заключение ще кажа, че ще направи честь на всички г. г. народни прѣдставители, ако гласуватъ за измѣнението, което бѣше направено въ моя проектъ. (Рж-коплѣскане отъ всички страни. — Гласове: Браво!)

Петъръ Н. Даскаловъ: Г-да народни прѣдставители! (Гласове: Въпросътъ е изчерпанъ!) Макарь да е изчерпанъ въпросътъ, азъ ще взема думата.

Когато този законопроектъ бѣше внесенъ въ Народното Събрание и се говори по принципъ, всички народни прѣдставители се изказаха съ удобрѣние за този членъ, и ако не бѣше г. Радославовъ да каже, че всички, които сж били кметове, сж били противъ, щѣхъ да потвърдя тая истина, която пакъ остава на моя смѣтка, че подъ влиянието на това, дѣто въ днешния съставъ на Народното Събрание има голѣма частъ прѣдставители, които сж и кметове, въ комисията сж имали това прѣдъ видъ и сж направили да се отхвърли тази забѣлѣжка. А по тази забѣлѣжка ние не можемъ да се ржководимъ отъ тия съображения, които господата въ комисията сж имали, а отъ онова, което въ Народното Събрание по принципъ се удобри и не може сега, когато се разискватъ членовѣтъ въ частностъ, да се отхвърля. Мисля, че членътъ трѣбва да остане така, както е прѣдложенъ отъ г. министра и да се приеме.

Прѣдседателъ: Има думата г. Чорбаджиевъ. (Гласове: Нѣма го! Въпросътъ е изчерпанъ!)

Има думата г. Жълтовъ.

Стефанъ Жълтовъ: Азъ, г-да, като народенъ прѣдставитель и като кметъ, считамъ за нужно да кажа, че това, което г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи е направилъ, дѣйствително, твърдѣ е на мѣсто и твърдѣ справедливо; (Драганъ Цанковъ: Хубаво! Да си живѣ!) защото самъ зная, доколко е несъвмѣстимо като кметъ и народенъ прѣдставитель, доколко е тежко, като има човѣкъ тѣзи двѣ съ голѣма отговорностъ длѣжности, да носи еднакво и двата тѣзи мандата. Ето защо, азъ моля народнитѣ прѣдставители да приематъ направеното отъ г. министра измѣнение, щото кметоветѣ да не могатъ да бждатъ народни прѣдставители. (Ржкоплѣскание!)

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Г-да! Азъ отговорихъ на г. г. Габровски и Топузановъ, че не е вѣрно това, (Гласове: Нѣма нужда!) а слѣдъ това дойде и г. Д-ръ Дочевъ да твърди, че болшинството въ комисията били кметоветѣ. Ето списъка на комисията тукъ и ще видите, че само двама отъ членовѣтъ въ комисията сж кметове. Въ такъвъ случай трѣбва да изобличимъ г. Д-ръ Дочева, че съзнателно е дошълъ да лѣже.

Никола Хр. Габровски: Оттеглѣте прѣдложението на комисията!

Прѣдседателъ: Има прѣдложение: въ чл. 24, слѣдъ думитѣ „кметове и помощници кметове не могатъ да бждатъ сждебни засѣдатели“ да се тури „и народни прѣдставители“.

Вълко Нейчовъ: Да се гласува прѣдложението на комисията най-напрѣдъ!

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Ние нѣмаме прѣдложение, г-нѣ Нейчовъ.

Прѣдседателъ: Ще туря на вотиране чл. 24 съ допълнението „и народни прѣдставители“. Моля тѣзи г. г. прѣдставители, които приематъ това допълнение на чл. 24, да си вдигнатъ ржката. (Почти всички вдигатъ.) Констатирамъ единодушие. Приема се.

Сега ще се докладва чл. 26 отъ законопроекта.

(Прѣдседателското мѣсто заема подпрѣдседателътъ Д-ръ Сава Иванчовъ.)

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 26.

Забѣлѣжка. Когато се разисква въпросътъ за недовѣрие, заинтересованиятъ кметъ или помощникъ може да присѣтствува въ засѣданието, но не може да го прѣдседателствува.

Недовѣрието се счита правилно, ако за него сж подали гласъ най-малко $\frac{3}{5}$ отъ всичкитѣ членове на съвѣта.“

Петко Каравеловъ: Азъ мисля, че тукъ трѣбва нѣщо да се опрѣдѣли; малко допълнение трѣбва да стане. Ето какъ. Забѣлѣжката казва: „Когато се разисква въпросъ за недовѣрие, заинтересованиятъ кметъ или помощникъ може да присѣтствува въ засѣданието, но не може да го прѣдседателствува“. А пъкъ винаги трѣбва нѣкой да прѣдседателствува. Затова, трѣбва да се каже, че прѣдседателствува старшиятъ по години членъ отъ съвѣта. Въ врѣме на споръ, когато правятъ това, кметътъ не прѣд-

съдателствува. Щомъ не прѣдсѣдателствува, трѣбва да има прѣдсѣдателъ, щомъ е колегия. Прѣдсѣдателъ трѣбва да има; трѣбва да бѣде старшиятъ между членовѣтъ. Тази поправка прави. Друго нищо.

Славчо Бабаджановъ: Азъ другъ въпросъ ще повдигна по тази бѣлѣжка.

По чл. 21 отъ закона за градскитѣ общини, избирането на кметъ и помощникъ става въ присѣдствіето на явившитѣ се избрани съвѣтници, ако сж повече отъ половината, и половината трѣбва да го избере. А въ чл. 26, когато ще бѣде бламиранъ нѣкой кметъ или неговъ помощникъ, почитаемиятъ Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Работи прави едно измѣнение и изисква да има най-малко $\frac{3}{5}$ отъ всички членове на общинския съвѣтъ. Това, споредъ мене, не върви въ хармония съ начина на избирането. Вие давате право на всички избрани съвѣтници да си избиратъ кметство съ единъ гласъ повече отъ половината отъ всички членове на общинския съвѣтъ, а не съ $\frac{3}{5}$ гласове; значи, ако се явятъ половината на засѣданіе, половината отъ тази половина има право да рѣши. Но отъ друга страна, както е поставено сега, често пѣти и единъ лошъ кметъ не ще може да се отстрани. Прѣдставѣте си, че лицето, което сж го избрали половината — давате имъ право да го избиратъ — когато направи нѣкоя грѣшка или злоупотрѣбление, ако щете, за което не може да се прѣдставятъ автентични доказателства, за да го сждятъ, ще лишите съвѣтниците отъ възможността да могатъ да го бламиратъ. Споредъ мене, най-правилно ще бѣде и въ хармония ще бѣде съ начина на избирането — защото много голѣма е разликата между начина на избирането и начина на бламирането — да приемемъ, че недовѣрието се счита правилно, ако за него сж подали гласове най-малко половината отъ всички членове; но не половината отъ присѣдствующитѣ, защото могатъ да присѣдствуватъ само $\frac{2}{3}$ и половината на тѣзи $\frac{2}{3}$ може да си играе както иска. Азъ съмъ на мнѣние, че трѣбва тази сжщата половина, която има право да избира, въ сжщия моментъ да има право и да бламира. Това е правилното. Иначе на съвѣтниците сж свързани рѣцѣтъ. Кметътъ, въ съгласіе съ нѣколко свои съмишленици, или съ хора, съ които се е избралъ, всѣки пѣтъ ще може да образува едно малко число, за да не даде възможность на другитѣ да го бламиратъ; като туряте такова огромно число, никога не ще може да се бламира единъ кметъ.

Петко Каравеловъ: И които да не бждатъ по-малко отъ половината на цѣлия съставъ.

Славчо Бабаджановъ: Така го разбирамъ — „най-малко половината отъ цѣлия съставъ.“

Петко Каравеловъ: Защото иначе меншеството може да рѣшава.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Щомъ имате особено прѣдложение да правите, г-нѣ Бабаджановъ, напишете го и го дайте.

Славчо Бабаджановъ: Сега.

Дамянъ Цековъ: Г-да народни прѣдставители! Съглеждамъ една непълнота въ бѣлѣжката къмъ чл. 26 отъ законопроекта. Въ него се казва: „Когато се разисква въпросътъ за недовѣрие, заинтересуваниятъ кметъ или помощникъ може да присѣдствува въ засѣданіето, а не може да го прѣдсѣдателствува.“ Това е твърдѣ естествено и справедливо, защото заинтересуваниятъ кметъ, когато е въпросъ за неговото самосъхранение, нѣма да допусне да има засѣданіе, а камоли да прѣдсѣдателствува, а още повече безпристрастно да води засѣданіето. Но менъ ми се струва, че не е прѣдвидено въ случая, дали ще има право да разисква и да взема участие въ гласуването на въпроса изобщо за довѣрие или недовѣрие. Защото, както се прокарва сега, че $\frac{3}{5}$ отъ членовѣтъ да могатъ да бламиратъ кмета или помощника му, тѣзи, които рѣководятъ сждбинитѣ на общината, дѣлата ѝ, въ такъвъ случай, когато дойде въпросътъ да се рѣшава съ единъ гласъ, заинтересуваниятъ кметъ, противъ когото възставатъ другитѣ членове, може да не вдигне рѣката си и нѣма да се добие онова вишегласіе, което се иска по закона. Затова, азъ ще моля да се съгласи г. докладчикътъ, щото въ такова засѣданіе, когато се разисква въпросъ за недовѣрие, заинтересуваниятъ кметъ или помощникъ, когато членовѣтъ отъ общината искатъ да бламиратъ при вотирането, да не взема участие. А послѣ, ако могатъ да убѣдятъ нѣкои отъ членовѣтъ и си съставятъ болшинство, ако убѣдятъ членовѣтъ да възвърнатъ пакъ довѣрието си, и въобще да взематъ властта отново, то е другъ въпросъ. Но да не гласуватъ заедно съ другитѣ членове, защото такова нѣщо нѣма смисълъ — членовѣтъ изказватъ недовѣрие противъ едно лице, което гласува за себе си.

Петко Каравеловъ: Азъ мисля, г-да прѣдставители, че не трѣбва да се взема бѣлѣжката на г. (Не се чуе.) Ние искаме — какво да правимъ? — да не ставатъ злоупотрѣбления. Ние съ това ще намалимъ онова число, което може да бламира кмета или помощника. А подирѣ, да говоримъ, защо той като членъ на съвѣта да не може да си даде гласътъ за себе си. Нека си дадатъ гласътъ, тѣ иматъ добро мнѣние за себе си! (Дамянъ Цековъ: Нелѣпно!) Нищо нелѣпно. Ние щомъ като обезпечимъ да прѣдсѣдателствува друго лице — това трѣбва да стане, но всички форми — да прѣдсѣдателствува лице безпристрастно, може да се рѣши даже и по тайно гласуване — да прѣдсѣдателствува старшиятъ и ще се свърши въпросътъ. Само старшиятъ да не бѣде кметътъ или помощникътъ, но да бѣде отъ членовѣтъ. И азъ не виждамъ, защо се говори по това. За мене това сж дребни бѣлѣжки, които нѣматъ никакво практическо значение.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Бѣлѣжката на г. Каравелова е намѣсто, но азъ мисля, че тоже е непълна, защото ако стане бламиране на кмета напр., помощникътъ му може да прѣдсѣдателствува. Азъ съмъ съгласенъ съ бѣлѣжката на г. Каравелова, но да се вземе така: „при бламирането на цѣлото постоянно присѣдствіе прѣдсѣдателствува се съвѣтътъ отъ най-старшия.“ (Петко Кара-

веловъ: Азъ мисля, че и въ двата случая не е лошо.)
Защото, по право, въ отсъствието на кмета прѣдсѣдател-
ствува помощникътъ.

Димитъръ Петковъ: Г-да прѣдставители! Азъ мисля,
че забѣлжката на г. Каравелова е по-права, отколкото
вие искате да я редактирате. По-хубаво е да остане:
„най-стариятъ по години членъ да прѣдсѣдателствува“.
Било че кметътъ се бламира, било че помощникътъ, пакъ
старшиятъ по години членъ да остане, защото, ако оста-
вите при бламирането на кмета да прѣдсѣдателствува по-
мощникътъ, вие знаете, че въ общинитѣ кметътъ и по-
мощникътъ сж винаги приятели и ще го защитава. Та
това е за по-голѣмо обезпечаване. По-хубаво е най-стариятъ
по години членъ да прѣдсѣдателствува.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Тѣй трѣбва да
бѣде редътъ, безъ да се гледа на отношенията.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Понеже
никой не иска думата, ще туря на вотирание измѣнението на
чл. 26 отъ закона за градскитѣ общини.

По тоя членъ има слѣдующитѣ прѣдложения: Най-
напрѣдъ по забѣлжката. Г-нъ докладчикътъ се съгласява
да приеме прѣдложението на г. Каравелова, да прѣдсѣда-
телствува въ случай на бламирането на кмета най-старшиятъ
членъ, но само ако се касае въпросътъ за бламирането на
цѣлото постоянно присѣствие, или ако отсъствуватъ и по-
мощницитѣ на кмета. Това е прѣдложението на г. Кара-
велова, измѣнено отъ комисията. Прѣдложението на г. Ка-
равелова е, въ всѣки случай, да прѣдсѣдателствува стар-
шиятъ членъ.

По втората забѣлжка на чл. 26 има ново прѣдло-
жение, вѣнъ отъ онова на комисията, направено отъ г. Ба-
баджанова. Това прѣдложение състои въ слѣдующето: „Не-
довѣрието се счита правилно, ако за него сж подали
гласъ най-малко $\frac{1}{2}$ отъ всичкитѣ членове на сѣвѣта“ —
когато въ проекта е $\frac{3}{5}$.

Ще туря на вотирание най-напрѣдъ, както е приетъ
членътъ отъ страна на комисията, съ онова измѣнение, което
г. докладчикътъ на комисията прие. И понеже забѣлжката
и втората алинея на тоя членъ се различаватъ, ще ги
туря на вотирание по отдѣлно.

Никола Хр. Габровски: Въ прѣдложението на г. Ба-
баджанова има капитална грѣшка: казано е „половината“,
но не може да бѣде „половината“, защото тогазъ яѣма да
има болшинство. Да се каже съ единъ повече.

Славчо Бабаджановъ: Повече отъ половината.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Турямъ
на вотирание забѣлжката къмъ чл. 26 въ слѣдующата ре-
дакция: „Когато се разисква въпросътъ за недовѣрие,
заинтересованиятъ кметъ или помощникъ може да при-
сѣтствува въ засѣданието, но не може да го прѣдсѣ-
дателствува. Засѣданието се прѣдсѣдателствува отъ старшия
членъ, ако бламирането се отнася за цѣлото постоянно
присѣствие. Ако ли же не се отнася за цѣлото постоянно

присѣствие, то въ такъвъ случай се прѣдсѣдателствува
засѣданието отъ помощникъ кмета“. Моля тия г. г. народни
прѣдставители, които приематъ въ тая редакция забѣлж-
ката къмъ чл. 26, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.)
Приема се.

Сега ще пристѣпимъ къмъ гласуване на втората алинея.

Министъръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Ще заявя тукъ,
че не мога да се съглася съ забѣлжката, която прави
г. Бабаджановъ, защото тогава нѣма нужда да внасяме само
измѣнения въ закона. Асѣм и сега се практикува същото.
Азъ говорихъ, когато се приемаше законътъ по принципъ,
че се изисква, щото $\frac{3}{5}$ отъ всички членове на градскитѣ
общини да гласуватъ за недовѣрие на кмета или помощницитѣ
му, защото по-голѣма гаранция има да не ставатъ такива
игри, каквито ставаха досега; напр. случи се, че кметътъ
или помощникътъ му заминатъ нѣкъдѣ по работа; въз-
ползувани другитѣ сѣвѣтници отъ отсъствието имъ събиратъ
се и гласуватъ недовѣрие на кмета или помощника; връщатъ
се, обаче, бламиранитѣ, и недовѣрието се отмѣнява. Такава игра
не е желателна, ако искате общинскитѣ сѣвѣти да работятъ
за полза на градоветѣ. Ето затуй се иска $\frac{3}{5}$ отъ всички
членове на сѣвѣта да сж гласували, когато дойде въпросъ
за бламъ било на кмета, било на помощникъ-кмета. По
тая причина прѣдложението на г. Бабаджанова не е
приемливо.

Славчо Бабаджановъ: Едно малко обяснение, въ двѣ-
три думи. Азъ въ туй се различавамъ отъ г. Министра на
Вътрѣшнитѣ Работи, съ прѣдложението, което направихъ.
Понеже при избирането се изисква повече отъ половината
на цѣлия съставъ, то разбирамъ, че бламирането трѣбва да
стане при същото количество. Но досега, както е била
практиката, г. министърътъ знае, че често пѣти, ако цѣлиятъ
съставъ състои отъ 12 души, 7-8 души ако присѣтствуватъ,
съ трима-четирима се бламира. Така че, съ моето прѣд-
ложение ще се постигне занапрѣдъ това, което се гони и съ
прѣдложението на г. министра.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Ще
туря на вотирание алинея втора на чл. 26 въ слѣдующата
редакция, както се поддържа отъ г. министра. (Чете.) „Не-
довѣрието се счита правилно, ако за него сж подали гласъ
най-малко $\frac{3}{5}$ отъ всичкитѣ членове на сѣвѣта.“ Моли
овия г. г. народни прѣдставители, които приематъ алинея
втора на чл. 26 въ тая редакция, да си вдигнатъ ржката.
(Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 27. Кметовѣ и тѣхнитѣ помощници се отстра-
няватъ отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, по искане
отъ надлежнитѣ сѣдебни власти, за обвинения въ слѣдую-
щитѣ прѣстѣпления: лъжовна клетва и свидѣтелствуване,
развратъ, кражба, обсебване, грабежъ (разбойничество), из-
нудване, измама (злоупотрѣбление на довѣрие,) поправки на
документи, лѣкарски свидѣтелства, марки, печати и други
знаци, банкрутство и за прѣстѣпление на службата.“

Петко Каравеловъ: Сега, г-да, азъ искамъ да обърна сериозно внимание на тая редакция. Въ стария законъ, членътъ, който искаме да се измени, гласи така: „За обвинение въ прѣстѣпления, неподлежащи на примирение и които влѣкатъ наказание повече отъ три мѣсеца затворъ, кметоветъ и тѣхнитъ помощници се отстраняватъ отъ Министра на Вътрѣшнитъ Дѣла, по искане отъ надлежнитъ сѣдебни власти.“ Новата редакция, както я виждате и както азъ мисля, е вземана отъ избирателния законъ, нѣма съмнѣние. (Докладчикъ Константинъ Досевъ: Да!) Вие знаете отъ избирателния законъ какво значатъ тия членове. Тѣ значатъ, че, който се осѣди за тия прѣстѣпления, той се лишава отъ граждански права. Значи, г. министърътъ въ това отношение се отказва въ полза на кметоветъ, но не зная, дали това е въ полза на гражданитъ, и азъ бихъ желалъ да поговорятъ и други хора, които сж по-добри юристи отъ мене.

Най-напрѣдъ кметътъ може да направи насилия, да бие, да трепа, по тукъ не се прѣдвижда, защото тукъ изрично е посочено; четѣте хубаво и ще видите: за лъжовна клетва и свидѣтелствуване, развратъ и т. н. Менѣ ми се струва, че много мѣчно ще бутаме тия кметове. Искатъ го сѣдебнитъ власти, искатъ го сравнително за по-малко прѣстѣпление — значи нѣма тукъ да се говори за произволи, защото сѣдебнитъ власти го искатъ — и ние тукъ се явяваме и искаме непрѣмѣнно да го защитимъ. Само ако има такива прѣстѣпления, които го лишаватъ отъ права на гражданство! Менѣ ми се струва, че много права получаватъ кметоветъ. И бихъ желалъ, прѣди да го приемете така, да се помисли по-сериозно, защото тукъ министърътъ не може да злоупотрѣблява: изрично е казано „по искане отъ надлежнитъ сѣдебни власти,“ но за по-малки прѣстѣпления. Вие искате сега за по-големи прѣстѣпления да го изискватъ сѣдебнитъ власти. Струва ми се, че това е опасно за третитъ лица, за гражданитъ, и азъ бихъ молилъ ония, които сж по-добри юристи, да си кажатъ думата.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Г-да! Комисията счете за нужно да опрѣдѣли, за какви именно прѣстѣпления може единъ кметъ да бѣде уволненъ по искането на министра, именно да се отбѣгнатъ злоупотрѣблениата, като е имала прѣдъ видъ миналото, че единъ кметъ е билъ винаги въ рѣцѣтъ на Министра на Вътрѣшнитъ Работи. (Петко Каравеловъ: „Сѣдебни власти“ има тукъ!) Сѣдебнитъ власти ще повдигнатъ за нищо и никакво прѣслѣждане и ще поискатъ отстранението му. За примѣръ ще ви наведе случаятъ въ 1895 г. съ Варненския кметъ: понеже Правителството не можеше да търпи единъ кметъ, който не бѣше съгласенъ съ него, търсѣха причина да го отстранятъ. Не можах да намѣрятъ друга причина, защото нѣмаше законна причина; създадохъ му едно обвинение чисто политическо, за да принудятъ прокурора да иска отстранението му, което и сполучиха. Като се имаше това прѣдъ видъ, казахме, че по-добрѣ ще бѣде занаяпрѣдъ да бѣде изрично опрѣдѣлено въ закона, за какви именно прѣстѣпления може да се иска отстранението на кмета.

Заради това, ние го приехме и вѣрвамъ, че съ това много повече ще гарантираме автономията на кметствата, отколкото както бѣше стариятъ членъ — да се дава възможностъ на Министра на Вътрѣшнитъ Работи да се освобождава, когато иска, отъ единъ неприятенъ нему кметъ.

Д-ръ Фоти Симеоновъ: Г-да народни прѣдставители! Въ законопроекта, който е внесенъ отъ г. Министра на Вътрѣшнитъ Дѣла, нѣма никакво изменение по чл. 27; обаче, комисията по Министерството на Вътрѣшнитъ Дѣла е намѣрила за цѣлесобразно да квалифицира прѣстѣпленията, за които могатъ кметоветъ и помощниците имъ да бѣдатъ отстранявани отъ Министра на Вътрѣшнитъ Дѣла, по искането на сѣдебнитъ власти. Менѣ ми се струва, че комисията е направила голѣма погрѣшка, като е означила самитъ прѣстѣпления. Доколкото мога да зная, прѣстѣпленията цитирани въ чл. 27, сж: лъжовна клетва и свидѣтелствуване, развратъ, кражба, обсебване, грабежъ, изнудване и т. н. Но въ тия изброявания тя е пропуснала да спомене много важни прѣстѣпления като: убийството, тѣлесната поврѣда при *légitime défense* и т. н. Азъ мисля, че комисията трѣбваше да обсъди въпроса по-друго-яче. Менѣ ми се струва, че ако кметоветъ и тѣхнитъ помощници извършатъ прѣстѣпление отъ публиченъ характеръ, сѣдебната власть така само може да иска отстранението на този кметъ отъ длѣжността му. Така щото, азъ прѣдлагамъ да стане едно изменение на този членъ въ тази смисль: кметоветъ и тѣхнитъ помощници се отстраняватъ по обвинения за прѣстѣпления отъ публиченъ характеръ. Г-да юриститъ и адвокатитъ знаятъ, че убийството е прѣстѣпление отъ публиченъ характеръ; но то не е упоменато въ чл. 27. И други още прѣстѣпления има, които сж пропуснати отъ комисията. Напр. тежката тѣлесна поврѣда, или убийството, което е извършено съ прѣвишение на законната отбрана, и то не е казано въ чл. 27. Така щото, ние ще видимъ, че единъ кметъ, който обсеби нѣщо или който открадне, ще бѣде отстраненъ отъ кметството, а този, който е убилъ нѣкого или нанесълъ тежка тѣлесна поврѣда нѣкому, той нѣма да бѣде отстраненъ — сѣдебнитъ власти нѣматъ право да искатъ неговото отстранение. Затова, моето мнѣние е — и вѣрвамъ, че почитаемота комисия ще се съгласи — да се изхвърли изброяването на прѣстѣпленията въ чл. 27 и да се каже: „Кметоветъ и тѣхнитъ помощници се отстраняватъ за прѣстѣпления отъ публиченъ характеръ.“ Знае се прѣстѣпленията отъ публиченъ характеръ кои сж — които не подлежатъ на помирение. Това е моето мнѣние и азъ моля г. докладчика да се съгласи, само за прѣстѣпления отъ публиченъ характеръ да се каже.

Василъ Кжнчовъ: Азъ, г-да народни прѣдставители, не мога да се произнеса върху този юридически въпросъ, който повдигна г. Каравеловъ. Искамъ само да обърна вниманието на слѣдующето нѣщо. Добрѣ би било ако се приеме членътъ, както е редактиранъ; но при изброяването на прѣстѣпленията, при които кметоветъ и тѣхнитъ помощници може да се отстраняватъ по искането на сѣдеб-

нитѣ власти, да се притури още и „издавания на лъжовни свидѣтелства и прѣстѣпления по изборитѣ“.

Извѣстно е, че на кметствата е прѣдоставено право да издаватъ свидѣтелства за бѣдностъ и пр. Бивали сж случаи, когато кметовѣтъ по разни причини, било по роднински връзки, било по хатѣръ и пр., сж правили тѣзи прѣстѣпления — издавали сж лъжовни свидѣтелства — когато не бива да се правятъ такива прѣстѣпления. Желателно е да се обърне внимание на това нѣщо, и още повече върху прѣстѣпленията по изборитѣ. Споредъ новия избирателенъ законъ, на кметовѣтъ се дава право да даватъ избирателнитѣ карти, но тѣ не ги даватъ на нѣкои хора и съ това вършатъ прѣстѣпление. Азъ бихъ желалъ, при прѣстѣпленията, изложени тукъ, да се притури още: „издаване на лъжливи свидѣтелства и за прѣстѣпления по изборитѣ“.

Министѣръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Тукъ го има.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Казано е: „за прѣстѣпление на службата“.

Христо Ив. Поповъ: Г-да народни прѣдставители! Въ стария законъ чл. 27 гласи така: „За обвинение въ прѣстѣпления, неподлежащи на примирение и които влѣкатъ наказание повече отъ три мѣсеца затворъ, кметовѣтъ и тѣхнитѣ помощници се отстраняватъ отъ Министѣра на Вжтрѣшнитѣ Работи, по искане отъ надлежнитѣ сѣдебни власти“. Значи, въ този членъ е прокаранъ принципътъ, който ни прѣпорѣча г. Симеоновъ. Казва, че отъ публиченъ характеръ прѣстѣплението щомъ е, може да се отстрани кметътъ или помощникътъ. Новата редакция, обаче изхвърля тая идея и прѣгрѣща друга идея, като казва, че само за указанитѣ тукъ прѣстѣпления може да се отстрани кметътъ, именно: „лъжовна клетва и свидѣтелствуване, развратъ, кражба, обсебване, грабежъ — разбойничество — изнудване, измама — злоупотреба на довѣрие — поправки на документи, лѣкарски свидѣтелства, марки, печати и други знаци, банкрутство и за прѣстѣпление на службата“. Значи, има двѣ системи, г-да народни прѣдставители. Тази, новата система, е много по-хубава, по моето мнѣние. Защо? Защото отстранение значи, прѣди да се осѣди кметътъ, сѣдилището намѣрило вече за нужно да го даде подъ сѣдъ — за какво? — за позорно прѣстѣпление. Има прѣстѣпления, които сж позорни, има прѣстѣпления, г-да прѣдставители, които не сж позорни. Има случаи, щото онзи, който лежи въ затвора е по-честенъ отъ ония, които го затварятъ. Напр. едно политическо убийство е геройство, отъ една страна, а отъ друга — то не е. Има и много други работи. По печата напр., прѣстѣпленията, тѣ сж въ едни врѣмена геройство, а въ друго врѣме — прѣстѣпление, и т. н. Ето защо кметътъ, понеже е политическо лице, новото Правителство, респективно г. Радославовъ, иска, види се, да направи разлика; не иска той за прѣстѣпление, което носи три мѣсеци наказание, да се отстранява кметътъ. И аслж не е право. Когато е позорно едно прѣстѣпление, разбирамъ, сѣдътъ, ако намира основания, ще го даде подъ сѣдъ, и той ще бѣде отстраненъ отъ кметството; но само за това, защото е

публично прѣстѣплението, и носи наказание три мѣсеци, да се отстрани единъ кметъ, не е право.

Сега, за убийството г. Симеоновъ каза: „защо да го нѣма тукъ“? Защото убийството не всѣкога е позорно прѣстѣпление. Има разни убийства. Второ, въ нашата процедура има единъ чл. 220 отъ Стоилово врѣме останалъ — не зная кой ще вземе инициативата да го измѣнимъ — който не позволява никаква гаранция, а прѣдвижда затворъ. Такъвъ е този членъ на консерваторитѣ, чл. 220, който въ Стамболово врѣме го нѣмаше, а въ наше врѣме ако стои, то е благодарение на туй, че нѣмаме врѣме да го измѣнимъ. Като се има прѣдъ видъ законътъ, който сжествува въобще за грознитѣ прѣстѣпления, като убийството умишлено, прѣдумишлено и т. н., за тѣхъ нѣма какво да се отстранява кметътъ или помощникътъ му, защото изрично е казано въ нашия законъ, че такъвъ ще се държи въ затвора и никаква гаранция не му помага. Тѣй щото, тукъ нѣма защо да се прѣдвижда. Ето защо, казвамъ, това е по-правилно. Отстранението става тогазъ, когато извърши съвършено позорно прѣстѣпление: да лишишъ единъ човѣкъ отъ изборъ, за кражба, грабежъ, или едно прѣстѣпление каквото е лъжесвидѣтелството, разврата, изнудването, както стана въ Пловдивъ въ скоро врѣме; човѣкътъ, който извърши такова прѣстѣпление не може да кметува, защото сж позорни прѣстѣпления. Друго е, разбира се, слѣдъ като се произнесе сѣдътъ, че дѣйствително е виновенъ; тогава ще го лишатъ отъ избирателно право и ще го отстранятъ.

Моето мнѣние е да се приеме редакцията на комисията, защото намирамъ, че е по-правилна и по-рационална.

Димитѣръ Грековъ: Г-да народни прѣдставители! Чл. 27 отъ закона за общинитѣ опрѣдѣля случантѣ, въ които Министѣрътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, по искането на сѣдебната власть, за прѣстѣпления извършени отъ кмета, може да го острани отъ длѣжностъ. Стариятъ законъ, чл. 27, е опрѣдѣлилъ, турилъ е една граница, въ която влазятъ всички прѣстѣпления въобще, които влѣкатъ подиръ себе си наказание повече отъ три мѣсеца затворъ. Комисията намѣрила, че ще бѣде по-добрѣ да не се приема тази норма, ами да се изброятъ прѣстѣпленията, по които може да бѣде отстраняванъ единъ кметъ, по искането на сѣдебната власть. Азъ мисля, г-да народни прѣдставители, че когато се касае да се прави едно ограничение, обща една норма, която обема въ себе си всички случаи, е прѣдпочтителна отъ едно изброяване; защото въ изброяванията, съмнѣние нѣма, че могатъ да се пропуснатъ много по-лесно пробели, както е и въ дадения случай. Много справедливо се забѣлѣжи отъ г. Симеонова, че, папр., убийството и прѣдумишеното убийство тукъ не се прѣдвиждатъ. Може да има и много прѣстѣпления още, които сж наказуеми отъ нашия наказателенъ законъ съ затворъ повече отъ три мѣсеци, които тукъ да не сж изброени, които да сж позорни прѣстѣпления, такива, въ които, като се е провинилъ единъ кметъ, да не занимава вече достойно мѣстото, което е занимавалъ прѣди извършването на това прѣстѣпление. Та, въобще, общо правило е, че когато се касае,

законодателят да направи едно ограничение, да направи нѣкое изключение, по-добър е ако може, да се направи туй въ една обща форма, отколкото да се изброява, защото въ изброяването безъ друго ще станатъ грѣшки.

Г-нъ докладчикътъ ви наведе тукъ единъ примѣръ, за да ви покаже, че туй щѣло да изложи кметоветъ на нѣкоя опасностъ, защото, ако Правителството искало да прѣмахне нѣкой кметъ, щѣло да накара съдебната властъ да почне противъ него нѣкое слѣдствие и, подъ този претекстъ, да го отстрани. Менѣ ми се чини, че при изброяването, както е направено въ прѣдлагаемия отъ комисията членъ, не се избѣгва тая опасностъ, защото министърътъ, ако иска да си служи съ такива нечестни срѣдства, може всѣки пътъ да накара съдебнитѣ власти да повдигнатъ, напр., едно прѣслѣждане или за лъжовна клетва, или за свидѣтелствуване, или за измама, или за грабежъ, или за каквото щете още отъ тѣзи прѣстѣпления, които се изброяватъ тукъ. Та съ туй, ако ги изброите тукъ, вие нѣма да ограничите министра да става това, което е ставало за отстранение на единъ кметъ.

Така щото, този мотивъ, който се навежда като едно прѣимущество на това изброяване, въ дѣйствителностъ не съставлява прѣимущество, защото злоупотрѣбленията съ това нѣма да ограничимъ, а пъкъ съ туй изброяване може да туримъ министра и съдебнитѣ власти даже въ невъзможностъ да прѣслѣдватъ единъ кметъ за едно извършено отъ него прѣстѣпление, защото министърътъ ще имъ каже: „това прѣстѣпление не е прѣдвидено въ закона и азъ не мога да разрѣша да го отстраните“. Менѣ се чини, че може да се постави законътъ въ по-лошо положение, отколкото е билъ по-напрѣдъ.

Г-нъ Поповъ каза пъкъ, че тия прѣстѣпления, които се избраха отъ г. Симеонова, нѣмало защо да се изброяватъ тукъ, защото имало нѣкакъвъ си членъ отъ углавного съдопроизводство, не помня 220 ли; (Министъръ Петъръ Пешевъ: 221.) че прѣдумишленото и умишленото убийство и за други нѣкакви прѣстѣпления нѣмало нужда да се изброяватъ тукъ, защото аслж, споредъ углавната процедура, споредъ углавното съдопроизводство, за такива прѣстѣпления прѣдварителенъ затворъ се налага, и единъ кметъ, щомъ извърши такова прѣстѣпление, ще го вземемъ и туримъ въ затвора, и, вслѣдствие на туй, нѣма защо да се пита Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Дѣла. Ми се струва, че въпросътъ не стои така. За да може да се почне прѣслѣждане противъ единъ кметъ, трѣбва да се вземе разрѣшение отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, както и за да се почне прѣслѣждане противъ единъ чиновникъ, ама каквото прѣстѣпление и да е извършилъ той. Може, наистина, въ такъвъ случай да се взематъ нѣкои прѣдварителни мѣрки за неотстранение на обвиняемия, ако има опасностъ да избѣгне, но не по-малко истина е, че формалността за разрѣшение отъ страна на Министра на Вътрѣшнитѣ Работи пакъ трѣбва да бѣде изпълнена; това разрѣшение трѣбва да поискатъ съдебнитѣ власти отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, даже въ случай, че се е взела мѣрка за неотстранението на кмета отъ съдеб-

ното слѣдствие, съ турянето му въ затворъ. Та затуй, менѣ се чини, че това, което казваше г. Поповъ, не е право. Най-сетнѣ, то не е право и още по една причина. Тукъ, въ прѣстѣпленията, които сж изброени, стои напр. грабежъ и въ скобки — разбойничество. Съмнѣние нѣма, че и за разбойничеството — менѣ не е въ паметъ разпореждането на 221 членъ отъ углавното съдопроизводство, но ако той прѣдвижда непрѣмънно, като мѣрка за неотклонение, запирането за въ случай на умишлено и прѣдумишлено убийство — съмнѣние нѣма, казвамъ, че и за разбойничеството същата мѣрка може да бѣде прѣдписана отъ закона. Така щото, туй, което се навежда отъ г. Попова, не е право и въ това отношение, че въ прѣстѣпленията, които сж изброени въ тази статия, има и такива, които влѣкатъ слѣдъ себе си като мѣрка за неотклонение запиране, прѣдварителенъ затворъ. Така щото, аргументътъ на г. Попова не е правъ. Щомъ има тукъ разбойничество, трѣбваше да бѣде прѣдвидено и прѣдумишленото и умишленото убийство.

Затуй, азъ мисля, че тия аргументи, които се прѣдставиха тукъ за подкрѣпление на 27 членъ, въ редакцията, която му е дала комисията, сж аргументи, които не сж силни, не сж убѣдителни. Главното нѣщо, което трѣбва да имаме прѣдъ видъ въ дадения случай, то е слѣдующето: че законодателятъ въ по-прѣдшния законъ много добъръ, много право е направилъ едно общо ограничение, което обема въ себе си всички прѣстѣпления, отъ каквито категории и да сж, и до известна граница, която е точно опрѣдѣлена, и всѣки пътъ може да се каже, за кои прѣстѣпления може да се отстранява единъ кметъ отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла по искане на съдебнитѣ власти и въ кои случаи не може; когато съ начина, който се прѣдлага тукъ отъ комисията, ние ще замѣнимъ едно законодателство, което е ясно, положително, опрѣдѣлено и въ което никаква двусмисленостъ нѣма, ще го замѣнимъ съ единъ текстъ на закона, който ще даде случай на разни тълкувания, а, най-паче, ще даде мѣсто на случаи, въ които би трѣбвало да се взематъ мѣрки противъ единъ кметъ, а пъкъ законътъ ще дойде да постави прѣчка на това. Така щото, азъ съмъ на мнѣние, да се отхвърли тази редакция на комисията и да остане 27 членъ тѣй, както е билъ въ стария законъ.

Ако разбрахъ добъръ, това измѣнение комисията прѣдлага отъ себе си; то не е било прѣдвидено въ законопроекта, който е билъ внесенъ отъ г. Министра на Вътрѣшнитѣ Работи. Така щото, комисията прави едно прѣдложение, което не се оправдава по никакъвъ начинъ; не е било искано и отъ министра, който е внелъ измѣненията на закона, и азъ мисля, че е по-добъръ да се не приема това прѣдложение, а да си остане чл. 27, както е билъ.

Иванъ Бѣлиновъ: Г-да народни прѣдставители! И азъ съмъ на мнѣние, че законодателната техника изисква да се избѣгва по възможностъ изброяване въ членоветъ на законитѣ на каквото и да е, защото, щомъ като единъ законодатель се заеме да изброява, той всѣкога нѣщо ще пропусне, нѣщо ще каже неясно, а пропускането и неяс-

ността сж най-големитѣ врагове на правилното тълкуване и разбирање на законитѣ. Ето защо, азъ мисля, че стариятъ 27 членъ отъ закона е по-сполучливъ и много по-сполучливо редактиранъ, отколкото сегашниятъ, както го е внала комисията. Разбирамъ, че въ едно отношение обясненията, които даде г. докладчикътъ, могатъ да бждатъ правилни, именно, че кметоветѣ за нищо и никакви политически прѣстѣпления могатъ отъ противния тѣмъ министъръ да бждатъ отстранени отъ кметството, както се е случило съ г. Ранкова прѣзъ 1896 г.; азъ мисля, обаче, че и на това злоупотрѣбление може да се намѣри цѣръ: доста е само комисията да признае, че внесенитѣ отъ нея членъ въ законодателно-техническо отношение е крайно несполучливъ и да усвои редакцията на стария членъ и тамъ да може да се направи една уговорка, която би лишила въ бждѣще единъ недобросъвѣстенъ Министъръ на Вътрѣшнитѣ Работи отъ възможността да отстранява кметоветѣ, свои политически противници, по политически причини. Отъ друга страна, може да се направи даже измѣнение въ този членъ и въ тази смисълъ — че прѣстѣпленията, които влѣкатъ подиръ себе си наказуемостъ до 3 мѣсеца, може би сж много маловажни, може тоя срокъ да увеличимъ, може да се каже: прѣстѣпления, които влѣкатъ наказание отъ 6 мѣсеца нагорѣ, или 5 мѣсеца — то е работа на редакция и съглашение. Та, азъ мисля, че по начало, ако се изхвърли този членъ, както е внесенъ отъ комисията, и, за да се избѣгне онова, отъ което се бои докладчикътъ, се възстанови редакцията на стария 27 членъ, би могло да стане така — стариятъ членъ да се редактира по слѣдующия начинъ: за обвинение въ прѣстѣпления, подлежащи на примирение и които влѣкатъ наказание повече отъ 3 мѣсеца — може да се направи 5 или 6 мѣсеца освѣтъ за политическитѣ прѣстѣпления — кметоветѣ и тѣхнитѣ помощници се отстраняватъ и пр. Цѣльта ще се постигне и редакцията ще бжде много по-ясна и много по-опрѣдѣлена, както каза и г. Грековъ. Моето мнѣние, прочее, е, новата редакция на комисията съвършено да се изхвърли и да се остави старата съ тия двѣ поправки, които очевидно сж желателни и на комисията и срѣщу които азъ лично нѣмамъ нищо.

Ползувамъ се отъ този случай, обаче, да направя една друга бѣлѣжка отъ малко-много принципааленъ характеръ. Когато завчера се разискваше законътъ за полицията, и азъ прѣдложихъ да се направятъ нѣкои измѣнения, които не фигурираха въ законопроекта на уважаемия Министъръ на Вътрѣшнитѣ Работи, той въ възражението си ми каза, че за да могатъ да се внесатъ на разискване прѣдложенитѣ отъ мене измѣнения, трѣбва да се постѣпи по опрѣдѣления отъ конституцията редъ, т. е. да се внесе законодателно прѣдложение, подписано отъ надлежното число народни прѣдставители, да се тури на първо четене, да се прати въ комисията и тогазъ да се върне и разглежда тукъ. Азъ не смѣтамъ, че това е особено право, но и ако бихъ допусналъ за минутка, че е право, то трѣбва да бждемъ логични, да допуснемъ, че и комисията просто е нѣмала право да внася въ прѣработения отъ нея законопроектъ измѣнения на членове, които съответниятъ министъръ не е

внелъ и, ако членоветѣ на комисията желаятъ да направятъ такова измѣнение, нека тѣ, по мнѣнието на г. Радославова, да направятъ законодателно прѣдложение и да го внесатъ по опрѣдѣления отъ правилника редъ. Едно отъ двѣтѣ: или това мнѣние на г. Радославова е вѣрно — и тогава комисията съвършено неправилно ни сезира съ измѣнението на единъ членъ, който министърътъ не е желалъ да измѣни, или мнѣнието на г. Радославова е погрѣшно — и тогава моето е вѣрно, че въ закона за полицията могатъ да се направятъ измѣнения и на членове, които министърътъ не е внелъ въ проекта си. По този случай Народното Прѣдставителство трѣбва да вземе въобще едно рѣшение, за да знаятъ комисиятъ въ бждѣще какво могатъ да направятъ и какво не.

Вълко Нейчовъ: Забѣлѣжитѣ, направени отъ г. Грекова и г. Бѣлинова, по отношение редакцията на чл. 27, тѣй както е прѣдставенъ той отъ комисията, сж твърдѣ умѣстни, и не само умѣстни, но даже бѣха и нужни. Забѣлѣжи се справедливо, че законодателятъ не може никога да измисли, или, по-добрѣ, да намисли всички случаи на прѣстѣпностъ и всички случаи за прѣслѣждане. Азъ, г-да, за да не продължавамъ, мисля, че текстътъ, прѣдставенъ така, както ще имамъ честта да го прочета тукъ, ще отговори на всички съображения или дохожда да съедини всички взискания на сериозенъ текстъ на закона по прѣдмета, който ни занимава. Така напр., като оставимъ изброяването на случаитѣ, въ които единъ кметъ може да бжде отстраненъ или уволненъ отъ служба, азъ казвамъ така: „Кметоветѣ и тѣхнитѣ помощници се отстраняватъ отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла по искането на надлежнитѣ съдебни власти въ всички случаи на углавно прѣслѣждане за прѣстѣпни дѣяния, окачествени отъ наказателния законъ злодѣяния или прѣстѣпления, изключая политическитѣ случаи.“ Тая мисълъ, схваната нѣкакси по-гжсто, въ по-малко думи, ще съедини всички взискания. Азъ имамъ честта да прѣдложа това на Събранието, когато комисията дойде да разисква този членъ, и ще моля да приемете тази редакция, защото отговаря най-много на положението, което искаме да създадемъ. Трѣбваше въ изброяването да туримъ и пожаритѣ и много случаи, които не сж прѣдвидени тукъ. Азъ толкозъ повече мисля, че ще отговори тази редакция на положението, защото ще имамъ честта да сезирамъ Народното Събрание съ едно прѣдложение отъ законодателенъ характеръ, да се отмѣнятъ всички положения противъ закони, които лишаватъ чиновницитѣ отъ една привилегия прѣдъ правосъдието — много пжти правосъдието ги лишава отъ една втора инстанция. Мисля, че тази редакция ще отговори на нуждата. (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Коя, г-нъ Нейчовъ?) Така: „Кметоветѣ и тѣхнитѣ помощници се отстраняватъ отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла по искането отъ надлежнитѣ съдебни власти въ всички случаи на углавно прѣслѣждане за прѣстѣпни дѣяния, окачествени отъ наказателния законъ злодѣяния или прѣстѣпления, изключая политическитѣ случаи.“ Тази е мисълта ми.

Димитър Греков: Г-да народни представители! Аз съм напълно съгласен с възгледите, които изказа г. Бълинов, че комисията не може да въвежда въ закона изменения такива, които не са били предвидени. Това е противно на конституцията. Въ нея се казва, че законодателната инициатива принадлежи на Правителството и на Народното Представителство. Правителството, тая законодателната инициатива като я упражнява, не може да внесе никакъв закон въ Народното Събрание, без да бъде той придружен с княжеска заповедъ. Това разпореждане на конституцията има своето значение и не може да се пренебрегне току-тъй. Сега, една комисия, на която се припраща единъ законопроектъ за да го разгледа, не може да се движи, освенъ въ онѣзи граници, които са опредѣлени отъ предложения законъ. Не се касае тукъ за нѣкой новъ законъ, дѣто комисията да може да направи нѣкои изменения; тукъ се касае за изменения въ единъ съществуващъ законъ; министърътъ предлага да станатъ изменения по отношение само на нѣкои членове отъ закона. На какво основание комисията предлага да се изменятъ членове такива, които министърътъ не е предложилъ да се изменятъ? Няма съмнение, че членовете на комисията, като народни представители, иматъ право да внасятъ въ Народното Събрание изменения, защото и тъй, като на народни представители, принадлежи законодателната инициатива. Но, за да могатъ да направятъ това нѣщо, тѣ трѣбва да се съобразяватъ съ тѣзи правила, които са адоптирани въ нашия правилникъ за вътрѣшния редъ. Не могатъ току-тъй, защото са членове на една комисия, да искатъ да законодателствуватъ помимо Правителството и помимо правилата, които са предвидени въ правилника за вътрѣшния редъ на Народното Събрание. Затова, азъ мисля, че Народното Събрание би трѣбвало да отхвърли това предложение на комисията, само по тази формална причина.

Двѣ думи искамъ да кажа още, г-да народни представители, по отношение на предложението, което се направи отъ г. Бълинова, и то само за случая, ако би се пристъпило до повторно гласуване на 27 членъ. Г-нъ Бълиновъ ми предлагаше да се изключатъ политическите прѣстѣпления. Менѣ ми се чини, че такова едно изключване ще бъде много широко, защото, ако кажемъ само, че всички политически прѣстѣпления се изключватъ, ние може да паднемъ въ една голѣма грѣшка, защото политическо прѣстѣпление може да бъде нѣкой бунтъ, нѣкой комплотъ противъ държавата, нѣкои убийства даже. Има убийства, които са политически прѣстѣпления. Та, въ такъвъ случай, менѣ ми се чини, че ако се турятъ само думите „политическо прѣстѣпление“, азъ разбирамъ, че ако се касае за нѣкое прѣстѣпление по печата, даже ако се касае за нѣкое прѣстѣпление, че е отишълъ въ единъ митингъ и ималъ едно скарване съ полицията, или даже сбиване съ полицията; такива политически прѣстѣпления бихъ желалъ да изключимъ. Но ако туримъ общия терминъ „политически прѣстѣпления“, той е много широкъ и ще вмъкнемъ и такива, които не би трѣбвало да бъдатъ изключени. Най-сетнѣ, вмѣсто да искаме да туримъ много голѣмо ограни-

чение на произволитѣ на властта, да не отидемъ да паднемъ пъкъ въ друга крайностъ — да допуснемъ на кметовете да могатъ да извършватъ такива прѣстѣпления, каквито въ всички страни и благоустроени общества се прѣслѣдватъ, а у насъ не ще може да се прѣслѣдватъ, защото законътъ изключаватъ тѣзи случаи.

Затова, азъ съмъ на мнѣние да приемемъ чл. 27 тъй, както си е билъ, и да се остави, най-сетнѣ, и на добросъвестността на министрите. Най-послѣ, не е само министърътъ, който ще разрѣши този въпросъ, а въпросътъ трѣбва да бъде повдигнатъ отъ съдилищата: ако имаме добри съдии, гаранция всѣки пътъ ще намѣримъ; ако не прѣдставляватъ тая гаранция съдиите, каквито ограничения и да туря законътъ, всѣкога ще се намиратъ средства да се прѣскачатъ тѣзи ограничения. Затуй, азъ съмъ на мнѣние да си остане чл. 27 тъй, както си е билъ въ стария законъ. Между прочемъ, азъ просто поддържамъ това и не трѣбва да се гласува, а трѣбва Народното Събрание да го остави просто безъ разглеждане, защото министърътъ не е внесълъ подобни изменения.

Министъръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Г-да народни представители! Отъ проекта, който съмъ прѣдставилъ, изменение по 27 членъ отъ закона за градските общини не фигурира. Прѣдписанието на този членъ си оставаше тъй, както е било досега. Комисията е намѣрила, че този членъ не е билъ приспособяванъ тъй, както трѣбва, че са ставали злоупотребления отъ страна на властта; тя посочва на примѣри. Напр. нѣкой градски кметъ подписалъ съ съгражданитѣ си нѣкоя телеграма до Правителството; послѣдното, неблагоприятно отъ това, отстранява кмета и по чл. 27 го дава подъ съдъ, ако и послѣ кметътъ да е оправданъ. Комисията е намѣрила, че за въ бѣдѣще по-малко злоупотребления ще се вършатъ, ако се изброятъ въ чл. 27 отъ закона прѣстѣпленията, по които трѣбва да се отстрани единъ кметъ. Въ случая комисията се е възползвала отъ избирателния законъ, въ който се указватъ причинитѣ, по които едно лице губи избираемостта си за прѣдставител. Азъ мисля, че комисията нищо ново не въвежда тукъ; тя иска, понеже ставатъ извѣстни изменения въ този законъ, да бъдатъ кметовете повече гарантирани, отколкото досега, и затуй е дала такава редакция на чл. 27, който, както казахъ по-напрѣдъ, не се изменяваше отъ мене.

Повдига се сега единъ принципиаленъ въпросъ: може ли комисията да прави такива допълнения, такива изменения, които не са искани отъ надлежния министъръ или не може? Азъ завчера изказахъ тукъ мнѣние, че такова нѣщо не би трѣбвало да се допуска, пъкъ и самата конституция не говори въ полза на такива изменения. Но, г-да народни представители, дали не ще бъде много ограничително за самата комисия, ако трѣгнемъ по този пътъ, и дали ние не сме имали друга практика въ туй отношение досега? Менѣ ми се чини, че практиката е въ полза на комисията. Когато се даде едно законоположение да се измени или допълни отъ Народното Събрание, и се делегира въ комисията на Събранието, ставали са такива изменения съ съгласието

на министра. По начало изглежда, че не би трѣбвало да става това, но иначе пъкъ ние ще да свѣржемъ рѣшѣтиѣ на комисията. Тогава какъвъ смисълъ има прираждането на извѣстенъ проектъ въ комисията, когато ѝ казваме: „нѣмашъ право да излизашъ вънъ отъ тѣзи рамки; трѣбва да обсъждашъ само това, което се внася или отъ министра, или отъ извѣстно число народни прѣдставители.“ Тя ще трѣбва да се занимава само съ прѣредактиране на законопроекта. Нищо повече. Обаче, практиката е друга; това се знае отъ много народни прѣдставители, които сж били въ всички Народни Събрания; измѣненія сж правени и ако министритѣ се съгласятъ и видятъ, че сж полезни, прѣдоставятъ ги на гласуване отъ Народното Събрание. Наистина, въ такъвъ случай това измѣнение ще има само двѣ четения, когато три четения трѣбва да ставатъ при гласуването на единъ законопроектъ въ Народното Събрание; но това не е особено сжществено. Затуй, ще се съглася съ измѣненіята отъ комисията, при всичко че не съмъ противъ принципа, изказанъ отъ г. г. Грековъ и Бѣлиновъ. Най-послѣ, може да се случи, щото самата комисия, която разглежда закона, да намѣри нѣщо полезно, което не е забѣлѣзано, и може да направи измѣнение. Понеже споредъ мнѣнието на комисията, такова едно разширение на чл. 27 е полезно, добрѣ ще бѣде да го обсъдимъ и приемемъ. Още по-ясно ще бѣде, чини ми се, ако допълнимъ измѣнението на чл. 27 отъ законопроекта; да прибавимъ нѣщо отъ прѣдписанието на чл. 221, алинея първа, на углавното сѣдопроизводство, именно, слѣдъ изчисляване на прѣстѣпленията „лѣжовна клетва и пр. до банкрутство“, да се тури още „за прѣстѣпления, наказуеми съ доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ или смъртъ“, и послѣ да слѣдва „и за прѣстѣпление на службата“. Мисля, че слѣдъ разискванията, които станали въ Народното Събрание, нѣма да има недоразумѣния по приспособлението 27 членъ отъ закона.

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Понеже никой не иска думата, ще дамъ на гласуване.

Г-нъ докладчикътъ заявява, че къмъ редакцията, която е приета отъ комисията, съгласенъ е да се прибави и това, което г. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи каза сега, именно да се тури прибавката „за прѣстѣпления, наказуеми съ доживотенъ строгъ тъмниченъ затворъ“ и послѣ да слѣдва „и за прѣстѣпление на службата“. Моля тия г. г. народни прѣдставители, които приематъ чл. 27 въ тази редакция, допълненъ и приетъ отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 29. (Нова алинея.) Когато си подаватъ оставката половината или повече съвѣтници, Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи назначава съ заповѣдъ врѣменна тричленна комисия, която изпълнява длъжността на общинското управление до избирането новъ съставъ. Уволнението на съвѣта и назначението день за изборитѣ, който не може да надмине двата мѣсеца, става съ заповѣдъ отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи.“

Петко Каравеловъ: Азъ мисля, г-да народни прѣдставители, да ви обърна вниманието на този членъ съвкупно съ изхвърлянето на чл. чл. 34 и 35, защото тѣ сж свързани. Онова, що е турено въ първата часть на новия членъ, не е лошо. (Чете.) „Когато си подаватъ оставката половината или повече съвѣтници, Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи назначава съ заповѣдъ врѣменна тричленна комисия.“ Дотукъ азъ го разбирамъ. Но по-нататъкъ вие ще видите, че, намѣсто да подобряваме, ние влошаваме. Още миналия пѣтъ стана разговоръ, дали трѣбва да бѣдатъ безусловно несмѣняеми съвѣтитѣ, градски или селски, или трѣбва да се даде извѣстно право на министра въ извѣстни опрѣдѣлени случаи да назначава нови избори. Като принципъ, г-да, първиятъ принципъ въ всѣка конституционна страна е, че да апелирашъ къмъ народа не е прѣстѣпление. На това основание едно Правителство може да разпусне Народното Събрание и да апелира къмъ народа да направи нови избори. Злото не е въ това, че е разпуснато Събрание. Въ много случаи трѣбва да се разпусне, трѣбва нѣкой да рѣши, кой е правъ въ единъ конфликтъ между Народното Прѣдставителство и Правителството, да се види дали иматъ довѣрие гражданитѣ къмъ своитѣ избраници. Значи, самото това разпусчане не е прѣстѣпление. И въ това отношение азъ не виждамъ защо ще се свързватъ рѣшѣтиѣ на Правителството, ако едно кметство, или, даже по-добрѣ да кажа, ако единъ общински съвѣтъ кара работитѣ си много злѣ. Но ето що ще ви кажа. Гледайте какъ е редактиранъ членътъ до края. Той е редактиранъ така, за да могатъ да се унищожатъ други два члена, които не трѣбва да се унищожаватъ, защото е по-хубава редакцията имъ, понеже даватъ по-голъма гаранция. Въ стария законъ чл. 34 казва: „Когато цѣлиятъ съставъ на нѣкой общински съвѣтъ“ и т. н. — нѣма защо да повтарямъ цѣлия членъ. Вие знаете, че много общински съвѣти това го правятъ и въ цѣла Бѣлгария го правятъ. Какво ще прави Правителството, ако дѣйствително такъвъ съвѣтъ има? Значи, не може да го разтури; трѣбва да го разпусне само съ насилие, иначе не мога да си прѣдставя. Понеже г. министърътъ заяви миналия пѣтъ въ отговоръ на г. Панайотова, че законътъ за полицията — това не го разбирамъ, закона за общинитѣ, разбирамъ — трѣбва да сжществува и всички положения въ него трѣбва да бѣдатъ. Значи, самъ по себе си самиятъ апелъ къмъ народа не само не е прѣстѣпление, но може би е най-важното нѣщо. Нѣма страхъ въ това, че ще апелираме къмъ народа. Страхъ ги е бѣлгаритѣ отъ друго и вие нѣма да имъ помогнете; страхъ ги е, че нѣма да имъ позволите свободни избори; страхъ ги е, че нѣма да утвърдите кметството имъ и страхъ ги е, че можете да го разпуснете тогава, когато нѣма защо да се разпуска. Значи, ще въведете едно нововъведение, съ което ще свѣржете рѣшѣтиѣ на Правителството, а това ще бѣде въ врѣда на нашитѣ общини.

Забѣлѣжете какъ хитро сж го редактирали по-подирѣ. Ще ме извините, но не мога да си прѣдставя това друго-яче, освѣнъ че е хитрость. Въ стария законъ чл. 35 е проведенъ принципътъ; тамъ се казва: „Въ указа за разтуряне на общинския съвѣтъ опрѣдѣля се и деньтъ за про-

извеждане нови избори.“ Азъ да ви кажа, за зла честъ, такъвъ случай въ нашата конституционна практика нѣма, но конституционната практика на всѣкъдѣ е такава. Чл. 4 отъ българската конституция казва: (Чете.) „Българското княжество е монархия наследственна и конституционна съ Народно Прѣдставителство.“ Князътъ се счита, че е властъ, да, но непрѣмѣнно и друга властъ трѣбва да има. „Le roi est mort, vive le roi.“ Никога не може едно Народно Събрание да не съществува. Въ английската практика и въ белгийската конституция има такова нѣщо, че ако се разпусне Събранието, умира кралътъ и сж назначени нови избори, старото Събрание се връща и засѣдаватъ, докато не дойдатъ новитѣ избраници, само за да има върховна властъ въ страната. Значи, не актътъ на разпусането лишава, а актътъ на избирање нови избраници. Така сжщо е и съ кметоветѣ. Затова, винаги въ указа, било за разпусане на Събранието, било въ разпусане на градски съвѣтъ, трѣбва да бжде посоченъ деньтъ на избора. Ако дойде и насъ да разпусчатъ, както едно врѣме ни разпуснаха, трѣбва въ указа да се каже, че еди-кой день се назначаватъ изборитѣ. Въ нашата конституция нѣма такъвъ текстъ, но въ всички конституции го има и се прилага. Желателно е да се въведе и у насъ въ практика, да се казва въ указа, че избирателитѣ се свикватъ еди-кой си день на избори. Народътъ ще знае, че нѣма прѣвратъ да се прави, а че има апелъ къмъ него за да направи избори. Забѣлѣжете какво става? Лишаваме се отъ това право съ сжщия указъ, който се обнародва, и на министра се дава право въ продължение на два мѣсеца да произведе нови избори — въ стария законъ е единъ мѣсець. Прочетѣте тамъ и ще видите, че тамъ се казва: „въ указа за разтурянето се опрѣдѣля и деньтъ за произвеждане нови избори“, а тукъ се казва, че въ продължение на два мѣсеца трѣбва да се направятъ избори. Азъ съмъ на мнѣние да се каже, че въ сжщия указъ се посочва и деньтъ когато ще ставатъ изборитѣ.

Друго нѣщо. Старииятъ законъ казва така: „до избирање новъ общински съвѣтъ постоянната окръжна комисиия, съ одобреніе на Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, назначава трима души да извършватъ приврѣменно само длжността на общинското управление.“ Сега, азъ дѣйствително съмъ наклоненъ да мисля, че когато се е писалъ законътъ повече се е вървало на постояннитѣ комисиии, пкъзъ тѣ се показваха по-лоши, и затуй азъ повече може да вървамъ на министра, ако той назначава тричленнитѣ комисиии, отколкото да се остави това на постояннитѣ комисиии. Но тукъ въ стария законъ се казва, че тия лица, които ще бждатъ въ тричленната комисиия, ще бждатъ вѣнъ отъ тия, които сж били въ разтуреното кметство. Въ новия законъ нищо подобно нѣма. Значи, съвѣтниците ще се скаратъ, министърътъ ще разтури съвѣта, ще изгони едни и ще вземе хора отъ меншеството на разтурения съвѣтъ да ги назначи да управляватъ въ продължение на два мѣсеца. Така щото, намѣсто прогресъ въ самоуправлението да обезпечаваме, ние отиваме къмъ регресъ. Азъ по-бихъ симпатизиралъ да остане членътъ както е въ стария законъ, съ едно измѣнение относително окръжнитѣ постоянни комисиии, които днеска

не бихъ се рѣшилъ да поддържамъ много. Всичко друго въ стария законъ е по-хубаво, отколкото въ новия. Ако злоупотребяватъ хората, съ каквито щете закони тѣ пакъ ще злоупотребяватъ, а сега вие ще ги накарате непрѣмѣнно да злоупотребяватъ, защото не може да прибѣгнете къмъ апелъ, да се обърнете да питате народа, доволенъ ли е отъ кметоветѣ или общинскитѣ съвѣти; значи, ще трѣбва да прибѣгнете до насилие. Азъ да ви кажа, че ако навсѣкъдѣ се счита, че разпусане на Народнитѣ Събрания трѣбва да става и даже да бжде обязательно — въ Америка не става и не е добръ, че не става, защото тамъ постоянно ставатъ колизии между законодателната и изпълнителната властъ — защо да не се остави и това, щото Министерството да има право да прави апелъ къмъ избирателитѣ и да дойдатъ тѣ да избиратъ; защото, ако ги насилвате и имъ не давате да избиратъ, нѣма защо да говоримъ. Въ всѣки случай да е мотивиранъ указътъ защо се разпуска, да бжде посоченъ деньтъ, въ който ще ставатъ изборитѣ, и да не бжде срокътъ повече отъ единъ мѣсець, а не както сега се прѣдвижда да е дълъгъ два мѣсеца, и подиръ туй членоветѣ на тричленнитѣ комисиии да не бждатъ назначавани отъ членоветѣ на разпуснатия съвѣтъ. Това да го има въ закона. Азъ да ви кажа, по-бихъ се съгласилъ, при всичко че на гледъ изглежда по-лошо, да се изхвърлятъ свършено одобреніята отъ окръжнитѣ комисиии, защото съмъ прѣстаналъ да вървамъ въ тѣхъ. Нека отговаря окръжниятъ управителъ и министърътъ, отколкото окръжнитѣ комисиии, които често струватъ още по-малко, отколкото градскитѣ съвѣти. Да не прибѣгваме до насилие и бунтове, а да се остави членътъ въ друго отношение както си е тукъ — дава ни една по-голяма гаранция, и ако се злоупотребява по-малко ще се злоупотребява — по първо мотивиранъ указъ, второ кратъкъ срокъ и т. н.

Това е моето мнѣние, което азъ бихъ желалъ да се приеме.

Д-ръ Стоянъ Даневъ: Г-да народни прѣдставители. Азъ приемамъ принципа, който е прокаранъ въ чл. 29, защото въ сжщность 29 чл. узаконява апелирането къмъ избирателитѣ, въ случай че половината най-малко отъ градскитѣ съвѣтници си подаватъ оставката. Този принципъ за апелирането къмъ избирателитѣ не може, освѣнъ да бжде одобренъ отъ всички ни. Поводътъ, който се дава за това, въ моитѣ очи е сжщо така цѣненъ, защото, ако се оттеглятъ повече отъ половината съвѣтници, естествено че не може да се каже, какво тия, които оставатъ, иматъ довѣрието на населението. И най-рационалното въ такъвъ случай е да се направи апелъ къмъ избирателитѣ за да се види, кои би имали занаярѣдъ довѣрието да водятъ градскитѣ работи. Така щото, азъ съ принципа съмъ съгласенъ. (Петко Каравеловъ: По първата частъ!)

Сега, обаче, тукъ има едно нѣщо, което азъ не мога да приема. То е начинътъ за воденето на работитѣ, когато се прибѣгне къмъ апелъ. Защото ние отъ опитъ знаемъ, че доста много злоупотребления сж ставали съ назначаването на тричленни комисиии. Въ тѣхъ сѣ попадатъ лица, които най-малко сж имали качеството и правото да водятъ

градскитѣ работи. Да кажете, че въ случая сж виновни окръжнитѣ комисии, не е вѣрно, защото азъ мисля, че и по-други административни органи сж виновни — окръжнитѣ управители, въ това число и Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи. Затова, азъ мисля, ако искаме да правимъ видоизмѣнения, които да отговарятъ на духа, който е прокаранъ въ цѣлия законъ, духъ, който азъ ще нарѣка демократически, би било по-добрѣ да се приеме едно отъ двѣтѣ: или когато ще се прави апелъ да се оставятъ съвѣтниците, които не сж дали оставка, да водятъ работитѣ до извършването на избора, или пъкъ отъ тѣхъ да се назначи една комисия отъ трима души. Ето защо. Членътъ е измѣненъ така: „Когато си подаватъ оставката половината или повече съвѣтници, Министерството на Вжтрѣшнитѣ Работи назначава съ заповѣдь и пр.“ Значи, съвѣтниците не се уволняватъ, защото министърътъ счита, че съ своето поведение сж турили въ опасностъ интереситѣ на общината; общинскиятъ съвѣтъ не е разтуренъ, защото тия интереси сж нахърнени, а се изхожда отъ туй положение, че съвѣтниците доброволно сж подали оставката си. Значи, щомъ имаме единъ съвѣтъ, който не е злоупотрѣбилъ съ своето поведение, а само въ течението на врѣмето се е намалилъ, така да се каже, на половина, азъ мисля, че нѣма причини да не вѣрваме на тия, които не сж подали оставка. Въ такъвъ случай азъ ще прѣдпочета по-скоро останалитѣ съвѣтници да ръководятъ градскитѣ работи единъ мѣсець, отъ тѣхъ да се избиратъ тримата души, отколкото да повѣряваме воденето на градскитѣ работи на една комисия отъ съвсѣмъ непознати лица. Значи, тукъ азъ се различавамъ отъ г. Каравелова, но само на гледъ. Когато г. Каравеловъ ви говори по сѣщия членъ той изхожда отъ друга мисль, а именно отъ мисльта, че администрацията прибѣгва къмъ избирателитѣ, защото нѣма довѣрие въ онѣзи, които водятъ градскитѣ работи, понеже градскитѣ съвѣтници сж злоупотрѣблявали съ положението си. Ако е така работата, азъ разбирамъ, че меншеството или болшинството, или каква да е часть, трѣбва да бждатъ далечъ отъ воденето на градскитѣ работи. Но разбира се, тогава би трѣбвало цѣлиятъ той членъ друго-лче да се редигира. Ако остане чл. 29 тѣй, както си е, азъ мисля, че най-добрѣ ще бжде врѣмешното водене на работитѣ да се повѣри не на комисия, назначена отъ самия министъръ, ами на останалитѣ съвѣтници, или, ако искате непрѣмѣнно една тричленна комисия, да задължимъ министра за членове на тая комисия да избира отъ градскитѣ съвѣтници, които за менъ все ще прѣдставляватъ по-голѣма гаранция, отколкото тримата души, избрани извънъ състава.

Колкото се касае за слѣдующия членъ и, слѣдователно, за мисльта, която изказа г. Каравеловъ, въ свѣзка съ тоя членъ, ще взема думата, когато се пристѣпи къмъ слѣдующата алинея.

Петко Каравеловъ: Г-да прѣдставители! Азъ, когато почнахъ да говоря, казахъ, че съ пѣрвата половина отъ новия членъ съмъ съгласенъ, именно че когато си дадатъ половината оставката нѣма какво да прави министърътъ,

освѣнъ да назначи нови избори. Ама за другото, което прѣдлага г. Даневъ, едва ще мога да се съглася. Той казва да се състави съвѣтътъ отъ ония, които не сж си дали оставката. (Д-ръ Стоянъ Даневъ: Врѣменно!) Врѣменно. Ето дѣ е лошото: даватъ си оставката по-често честнитѣ хора. Това е моето дълбоко убѣждение. Значи, ония хора, които знаятъ, че нищо не може да се направи съ тоя съвѣтъ, за да го махнатъ съвсѣмъ, даватъ си оставката. Затова не е ли по-добрѣ да се отнесете до неутралнитѣ граждани, за да не могатъ да влияятъ тия съвѣтници, които отъ хайнаджилжкъ правятъ това, и тогава да може да стане цѣлиятъ изборъ? Това като съмъ съгласенъ да се тури като новъ членъ, като нова алинея, азъ пакъ настоявамъ ония членове да си останатъ. Това, което е въ пѣрвата половина на тол членъ, да остане като членъ или алинея на нѣкой послѣденъ членъ, а старитѣ членове, които се изхвърлятъ съвсѣмъ, да си останатъ, защото тѣ нѣма да попрѣчатъ нищо на това, което иска да поправи комисията. А тая редакция азъ приемамъ. Но менъ ми се струва да не е обязательно или даже по-симпатизирамъ на члена, както си е, да бждатъ свършено чужди хора, защото не си даватъ оставката ония, които сж го ударили на хайнаджилжкъ.

Деню Маневъ: Тия напр., които бѣгатъ като тебе. По милость те избрахъ кметъ и посрѣдъ ноцъ избѣга!

Министъръ Д-ръ Василь Радославовъ: Г-да прѣдставители! Новата алинея на чл. 29 е изработена отъ комисията. Това е почти сжщото, което се съдържа въ чл. чл. 34, 35 и т. н., само че измѣнението е въ срока и въ състава на комисията. Азъ съмъ на мнѣние, че двумѣсеченъ срокъ е голѣмъ, защото досега едномѣсечниятъ срокъ е билъ достатъченъ, та прѣдлагамъ и за въ бждѣще да остане така. Каква полза ще има за една тричленна комисия, която врѣменно управлява градскитѣ работи, ако стои още единъ мѣсець? Никаква. По-добрѣ е за комисията часть по-скоро да сдаде управлението на избраното кметство. Колкото се отнася до комисията, непрѣмѣнно трѣбва да се спомене, кои лица да влизатъ, защото много пжти ония, които сж си подали оставката, иматъ нѣкакви цѣли (Петко Каравеловъ: Но и ония, които оставатъ!) и могатъ да ги постигнатъ, щомъ не е указано изрично въ закона, кои иматъ право да бждатъ назначавани въ тричленната комисия. Досега въ закона е било, да не влизатъ лица отъ стари разтуренъ съвѣтъ въ комисията. Това се е оказало практично. И азъ мисля, че въ тоя членъ трѣбва да стане това измѣнение: комисията да се състои отъ три члена, по лицата, които ще влизатъ въ тая комисия, да не бждатъ взети отъ ония на разтурения съвѣтъ, а да бждатъ нови лица и да се взиматъ отъ избирателитѣ. Затуй, азъ ще моля г. докладчика, ако се съгласи съ мене, да направи това измѣнение.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Азъ съмъ съгласенъ съ измѣнението, което прѣдлага г. Министерътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи и чл. 29, новата алинея, на закона

за градските общини да стане така: „Когато си подават оставката половината или повече съветници, Министерът на Вътрешните Работи назначава съ заповѣдъ врѣменна тричленна комисиия, която изпълнява длъжността на общинското управление до избирането новъ съставъ. Уволнението на съвета и пазначаването день за изборитѣ, който не може да надминава единъ мѣсець, става съ заповѣдъ отъ Министра на Вътрешните Работи. Членоветѣ на тричленната комисиия се взиматъ измежду жителитѣ на общината, които иматъ право на избираемостъ, съ изключение на лицата, отъ които се е състоялъ разтурениятъ съветъ.“

Д-ръ Василь Дочевъ: Г-да народни прѣдставители! Азъ изслушахъ съ особено внимание всички възгледи, които изказаха както г. Баранеловъ, така и г. Даневъ, също и г. Министерът на Вътрешните Работи. Има дѣйствително, г-да народни прѣдставители, голѣма опасност да се взема тричленната комисиия отъ членоветѣ, било отъ числото на тия, които си даватъ оставката, било отъ числото на тия, които не си подаватъ оставката; защото по начало единъ пѣтъ половината или по-голѣмата частъ отъ болшинството си подаватъ оставката, съ самия тоя фактъ общината прѣстава да бѣде вече съставъ, и, щомъ прѣстава да бѣде съставъ, мисля, ще бѣде аномално, ще се покаже съвѣтъ като аномалия да дойде тоя същиятъ съставъ да продължава тия дѣйствия на общината, отъ които се е отказалъ по-нататкъ и които дѣйствия, по силата на закона, той прѣстава да има компетентностъ да ги упражнява.

Има единъ другъ възгледъ, който азъ бихъ желалъ да прокарамъ прѣдъ почитаемото Народно Прѣдставителство, ако то одобри тоя мой възгледъ. Мисля, че досега всички тричленни комисиии, които сж били назначавани да упражняватъ, да изпълняватъ врѣменно обязаноститѣ на постоянния съставъ на общината, въ тоя мѣсеченъ срокъ, който вие прѣдвиждате да упражняватъ тѣзи дѣйствия, тѣзи обязанности на общината, тѣ не изпълняватъ, ако щете, обязаноститѣ на общината, отколкото да изпълняватъ обязаността да си приготвятъ терена за единъ успѣхъ въ прѣдстоящитѣ избори. Можемъ ли ние, г-да прѣдставители, да отървемъ България за въ бѣдѣ отъ това именно зло? Можемъ ли ние да прѣвдигамъ въ настоящия членъ, че тѣзи членове отъ тричленната комисиия, които се взиматъ между свободнитѣ граждани-избиратели, да нѣматъ право да влизатъ въ бѣдѣщитѣ състави на градскитѣ съвети, (Гласове: А а!) съ което може би ще направимъ едно ограничение на този, който има намѣрението да става градски съветникъ? Такъвъ нѣма да приеме да влѣзе въ тричленната комисиия и, слѣдователно, ще влѣзатъ такива, които нѣматъ претенцията да влѣзатъ въ постоянния съставъ. По тоя начинъ бѣдѣщитѣ градски съветници, които ще дойдатъ да управляватъ общината и да се грижатъ за всичкитѣ нейни интереси, ще бѣдатъ лица, които ще дойдатъ свършено естествено отъ болшинството на гражданитѣ, къмъ които се прави апелъ. Ето защо, азъ правя прѣдложение и моля почитаемото Народно Прѣдставителство да одобри тоя мой възгледъ, щото лицата, които се взиматъ отъ избирателитѣ

за тричленната комисиия, да нѣматъ право да влизатъ въ постоянния съставъ на общината.

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Г-да прѣдставители! Понеже никой вече не иска думата, ще туря на гласуване новата алинея на чл. 29 съ онова измѣнение, което се прѣдложи отъ г. Министра на Вътрешните Работи и се прие отъ самата комисиия, именно за опредѣляне срока и състава на комисиията, която ще управлява прѣвъ врѣмето отъ разтурянето на съвета до избирането на новъ съставъ. За състава на комисиията да се каже така: „Членоветѣ на тричленната комисиия се взиматъ измежду жителитѣ на общината, които иматъ право на избираемостъ, съ изключение на лицата, отъ които се е състоялъ разтурениятъ съветъ“. Тая е същата редакция, както е въ чл. 35 на стария законъ за градскитѣ общини.

Моля тия отъ г. г. прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 29 въ тая редакция, както се прочете отъ г. докладчика и се прие и отъ г. Министра на Вътрешните Работи, да си вдигнатъ ръката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. чл. 34 и 35 се зачеркватъ.“

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Г-нъ Страти Димитровъ има думата.

Д-ръ Василь Дочевъ: Моля, моята забѣлжка да се тури на гласуване!

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Прие се вече!

Д-ръ Василь Дочевъ: Може да се приеме едно ограничение. Азъ моля да се консултира почитаемото Народно Сѣбрание, дали нѣма да одобри това ограничение.

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Щѣхъ да консултирамъ Народното Сѣбрание, ако не бѣше се приела старата редакция чл. 29.

Д-ръ Василь Дочевъ: Тая редакция не прѣдвижда това ограничение.

Страти Димитровъ: Г-да прѣдставители! Чл. чл. 34 и 35 отъ закона за градскитѣ общини се отмѣняватъ. Съ отмѣненето на тия членове ние възвръщаме рѣшитѣ, както на Министра на Вътрешните Работи, който досега имаше право да разтурва общинскитѣ съвети, тъй и на избирателитѣ да не могатъ да изкажатъ недовѣрие противъ градскитѣ съветници. Да оставимъ членоветѣ пакъ така, именно чл. 34-както е, пакъ е невъзможно, затова, защото всичкитѣ г. г. министри досега сж злоупотребявали съ този членъ, а най-много сегашниятъ, г. Министерът на Вътрешните Дѣла. (Гласове отъ дѣсницата: А а а!) Ето защо, азъ съмъ на мнѣние, този чл. 34 да си остане така и да се допълни съ слѣдующата редакция: „Кметствата се разтурятъ само по мотивирано постановление отъ постоянната комисиия, по изказване недовѣрие отъ избира-

телитѣ и се разтуритѣ съ приказъ отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла“.

Тази мѣрка, г-да прѣдставители, съществува и въ конституцията, за разтурянето на Народното Събрание. Г-нъ Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла на първото четене заяви, че дѣйствително може да се яви нужда за разтуряне на общинскитѣ съвѣти, но затова ще ни покаже практиката; както, казва, за Народното Събрание никой законъ не прѣдвижда, че може да се разтуря, но практиката е доказала, че трѣбва да се разтури, и се разтуря, когато това не е вѣрно. Чл. 136 отъ конституцията казва: „Князътъ може да разпуска Събранието и да назначи нови избори за народни прѣдставители.“ Значи, и за Народното Прѣдставителство има гаранция турепа, когато то прѣстѣпи обязаноститѣ си, да се разтури. Защо сега да вързваме рѣцѣтъ на избирателитѣ на една община, когато тѣ нѣма да направятъ толкова разности по единъ общински изборъ, колкото би се направили за едно Народно Събрание? Слѣдователно, азъ моля Народното Събрание да приеме чл. 34 да си остане така, както азъ го прѣредактирахъ, а именно: „разтурянето на общинскитѣ съвѣти да става съ изказване недовѣрие отъ избирателитѣ и съ приказъ отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла.“

Димитъръ Грековъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣдлага се да се изхвърлятъ 34 и 35 членове отъ закона за градскитѣ общини; съ други думи, отнима се правото, което имаше досега Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, въ случаитѣ, прѣдвидени въ чл. 34 — когато общинскитѣ съвѣти би прѣстѣпили тежко своитѣ обязаности прѣдъ законитѣ или чрѣзъ лошо и немарливо управление би турналъ въ опасностъ интереситѣ на общината, той се разтуря по мотивирано постановление отъ надлежната постоянна комисия, ако то се утвърди отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла. Значи, съ изхвърлянето на този членъ, Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла нѣма да има вече право да разтуря единъ общински съвѣтъ, и, единъ пътъ общинскитѣ съвѣтъ избранъ, ще бѣде вече несмѣняемъ, така да се каже, додѣто трае мандата му, опрѣдѣленъ въ закона за градскитѣ общини. Азъ не мога да видя, кои сж били мотивитѣ, които сж накарали да се направи таквоя измѣнение въ нашия законъ за общинитѣ; защото трѣбва да се има прѣдъ видъ, че което и да е избирателно тѣло, не може да бѣде прогласено за несмѣняемо, че всѣки пътъ избирателитѣ могатъ да бѣдатъ повикани да си дадатъ мнѣнието по дѣятелността на това учреждение. Кои сж били мотивитѣ, казвамъ, за да се наруши туй правило, осветено отъ всичкитѣ конституционни управления, даже и по отношение на Народното Прѣдставителство. Всѣки пътъ Князътъ, Правителството може да иска разтурянето на Камарата и да направи апелъ къмъ народа, за да го консултира върху пѣкои по-важни въпроси. Та, казвамъ, ако туй нѣщо се допуска за Народното Прѣдставителство, колко повече би трѣбвало да се допуска за общинскитѣ съвѣти.

Забѣлжете, г-да народни прѣдставители, че законътъ ограничава разтурянето на общинскитѣ съвѣти; законътъ

казва, че може да се разтури общинскитѣ съвѣтъ, който би прѣстѣпилъ тежко своитѣ обязаности прѣдъ законитѣ, или пъкъ чрѣзъ лошо и немарливо управление би турилъ въ опасностъ интереситѣ на общината. Наистина, ако съ това разпореждане на закона не се бѣше злоупотрѣбявало, можеше ли нѣкой да дойде да каже, че въ такъвъ случай трѣбва единъ общински съвѣтъ да си остане да довърши срока на мандата си? Съмнѣние нѣма, че не. Когато единъ съставъ на общински съвѣтъ прѣстѣпи тежко своитѣ обязаности прѣдъ законитѣ, когато той чрѣзъ лошо и немарливо управление туря въ опасностъ интереситѣ на общината, съмнѣние нѣма, че такъвъ съвѣтъ трѣбва да се разтури и трѣбва изведнажъ да се направи апелъ къмъ избирателитѣ, за да дойдатъ тѣ да избератъ другъ съвѣтъ, или пъкъ, ако министърътъ е злоупотрѣбилъ съ правото, което му дава законътъ, да дойде да избере пакъ сжщитѣ лица и съ това нѣщо да се даде единъ блатъ на министъра.

Прѣдлага се, г-да народни прѣдставители, да се прѣмахнатъ тия членове отъ закона; ами какво ще стане, когато се явятъ тия случаи, които прѣдвижда законътъ, какво ще може да направи министърътъ, когато се намѣри прѣдъ единъ общински съвѣтъ, който би прѣстѣпилъ тежко своитѣ обязаности прѣдъ законитѣ, или пъкъ чрѣзъ лошото си и немарливо управление би турилъ въ опасностъ интереситѣ на общината? Какво ще се прави съ такъвъ единъ съвѣтъ? А пъкъ съмнѣние нѣма, г-да народни прѣдставители, че такива случаи може да се явятъ, че може да има единъ съвѣтъ, който да прѣстѣпи обязаноститѣ си спрѣмо законитѣ, който да управлява лошо и немарливо работитѣ на общината и да компрометира нейнитѣ най-сжществени интереси. Какво трѣбва да стане съ такъвъ съвѣтъ? Трѣбва да чакаме, споредъ прѣдложението, което се прави, да се отхвърли този членъ, трѣбва да чакаме да изтече неговиятъ мандатъ. Ама да видимъ дотогава ще ли да иматъ избирателитѣ търпѣние? Ами ако избирателитѣ кажатъ: ние не щемъ този съвѣтъ, който жртвува нашитѣ интереси, който прѣнебрѣгва нашитѣ интереси, който компрометира интереситѣ на общината, който оставя да пропаднатъ имотитѣ на града, който разпилява доходитѣ общински — трѣбва ли да го чакатъ още двѣ години, три години, додѣто му изтече мандата? И тогазъ къмъ какво трѣбва да прибѣгнатъ тия хора? Трѣбва да отидатъ съ насилие да свалятъ градския съвѣтъ. И какво трѣбва да прави Правителството въ такъвъ случай? Защото, забѣлжете, че въ такъвъ случай по-лошо е, може би, да се допусне на избирателитѣ да свалятъ кметството съ насилие, защото, ако се допусне това, то значи да допуснемъ анархия въ страната. Да скокнатъ избирателитѣ, да отидатъ да свалятъ кметството съ насилие, то значи, да се допусне анархия въ България. Кой, прочее, трѣбва да направи това нѣщо? Съмнѣние нѣма, че властѣта трѣбва да го направи. И много справедливо въ стария законъ се даваше това право на Министра на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, който аслж, споредъ нашия законъ за общинитѣ, има единъ видъ попечителство надъ общинитѣ. И азъ трѣбва да кажа, че не може освѣнъ за едно да се съжбялава: че Министритѣ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла

не сж упражнявали туй попечителство достатъчно и сж допускали, позволявали сж на общинитѣ да харчатъ повече, отколкото могатъ да направятъ това нѣщо, и по тоя начинъ сж вкарвали общинитѣ въ борчове, дѣто не знамъ вече по какъвъ начинъ ще може единъ день да излѣзатъ отъ това лошо финансово положение. Въ закона се запазва попечителството, което Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла има да упражнява върху общинитѣ, а пъкъ му се отнема всѣко сръдство да може да прѣдотврати той злото, когато общинскиятъ съвѣтъ не ще почита неговитѣ разпореждания. Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла утвърждава бюджетитѣ на градскитѣ общини; единъ бюджетъ утвърденъ, градскиятъ съвѣтъ не ще и да знае за бюджета, нарушава го, харчи суми, които не сж били гласувани отъ съвѣта; или пъкъ сумитѣ, които сж гласувани за една цѣль, употребява ги за друга цѣль — Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла е безсиленъ, не може нищо да му направи. Общинскитѣ интереси периклитиратъ, интереситѣ на общината сж изложени на опасностъ — Министърътъ на Вжтрѣшнитѣ Работи не може да имъ направи нищо. А пъкъ и на избирателитѣ, които би могли най-сетнѣ да помогнатъ на туй положение, не имъ се дава никакво законно сръдство, не имъ се дава никакъвъ законенъ начинъ да могатъ тѣ поне да помогнатъ на туй положение и да поискатъ измѣнението на общинския съвѣтъ. Тогава не имъ остава друго, освѣнъ чрѣзъ революционни сръдства да помогнатъ на злото. Азъ мисля, г-да народни прѣдставители, че ще се съгласите съ мене, че е лошо да се въведе таквъзъ едно начало въ нашето законодателство, и недѣйте вѣрва, че вие ще спрете населението да протестира противъ единъ кметъ, който злоупотребява съ властта си, който нарушава и най-сжщественитѣ интереси общински, които му сж повѣрени. Населението ще протестира, населението нѣма да търпи това нѣщо, населението ще прибѣгне къмъ насилия, а пъкъ това е, което трѣбва въ всѣки случай да се избѣгне. Забѣлжете едно нѣщо, г-да народни прѣдставители, че случкитѣ, които станаха въ Тръстеникъ и Красенъ, се дължатъ именно на таквъзъ едно движение отъ страна на населението противъ кметството. Населението се повдигна противъ кметството; Правителството, основателно мога да кажа, искало е да запази авторитета на тѣзи кметове: защото не бива пъкъ кога има законни сръдства да се поправи едно зло, не бива да се допуца на никого да скокне съ насилие да самоуправствува, да беззаконствува, да въвежда анархия въ страната. И такова едно дѣяние отъ страна на избирателитѣ се наказва даже и споредъ нашия наказателенъ законъ; наказва се таквъзъ едно движение отъ страна на населението противъ законно установената властъ; а пъкъ кметътъ, съмнѣние нѣма, до като не е сваленъ, е законно установена властъ. Вие знаете какви жалостни послѣдствия се появиха отъ това нѣщо и ако при сжществуването на тази мѣрка, която я има въ закона, населението пакъ се е видѣло принудено да прибѣгне къмъ това сръдство — азъ не зная всички подробности на работата, за да мога да се произнеса, кой е кривиятъ въ случая, дали населението не е употребило законнитѣ пѣтища и като не е било удовлетворено, да е

прибѣгнало до беззакония; този въпросъ не ми е извѣстенъ и върху туй не ща и да се разпростирамъ — но ако въ вѣрмето, когато въ нашия законъ има сръдства прѣдвидени, по които може едно кметство да бѣде промѣнено, когато то чрѣзъ немарливото си и лошо управление туря въ опасностъ интереситѣ на общината; ако въ таквъзъ вѣрме, казвамъ, виждаме населението да прибѣгва къмъ тия сръдства, колко повече това население ще бѣде въ правото си да прибѣгне къмъ тия сръдства, когато нѣма никакъвъ начинъ да се помогне на злото и трѣбва да чака да изтече мандата на единъ общински съвѣтъ. Та искамъ да дойда до това заключение, г-да народни прѣдставители, че съ изхвърлянето на тѣзи два члена ние въвеждаме въ нашия законъ една постоянна причина, за едно постоянно вълнение въ общинитѣ. Ама ще ми кажатъ, министритѣ могатъ да злоупотребяватъ съ това право и могатъ да разтурятъ общинскиятъ съвѣтъ тогазъ, когато тѣ не сж се провинили така, както се прѣдвижда въ чл. 34. Азъ го допуцамъ, г-да прѣдставители, че могатъ да станатъ такива злоупотребления, и най-сетнѣ трѣбва да кажа, че въ нашата практика, въ нашето минало, има случаи, дѣто съ това право за разтуряне на общинитѣ се е злоупотребявало чрѣзмѣрно. И забѣлжете, нека ми бѣде позволено да го кажа и тукъ, безъ да искамъ да правя никакви лични нападания, че иска се изхвърлянето на тия два члена, именно отъ този Министъръ на Вжтрѣшнитѣ Дѣла, който най-много е злоупотребявалъ съ закона! (Гласове: Не е вѣрно! — Глъчка.)

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Моля ви се, г-да! Г-нѣ Грековъ . . .

Д-ръ Василь Дочевъ: (Къмъ оратора.) Тогава Вие бѣхте президентъ-министъръ!

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Моля ви се, моля ви се! Пазѣте тишина. Азъ правя тази забѣлжка на г. Грекова, да говори само по прѣдмета!

Димитъръ Грековъ: Тѣзи господа, които не ме вѣрватъ, нека отворятъ „Държавенъ Вѣстникъ“ и да четатъ!

Стефанъ Жълтовъ: Не Ви вѣрваме, защото бѣхте консерваторъ, а станахте сѣмболитѣ! Какъ ще Ви вѣрваме!

Д-ръ Петъръ Гудевъ: Може да е станалъ, но е ималъ право за това!

Димитъръ Грековъ: Повтарямъ пакъ, които не ме вѣрватъ, нека отворятъ „Държавенъ Вѣстникъ“ и тамъ ще намерятъ доказателство за това, което казахъ.

Сега, г-да народни прѣдставители, искамъ да кажа, че злоупотребления съ това нѣщо могатъ да ставатъ, но когато ставатъ тѣзи злоупотребления отъ страна на министра, Народното Прѣдставителство е за туй тукъ, за да иска отъ министра точното изпълнение на закона, и азъ ви увѣрявамъ, че злото ще бѣде по-големо, вѣрвайте ме, ако махнемъ тѣзи членове отъ закона и ако вкараме тукъ едно положение, което всѣки день може да прѣдизвика вълнения въ страната, може да прѣдизвика самоуправство

отъ страна на общинитѣ и може да води страната къмъ анархия. Ако единъ Министъръ на Вътрѣшнитѣ Дѣла злоупотрѣблява съ правото, което му дава членътъ, Народното Прѣдставителство е тукъ за да го призове къмъ редъ, за да го призове къмъ изпълнение на закона. Най-послѣ, г-да народни прѣдставители, не дѣйте въвра, ако нѣма надзоръ отъ тѣлото, което трѣбва да упражнява този надзоръ, че министърътъ нѣма да злоупотрѣблява: всѣки пакъ може да се намѣри министъръ да има попълзновение да злоупотрѣблява съ едно право, което му дава законътъ. Гаранцията, за да се вкара редъ въ страната, ще бѣде отъ дѣйствителния контролъ, който ще се упражнява отъ Народното Прѣдставителство върху дѣйствиата на министра, и ако имате едно болшинство въ Народното Събрание, което да се въодушевява отъ желанието да види да се прилагатъ законитѣ въ страната и всѣки пакъ да възстава, кога стане нарушение на законитѣ, отъ която и страна да бѣде то, имайте въра, г-да народни прѣдставители, че нѣма никаква опасностъ отъ съществуването на 34 и 35 членове. (Петко Каравеловъ: Съ изключение на окръжнитѣ комисии!)

Сега, за окръжнитѣ комисии, и азъ не държа особено на тѣхъ, защото нито окръжнитѣ постоянни комисии, нито окръжнитѣ съвѣти сж показали нѣкоя особена дѣятелностъ, нѣкоя особена самостоятелностъ, та да може да се мисли, че сж гаранция, и азъ бихъ прѣдпочелъ да не може г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Дѣла да се крие задъ сънка. Ако взема мѣрка, да я вземе подъ своя отговорностъ, за да знайтъ хората, кой е отговоренъ за нея, а не да се крие задъ постояннитѣ комисии и да казва: „комисията направи това и това, азъ не съмъ виновенъ“. Та азъ нѣмамъ нищо, ако се изхвърлятъ тѣ.

Моето заключение, г-да прѣдставители, е слѣдующето: чл. чл. 34 и 35 отъ закона за градскитѣ общини да си останатъ, защото съ тѣхното изхвърляне ние нѣма да помогнемъ ни най-малко, нѣма да въведемъ нѣщо по-добро, нѣма да подобримъ положението на общинскитѣ съвѣти, а, напротивъ, ще го влошимъ и ще въведемъ една причина за постоянни смущения и, до извѣсна степенъ, ще тикнемъ страната въ пакти на анархията. Затуй, азъ съмъ противъ изхвърлянето на чл. чл. 34 и 35.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Г-нъ Грековъ казва, че не намиралъ мотиви, по които се иска зачеркването на чл. чл. 34 и 35 отъ закона. Азъ мисля, че ако г. Грековъ бѣше прочелъ § 4 отъ обяснителната записка на г. министра, приложена къмъ законопроекта за изменение закона за градскитѣ общини, щѣше да види мотивитѣ, които сж подбудили г. Министра на Вътрѣшнитѣ Дѣла да иска унищожението на тия два члена. Комисията, като се е занимавала съ тази мотивировка, е дошла до заключение, че дѣйствително г. министърътъ е ималъ право. И не само че това е необходимо, но ще бѣде истинско благодѣяние за населението, защото тамъ, дѣто има злонамѣрени хора, винаги ще намѣрятъ доказателства за да искатъ да бламиратъ извѣстно кметство и то не по

реда, както прѣдписва законътъ, защото много малко му чуватъ отъ редовно бламиране — миналитѣ факти ни убѣждаватъ въ това — ами пристѣпятъ къмъ беззакония и Народното Събрание два пѣти вече е било припудено да вотира амнистия на такива нещастници, само и само да ги отърве отъ затворъ, вслѣдствие на тѣхнитѣ несъзнателно извършени прѣстѣпления, къмъ които сж били тикнати благодарение на злонамѣрени хора. Помните, че съ идването на народияшкия режимъ, всички кметства бѣха разтурени. (Димитъръ Петковъ: Ами сега?) Всичкитѣ избиратели или граждани, които мислѣха, че, като иматъ право да бламиратъ, трѣбва непрѣмѣнно да изпѣдятъ кметоветѣ изъ канцелариятъ и да запечататъ послѣднитѣ, макаръ законътъ да забранява това, макаръ това да е прѣстѣпление, което влѣче слѣдъ себе си наказание, тѣ го направили, защото бѣха увлѣчени отъ хора, които не искатъ да знайтъ отъ законъ. По-добъръ ли е, по-хубаво ли е да се оставятъ стотина нещастници да вършатъ несъзнателно прѣстѣпления, които могатъ да доведатъ тия нещастници на скамейката на подсѣдимитѣ, отколкото да прѣкратимъ това?

Казва се, какво ще направятъ гражданитѣ, когато единъ съвѣтъ злоупотрѣблява, когато харчи паритѣ безконтролно. Не може да харчи ни единъ съвѣтъ безконтролно. Той харчи ако Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Работи утвърди постановлението на съвѣта. Слѣдователно, общинскитѣ съвѣти сж въ зависимостъ отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи, и ако министърътъ утвърди, тѣ могатъ да харчатъ, а ако не утвърди, похарченитѣ отъ тѣхъ пари безъ постановление, съгласно закона, е злоупотрѣбление на държавни пари. А въ таквъ случай членътъ, който недавна приехме, чл. 27, прѣдвижда таково наказание, защото съ харченето на тѣзи пари се злоупотрѣблява съ довѣрието на избирателитѣ и съвѣтътъ попада подъ наказание, и министърътъ, щомъ констатира това, самичкъ го вече отстранява. Слѣдователно, прѣдвидено е наказание.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Ивановъ: Има думата г. Иванъ Бѣлиповъ. (Гласове Нѣма го!)

Тогава има думата г. Василь Кънчовъ.

Василь Кънчовъ: Г-да народни прѣдставители! Г-нъ Грековъ много хубаво опрѣдѣли, че ще дойдатъ случаи, когато единъ кметъ, единъ общински съвѣтъ не може да стои вече на мѣстото си. Има случаи, които сега ги имаме прѣдъ очитѣ си. Напр. казва г. докладчикътъ, че ако прѣдприеме кметството работи, които сж вредителни, напр. да харчи пари залудо, министърътъ нѣма да потвърди рѣшението; но има случаи, когато министърътъ не може да забрани на кметството да прави нѣкои работи, които увреждатъ интереситѣ на общината, и когато общината ще се намѣри при това въ конфликтъ съ цѣлото население. Ето напр. случаятъ съ Варна: общинското управление рѣшава да се прѣдаде едно мѣсто на католическата община; цѣлото население не ще; поражда се борба между кметството и населението и, най-послѣ, въпрѣки искането на населе-

нието, това ще се узакони, защото не се дава право на населението да възпре на кметството това дѣяние. (Д-ръ Василь Дочевъ: Защото иматъ собствено мѣсто!)

Появява се другъ случай. Напр. едно кметство има работа съ единъ прѣдприемачъ и направятъ извѣстни условия, които се потвърдяватъ по обикновения редъ отъ Правителството, но послѣ, когато прѣдприемачътъ изпълни работата, кметството му прави такива отстъпки, или не надзирава добръ работитѣ, щото интереситѣ на гражданитѣ свършено се опропастваятъ.

Има другъ случай. Напр. една община дава едно голѣмо прѣдприятие и понеже то е вредно за прѣдприемача и ще изгуби, а пъкъ той е таенъ ортакъ съ нѣкои отъ членоветѣ на общината, то той изработва, щото общината да му отнеме това прѣдприятие и той да заведе дѣло въ съда, да осъди общината и да вземе отъ нея голѣма глоба или възнаграждение.

Какво ще направите съ случая, когато съ помощта на насилия се избира кметство и отъ 4.000 избиратели, благодарение на голѣмитѣ насилия, се явяватъ 800 или 600 души избиратели: подъ натиска на полицията или други насилия 2.500 или 3.000 не сж могли да взематъ участие; мѣнява се режимътъ и населението нѣма кой да го възпира и то цѣло възстава противъ едно кметство — не го иска? Какво ще прави Правителството? Ще стане революция. Има кметства, които не могатъ да стоятъ три дена подиръ падането на Правителството, защото цѣлото население е противъ тѣхъ, че ги не иска. Трѣбва да се намѣри изходъ. Кметства, които сж противни на населението, които не почитатъ интереситѣ на общината, да не ги държатъ на сила.

Ето защо казвамъ, че току-така изхвърлянето на чл. 34 отъ закона не може да стапе и не би трѣбвало да се приеме. Азъ знаа, че сж направени прѣстѣпления на основание на този чл. 34; знаа, че Министритѣ на Вжтрѣшнитѣ Работи сж разтуряли едни и сжи кметства въ продължение на 4—5 мѣсеца три пѣти. Напр. кметството въ с. Дѣвене три пѣти се разтури въ разстояние на единъ периодъ отъ 6 мѣсеца, защото не сж избирани хора угодни на властующата партия. На тѣзи произволи трѣбва да се тури край. И въ това отношение съчувствувамъ на Правителството да се унищожатъ тѣзи два члена, обаче, трѣбва да се намѣри изходъ отъ друго противно зло, когато общината прави пакости и населението трѣбва да намѣри изходъ да я сваля. Заради това искахъ, когато се говори по принципъ, когато повече отъ половината избиратели възставатъ, да се даде право на гражданитѣ да я свалятъ, или на министра да иска свалянето ѝ. Трѣбва да се намѣри изходъ, още повече, че този начинъ на дѣйствие се е практикувалъ вече въ нѣкои мѣста. Така щото, бихме се избавили отъ произволитѣ на администрацията, която може постоянно да смѣнява кметствата и бихме се избавили отъ градскитѣ революции противъ общинаритѣ, които ще искаме на сила да ги задържимъ, въпрѣки искането на населението.

Министъръ Д-ръ Василь Радославовъ: По отмѣненіето на тѣзи членове говорихъ, когато законътъ се приемаше по принципъ. Изложено е и въ объяснителната записка, защо искамъ отмѣненіето имъ. Цѣльта ми е да бждатъ общинитѣ повече гарантирани, отколкото досега; да се даде на общинитѣ по-охолно врѣме за да работятъ за интереситѣ на гражданитѣ. Ставало е злоупотрѣбление съ тия членове, заради туй азъ прѣдлагамъ отмѣненіето имъ. Но тѣзи членове се сега защищаватъ, ужъ като полезни, при всичко че тѣ не сж давали гаранция за трайността на състава на общината. Ако толкозъ много се милѣе за тѣзи членове може и да не се отмѣняватъ. Не вѣрвамъ обаче, че безъ тѣхъ злоупотрѣбленията не ще съществуватъ. Не трѣбва толкозъ да се страхуваме за бждшитѣ градски съвѣти, когато се касае до ползата на гражданитѣ. Нищо не би могли да направятъ единъ или нѣколко градски съвѣти на Правителството ако и да не сж отъ партията му. Сега у насъ има нѣколко градски съвѣти, които не сж отъ партията на Министерството, но, слава Богу, работитѣ въ тѣхъ не отиватъ по-злѣ отъ другитѣ. Тѣй е въ Търново, Габрово, Пловдивъ, Враца и другитѣ. Така щото, азъ съмъ на мнѣние, че по тѣзи въпроси по-добръ ще бжде да се съгласите съ мотивитѣ, които азъ прѣдлагамъ. Не трѣбва да се боимъ, че тѣй свободнитѣ общини щѣли да прозволничатъ. Обаче, трѣбва да се знае, че всичкитѣ дѣйствия на общинитѣ ще се контролиратъ, както досега, отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи. Не е убѣдително, че нѣкой градски съвѣтъ щѣлъ да подарява мѣста на католици, както ни се указва на Варненския съвѣтъ, който подарилъ на католическата мисия въ Варна едно мѣсто, помимо болшинството на града. Заявявамъ, че това не е вѣрно. Мѣстото, което се дава отъ Варненския градски съвѣтъ на католическата мисия, е отстъпено на католицитѣ още отъ Турското правителство по врѣме на Кримската война. Това мѣсто едва сега се е изискало отъ Французкото правителство. Градскиятъ съвѣтъ е изпълнилъ едно задѣлжение. Тѣй като е, нека ми бжде позволено да отблъсна намека, че това е сторено по искането на Негово Царско Височество Княза. Увѣрявамъ ви, че Негово Царско Височество даже не знае за туй постановление на Варненската община; но извѣстно е, че въ гр. Варна нѣколко духовници политикани повдигатъ въпроси само шумъ да правятъ, защото дѣйствителността говори противното. Вие г. г. народни прѣдставители, които сте ходили въ Варна, знаете, че на най-хубавото мѣсто въ срѣдъ града е католическата църква, и ония защитници на религията, които отиватъ да правятъ политика отъ това, би трѣбвало да си отварятъ очитѣ не сега, а тогава, когато сж имали възможность да запазятъ православниѣ жители въ Варна отъ католицитѣ. Но тогава не сж го направили. Най-послѣ, това мѣсто не се дава за църква, а за училище, и то е съвсѣмъ на страна, покрай града. До туй мѣсто има друго отъ 3—4.000 метра, на което може да се съградятъ нѣколко български църкви, стига да има богомолци, защото и сегашнитѣ български църкви въ Варна едва ли се пълнятъ нѣкога. Ето кѣдѣ трѣбва да обърнатъ внимание ония, които търсятъ политика въ тия въпроси. Вие много добръ знаете, г-нѣ Кънчовъ,

тия работи. Не съ кръсци ще въздигнемъ православието. Да се нарушаватъ законнитъ постановления, нито е религиозно, нито е благоразумно. Съ това ли ще защитавате православието? За това ли се боримъ въ Македония? (Василъ Кънчовъ: Махалата има право да не допуска едно мѣсто на мисия, която проповѣдва друга религия. Това е прозелитизмъ!)

Нека дойда на думата си. Чл. чл. 34 и 35, които се отмѣняватъ, не досѣгатъ никакъ контрола на Министра на Вжтрѣшнитъ Работи. Сега, напротивъ, даваме по-голѣма свобода, по-голѣма независимостъ на общинитъ да работятъ прѣзъ периода, за който сж избрани отъ избирателитъ. Най-послѣ, ако мислите, че такова нѣщо не трѣбва да се дава на градскитъ общини, че постоянно трѣбва да се намиратъ въ борба съвѣтниците помежду си и още отъ първия день на утвърждението на избора да повдигатъ интриги и да бждатъ постоянно въ страхъ, че съвѣтътъ ще бжде разтуренъ отъ Министра на Вжтрѣшнитъ Работи, приемѣте да останатъ въ сила тия членове. Министерството на Вжтрѣшнитъ Работи е убѣдено отъ практика, че по-голѣма вреда се принася съ тия членове, отколѣто ако се отмѣнятъ. Ето защо е направено туй прѣдложение. Азъ съмъ убѣденъ въ ползата отъ отмѣнението на тия членове на градскитъ общини, затуй прѣдлагамъ да се приеме отъ Народното Събрание.

Д-ръ Василъ Дочевъ: Г-да народни прѣдставители! Отмѣнението на чл. чл. 34 и 35 отъ закона за градскитъ общини, мисля, е едно охранение на общинската самостоятелностъ. Г-да народни прѣдставители! Всички се въодушевяваме отъ желанието да обезпечимъ по възможностъ повече общинската и окръжна самостоятелностъ, а между-тѣмъ се явяватъ въ Народното Събрание г. г. народни прѣдставители, които претендиратъ, които поддържатъ и се силятъ да прокаратъ въ Народното Събрание една мѣрка, съ която досега се е само злоупотрѣблявало, безъ разлика на партия, безъ разлика на правителства, и искатъ нѣкои отъ тия народни прѣдставители, които мислятъ или намѣряватъ или поне желаятъ да иматъ и въ бждѣще управлението на Българската държава, да продължава това постановление на закона, за да си служатъ и за въ бждѣще съ него. Г-да народни прѣдставители! Азъ мисля, че всички трѣбва да се произнесемъ най-категорически противъ всѣко едно законоположение, което дава възможностъ на която и да бжде изпълнителна властъ да прѣвишава своитъ права, а между-тѣмъ постановлението на тия два члена не е било нищо друго, освѣнъ едно улеснение да се злоупотрѣблява съ изпълнителната властъ. Не ви ли е извѣстно, че всички нови правителства, които дохождатъ на властъ, сж си позволявали много повече отъ Либералното Правителство да разтурятъ всички общини en bloc и Българскитъ народъ, невинната маса, да мисли, че това е като едно узаконено право? Въ една община доста редовна или нередовна, щомъ като се смѣни властѣта, трѣбва всичко да рухне, да настѣпни реакция, да настѣпятъ кървави стѣлкновения, каквито станаха слѣдъ паданieto на Стамболовия режимъ. Азъ мисля,

г-да прѣдставители, че нашитъ институти трѣбва да бждатъ по възможностъ трайни и да се вдѣхва отъ прѣдставителитъ на Българскитъ народъ уважение къмъ тия институти. Трѣбва да се знае, че единъ институтъ, редовно избранъ и дошълъ да управлява, може само по прѣдвиденитъ отъ закона случаи да се разруши или възобнови. Съ во-тирането на чл. 27 отъ настоящия законъ, ние прѣдвидѣхме всички случаи, когато едно общинско управление, когато единъ съвѣтъ извърши дѣяния, които се наказватъ, и прѣдоставя се право на сждебната властъ, която е единствената и най-безпристрастна, да се произнесе, доколко основателно е прѣнебрѣгнатъ законътъ, доколко основателно сж изложени интереситъ на общината и доколко сж основателни обвиненията, които може да се хвърлятъ върху съвѣта. И когато сждебнитъ власти констатираатъ, че има еди-каква си нередовностъ, прѣдъ видъ на извършено прѣстѣпление, само по себе си слѣдва, че щомъ има прѣстѣпление, щомъ се възбуди едно дѣло, иска се разрѣшението на Министра на Вжтрѣшнитъ Работи, който ще даде съгласието си да се отстрани такъвъ служащъ, такъвъ кметъ или членъ отъ постоянния съставъ на общината.

Ето защо, г-да народни прѣдставители, азъ считамъ, че съ това ограничение на изпълнителната властъ, което съ такава добра воля прави г. Министърътъ на Вжтрѣшнитъ Работи, той свързва, прѣди всичко, своитъ собствени рѣцѣ, като казва: „Има два члена отъ закона за градскитъ общини, които сж позволявали на всички министри досега, както позволяватъ и на мене, да злоупотрѣбляватъ съ общинитъ и да ги разтурятъ, и да ги разтурятъ тогава, когато имъ скимне или когато партизански мотиви диктуватъ да ги разтурятъ.“ Наведе се единъ мотивъ—считамъ го не съвсѣмъ сериозенъ—отъ г. Грекова. Г-нъ Грековъ заявява: Какво искате? Ще дойде едно врѣме, когато болшинството отъ общината нѣма да бжде съгласно съ дѣлата на съвѣта; чули, че има злоупотрѣбления, но неконстатирани по сждебенъ редъ, по слухъ само, и искатъ да протестираатъ, не желаятъ тоя съвѣтъ, явяватъ се и го бламираатъ, и вие, понеже не имъ позволявате да направятъ това, освѣнъ по установения отъ закона редъ, ще бждете причинители на анархията. Но, г-да прѣдставители, отъ тѣзи мотиви тъкмо противенъ резултатъ ще имате. Вие, като обезпечите дѣятелността на постоянния съставъ, и че можете да го изхвърлите само въ прѣдвиденитъ отъ закона случаи, вие тъкмо съ това ще запазите тоя мандатъ, който е даденъ по единъ установенъ отъ закона редъ на тѣзи съвѣтници да ръководятъ работитъ на общината. Съвѣтниците по силата на закона сж избрани за извѣстенъ периодъ и докато не направятъ прѣстѣпления, каквито се прѣдвиждатъ въ чл. 27, никой не смѣе и нѣма право—и това го изисква интересътъ на общинската самостоятелностъ—да посегне върху тоя редовно избранъ съставъ. И, слѣдователно, г-да народни прѣдставители, всѣки другъ, който мимо това законно положение би отишълъ да иска да разтури по единъ насилнически редъ единъ общински съвѣтъ, той ще направи едно прѣстѣпление такова, каквото се прѣдвижда и наказва отъ самия наказателенъ законъ. И съ това именно ще се запази по-

становлението, зачитането на едно законоположение, което е установено въ нашето Княжество. То е сжщиятъ случай, по който говорихъ по поводъ оставката на г. Краева. Г-нъ Краевъ счита, че неговитѣ избиратели могат да го бламиратъ, но ние всички, и дѣсницата, и лѣвицата, сме съгласни, че не може единъ народенъ прѣдставитель да се бламира. Сжщиятъ принципъ е, г-да народни прѣдставители, за общинскитѣ съвѣти. Никой нѣма право да отиде да разтуря общински съвѣтъ, додѣто има извѣстенъ мандатъ. Може общинскитѣ съвѣти да се разтурятъ само въ прѣдвиденитѣ отъ закона случаи: нарушили закона, направили прѣстѣпление — изобщо изложили на опасностъ интереситѣ на общината, и то да става само по начинъ, указанъ въ закона. Слѣдователно, когато стане само такова прѣстѣпление, само тогава тоя общински съвѣтъ може да се бламира и може да се отнеме прѣждеврѣменно законния мандатъ на избраницитѣ. Ето защо, азъ считамъ, че тоя принципъ трѣбва да остане и да стане задължителенъ за градскитѣ общини, понеже е принципъ неоторимъ. И считамъ, че всички доводи, които се направиха противъ унищожението на тия членове, не сж сериозни и почитаемото Народно Прѣдставителство, безъ разлика на партии, нѣма да допусне да се възобновятъ тѣзи членове, щото, който и да дойде на властъ, като му скимне, да може съ единъ замахъ, en bloc, да махне всички общини, да си постави по насилственъ начинъ свои кметове и да избере свое Прѣдставителство и т. н. Азъ мисля, че на това злоупотребление трѣбва да се тури единъ нжтъ за всѣкога точка. И това е още по-похвално, че го прави единъ министъръ, който се отказва да се ползува отъ това право и си вързва ржцѣтъ само въ интереса на общинитѣ, въ интереса на реда, на зачитането на законитѣ и особено на зачитането на общинската самостоятелностъ. Ето защо, г-да прѣдставители, азъ считамъ, че унищожението на тия два члена е много удобрително и, ако щете, свършено въ интереса на самото дѣло.

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Ще туря на вотирание чл. чл. 34 и 35, които се зачеркватъ споредъ проекта и прѣдложението на комисията.

Обаче, трѣбва да кажа, че г. Страти Димитровъ прави едно прѣдложение да остане чл. 34 въ слѣдующата редакция: „Когато цѣлиятъ съставъ на нѣкой общински съвѣтъ би прѣстѣпилъ тежко своитѣ обязанности прѣдъ законитѣ, или чрѣзъ лошо и немарливо управление би турилъ въ опасностъ интереситѣ на общината, той се разтуря отъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи по изказано недовѣрие отъ избирателитѣ на града.“

Ще туря на гласуване най-напрѣдъ това, което е турено въ законопроекта отъ г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи и е прието отъ комисията — за заличването на тия два члена. Моля ония г. г. прѣдставители, които сж за зачеркването на тия два члена, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Зачеркватъ се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 36 става чл. 34, съ прибавка на новъ пунктъ. Въ Столицата кметътъ получава заплата до 7.200 л. годишно.

Забѣлѣжка. Ако кметътъ или помощницитѣ сж пенсионери, получаватъ само заплата отъ общината или пенсията си.“

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Моля ония г. г. народни прѣдставители, които сж за приемането на прочетения членъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 56, който става чл. 54 (нова забѣлѣжка). Ако до 15 дни окржжниятъ управитель не съобщи, че се отмѣнява рѣшението, то влиза въ сила.“

Петко Каравеловъ: Менѣ ми се струва, че това е много опасна редакция и азъ бихъ желалъ да се добави „отъ деня на получването въ канцеларията“. (Министъръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Вѣрно! Това се асж разбира.) Ама по-хубаво е да се каже „отъ деня на получването въ канцеларията“ слѣдъ думитѣ 15 дни.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Съгласенъ съмъ.

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Понеже г. докладчикътъ е съгласенъ съ мнѣнието на г. Каравелова, да се прибави слѣдъ думитѣ „15 дни“ — „отъ деня на получването въ канцеларията на управлението“, то ще туря на гласуване чл. 56, както се прочете отъ г. докладчика, съ прибавката на г. Каравелова. Моля ония г. г. прѣдставители, които сж за приемането на тоя членъ въ тая редакция, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 58, който става чл. 56. Слѣдъ думитѣ: „окржжниятъ управитель го отмѣня, слѣдъ като изслуша“, прибави се „мотивираното.“

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Моля ония г. г. прѣдставители, които приематъ чл. 58 въ това измѣнение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 59, който става чл. 57. Слѣдъ думитѣ: „той може да се оплаче прѣдъ Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи, който рѣшава окончателно“, прибавятъ се и слѣдующитѣ думи: „въ срокъ отъ два мѣсеца; иначе, рѣшението влиза въ сила.“

Петко Каравеловъ: Пакъ сжщото да се притури „отъ деня на получването въ Министерството“.

Александъръ Людскановъ: Слѣдъ регистрирането.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Може да се не регистрира. (Гласове: То е все сжщото!)

Прѣдседателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: По чл. 59 има двѣ мнѣния: едното е отъ г. Каравелова, да се прибави: „отъ деня на получването въ Министерството“, (Докладчикъ Константинъ Досевъ: Съгласенъ съмъ.) а другото е отъ г. Людсканова, да се прибави: „слѣдъ регистрирането“.

Полагамъ на гласуване първото мнѣние. Моля ония г. г. прѣдставители, които приематъ чл. 59, както се про-

чете отъ г. докладчика, съ прибавката отъ г. Каравелова, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 60, който става чл. 58, се прибавя забѣлжката: „Ако заемътъ прѣвншава сумата 25.000 л., разрѣшението му става по законодателенъ редъ“.

Петко Каравеловъ: Менѣ ми се чини, че първоначалното бѣше много по-добро 10.000 л. — 25.000 л. за известни общини въ България е много голѣма сума; вземѣте ги като такива: Пирдопъ, Златица, Тетевенъ и др. Затова, по-голѣма гаранция щѣше да бѣде ако е 10.000 л., отколкото 25.000, и много добръ щѣше да бѣде да чуемъ мнѣнието на хората, които го внасятъ. Не виждамъ каква ще е причината на това. Г-нъ министърътъ бѣше внесълъ 10.000 л.; то е сѣ една малка гаранция. Не виждамъ въпросъ отъ голѣмо значение, но ми се струва, че по-добра бѣше старата редакция.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Г-нъ Каравеловъ! За да се увеличи сумата на 25.000 л., комисията се ржководи отъ слѣдующето. Винаги по-голѣми нужди се прѣдизвикватъ отъ по-голѣмитѣ общини, а по-малкитѣ общини иматъ малко разходи и затова много рѣдко имъ се явява нужда за заемъ. На по-голѣмитѣ общини, които иматъ по-голѣми разходи, явява имъ се нужда за малки заеми; за единъ заемъ отъ 15—20.000 л. на една община съ бюджетъ отъ 100.000 л., или повече, ще бѣде много непрактично да чака изтичането на годината, за да се внесе законодателно прѣдложение и да ѝ се разрѣши отъ законодателното тѣло. Затова, се намѣри за по-цѣлесъобразно да се уголѣми сумата до 25.000 л., като се смѣта, че не е голѣма сумата за да се уврѣдятъ общинитѣ.

Петко Каравеловъ: Понеже не е обяснено, то могатъ да го тълкуватъ по-широко за всичкитѣ общини. Не е ли по-добръ да се редактира така, което ще бѣде по приемливо и за васъ: 10.000 л. абсолютно; до 25.000 л. може да направи, но Министерскиятъ Съвѣтъ да внася въпроса въ ближайшата сесия, за да можемъ да знаемъ, какво става съ заемитѣ.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: Ние сме обсъждали въпроса въ комисията.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Има двѣ прѣдложения: прѣдложението на г. Каравелова и онова на комисията. Ще туря на гласуване по-напрѣдъ прѣдложението на комисията, както е напечатано въ доклада.

Моля тия отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ чл. 60 тѣй, както е приетъ отъ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 85, който става чл. 83. Къмъ пунктъ 8 се прибавя: „било за движими, било за недвижими имоти.“

Пунктъ 9 си остава въ сила.

Пунктъ 13. Налогъ за медицински помощи.

Пунктъ 14. Годишна такса за свързване жилищата съ уличнитѣ канали. Тая такса се опрѣдѣля съ особенъ правилникъ, приетъ отъ общинския съвѣтъ, прѣгледанъ и одобренъ отъ Министерството на Обществениѣ Сгради и утвърденъ съ заповѣдъ отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи.

Въ забѣлжката подъ пунктъ 5 думитѣ: „утвърденъ отъ Министра на Вътрѣшнитѣ Работи“, се зачеркватъ.“

Страти Димитровъ: Г-да народни прѣдставители! Съ пунктъ 9 отъ чл. 85 се възстановява бачътъ, който миналата година съ закона за отмѣненіето октроата и бача се отмѣни. Сега не знамъ, по какви причини г. Министърътъ на Вътрѣшнитѣ Дѣла внесе законопроектъ за възстановяването му, като казва, при първото четене, че общинитѣ не могатъ да си покриятъ разносикитѣ, а при това този данѣкъ билъ единъ отъ най-лекитѣ, противъ който никога не се оплаквалъ никой.

Г-да народни прѣдставители! Менѣ ми се струва, че този данѣкъ е най-тежкиятъ, може би, макаръ да се плаща въ малѣкъ размѣръ, но не се оплакватъ затова, защото се плаща отъ земледѣлцитѣ-селяни, които почти противъ нищо не се оплакватъ. Тѣ веднажъ вдигнаха гласа си противъ закона за десетѣка и противъ тѣхъ се обърнаха пушки и топове даже; слѣдователно, затуй именно не сж се оплаквали, защото знаятъ каква ще бѣде тѣхната участъ, ако почнатъ да се оплакватъ. Сега, този данѣкъ се взема затова, защото, като дохождали селянитѣ въ града, донасяли нечистотии, за които градоветѣ харчили за очистването имъ. Менѣ ми се чини, че едното безъ другото не може. Ако селянитѣ не дойдатъ въ града съ колата си, естествено е, нѣма кой да донесе на гражданитѣ дърва и нѣма кой да имъ донесе продукти. Когато тѣ продадатъ дървата и всичко каквото донасятъ, купуватъ си, въ замѣна, други продукти; слѣдователно, тѣхното дохождане въ града не е безъ полза за гражданитѣ: едно, че донасятъ продукти на гражданитѣ, а друго, че правятъ алжшъ-веришъ на гражданитѣ. Г-нъ министърътъ каза и за това, че селянитѣ не купуватъ нищо отъ града затова, защото си набавятъ тѣзи работи въ селата. Не е вѣрно това, защото отъ градоветѣ купуватъ по-евтино и затова, колкото пари взематъ, тамъ ги оставятъ. Менѣ ми се струва, че това не е вѣщо, което да заминѣ отъ селянитѣ къмъ гражданитѣ, и даже ако бѣше заминало, г-да народни прѣдставители, пакъ трѣбваше да се направи едно свисхождение затова, защото селянитѣ плащатъ много други данѣци, отъ които по-малко се ползватъ отъ гражданитѣ. Напр. тѣ плащатъ за гимназии, плащатъ за училища повече, отколкото се дава за тѣхнитѣ училища: за градскитѣ училища се харчи 40—60%, а за селскитѣ се харчи до 10%. Селянитѣ плащатъ за полицията, но сами си вардятъ селата, сами себе си вардятъ, сами отиватъ караулъ и даже когато дойде бирникътъ, оставятъ си работата и вардятъ и бирника и стражарина. Въ градоветѣ не е така. Така сжщо селянитѣ плащатъ и за доктори, но докторитѣ сж на разположението на гражданитѣ, а селянитѣ умиратъ като скотове. Така сжщо и

добитъкът им умира безъ ветеринарни лѣкари. Ето защо, г-да народни прѣдставители, менѣ ми се струва, че ние направихме въ миналата сесия едно добро дѣло, като унищожихме този данѣкъ, и не трѣбва сега, слѣдъ 10 мѣсеци, да го възстановяваме пакъ, толкова повече, защото нѣма никакви причини за неговото възстановяване.

Може да ми се каже, че градскитѣ съвѣти правятъ калдаржми, правятъ улици, тротуари. Да, г-да народни прѣдставители, правятъ ги, но не ги правятъ за селянитѣ, а ги правятъ за тѣхъ си. Естествено, когато имъ дойдатъ селянитѣ на гости, гражданитѣ нѣма да си вдигнатъ калдаржмитѣ отъ улицитѣ. Но това не значи, че ако селянитѣ дойдатъ на гости на гражданитѣ, трѣбва да взематъ да имъ чистятъ калдаржмитѣ, да очистятъ и града. Ето защо моля Народното Събрание да отхвърли този пунктъ 9, а да си остане членътъ както е билъ по-прѣди, да се остави както миналата година се отмѣни.

Василъ Кънчовъ: Миналата година, когато се прѣдстави на Народното Събрание да се отмѣни бачѣтъ, азъ гласувахъ за отмѣненіето, защото той е наистина единъ много тежѣкъ данѣкъ за селското население. Сега се иска да се повърне този данѣкъ, защото много отъ градскитѣ общини се намирали въ много трудно положение и не могли да покриятъ катадневнитѣ си разноски. Желателно би било, въ този случай поне да направимъ този данѣкъ, колкото е възможно по-справедливъ, защото, както е поставенъ и както се е упражнявалъ този данѣкъ досега, е много несправедливъ. Прѣдставѣте си, че ако се внесатъ една кола тикви въ единъ градъ, които струватъ 3—4 гроша, ще плати селянинътъ единъ грошъ, а ако се внесатъ съ други кола 800 оки шекеръ, който струва три хиляди и толкозъ гроша, пакъ единъ грошъ ще се плати. Значи, данѣкътъ е извънредно нееднакъвъ, и въ това отношение единъ отъ недобритѣ данѣци, единъ отъ неправитѣ данѣци. Освѣнъ това, единъ богатъ човѣкъ има хубави волове, впрѣга два вола и туря 3.000 оки—взематъ му 1 грошъ; другъ има едно магаре, както е на много мѣста въ Южна-България, впрѣга го въ малка количка и вкарва 100 оки — и нему взиматъ 1 грошъ. Това е много несправедливо. (Докладчикъ Константинъ Досевъ: Досега колко се е взимало?) Ето защо, този данѣкъ, ако се възстанови, да се направи по-справедливъ. Кола съ едно впрѣгатно добиче да плаща по-малко, отколкото кола съ два впрѣгнати добитѣка. (Никола Боневъ: 10 стотинки плащатъ!) Напр. казано е: такса до 20 стотинки за всѣка кола натоварени, и по 5 стотинки отъ натоваренъ добитѣкъ. Значи, на единъ натоваренъ добитѣкъ се взема 5 стотинки; ако единъ добитѣкъ тегли кола, взематъ му се 20 стотинки, а ако 4 добитѣка сж впрѣгнати въ една кола пакъ се взематъ 20 стотинки. Така се разбира тукъ. (Докладчикъ Константинъ Досевъ: Тамъ е казано до 20 стотинки! Така щото, общината урежда този въпросъ споредъ нуждата.) Да, но на общинитѣ даватъ право да турятъ до 20 ст., а тя ако ще, ще го разпрѣдѣли справедливо. Заради това, по-правилно ще бѣде,

ако тукъ още опрѣдѣлимъ, че кола теглени отъ единъ добитѣкъ да плаща 10 стотинки, кола теглени отъ два добитѣка — до 20 стотинки, както е въ закона. Въ такъвъ случай една малка справедливостъ ще направимъ по отношение на нѣщата, които влизатъ въ града. Би било добръ да можеше да се таксуватъ споредъ стойността на стокитѣ, но не може да се направи това. Този данѣкъ е лошъ по принципъ и би трѣбвало да го отмахнемъ; но като иска болшинството да го приеме, да го направи поне по-справедливъ.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: И меншеството го иска. Питайте г. Конкилева, дали го не ще.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Ще туря на гласуване чл. 85, който става чл. 83 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, както е измѣненъ отъ комисията. Моля тия г. г. народни прѣдставители, които го приематъ така, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 86, който става чл. 84.

Въ пунктъ 14 цифрата „10%“ става на 15%.“

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Ще туря на гласуване чл. 86, който става чл. 84 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, както е измѣненъ отъ комисията. Моля тия отъ г. г. прѣдставителитѣ, които го приематъ така, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ Константинъ Досевъ: (Чете.)

„Чл. 87, който става чл. 85.

Засѣлѣжка II. Никакъвъ общински данѣкъ, или каквато да е общинска берия, освѣнъ изброенитѣ по-горѣ, не може да бѣде намаляванъ, ако не е установенъ съ законъ.“

Тукъ думата „намаляванъ“ е печатна погрѣшка и трѣбва да се чете „налаганъ.“

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Ще туря на гласуване чл. 87. Моля ония отъ г. г. прѣдставителитѣ, които приематъ чл. 87 тѣй, както е измѣненъ отъ комисията, и съ поправката на оная печатна погрѣшка, която се указа отъ г. докладчика, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Василъ Кънчовъ: Прѣдлагамъ да се вдигне засѣданието.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Има прѣдложение за вдигане на засѣданието.

Моля тия отъ г. г. прѣдставителитѣ, които сж съгласни да се вдигне засѣданието, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.)

Г-да прѣдставители! За идущето засѣдание остава продължение отъ днешния дневенъ редъ.

Съобщавамъ, че сж постѣпили слѣдующитѣ законопроекти: законопроектъ за финансовитѣ инспектори, зако-

нопроектъ за общественитѣ прѣдприятия и законопроектъ за отчетността по бюджета.

Заедно съ туй е постѣпило и едно прѣдложение отъ Бѣлоградчишкия народенъ прѣдставителъ, г. Миланъ Макавѣевъ, за добавление двѣ забѣлѣжки къмъ алинея втора на чл. 9 отъ закона за пенситѣ по гражданското вѣдомство. Всичкитѣ тѣзи законопроекти и прѣдложения ще се турятъ на дневенъ редъ за идущето засѣдание.

Министъръ Д-ръ Василъ Радославовъ: Моля за слѣдующето засѣдание на дневенъ редъ да се турне на първо мѣсто третото четене на закона, който се вотира сега.

Прѣдсѣдателъ: Жечо А. Бакаловъ.

Секретари: { Д-ръ Пеню Динчевъ.
Коста Ранковъ.
Д-ръ Христо Йордановъ.
Миланъ Макавѣевъ.
Иванъ Бѣлиновъ.
Д-ръ Петъръ Гудевъ.

Прѣдсѣдателствующий Д-ръ Сава Иванчовъ: Има прѣдложение отъ г. Министра на Вжтрѣшнитѣ Работи да се турне за идущето засѣдание на първо мѣсто въ дневния редъ третото четене на законопроекта за измѣнение закона за градскитѣ общини. Моля тия отъ г. г. прѣдставителитѣ, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Обявявамъ засѣданието за закрито.

(Закрито въ 7 часътъ 40 минути вечеръта.)

Подпрѣдсѣдатели: { Д-ръ Сава Иванчовъ.
Христо Г. Поповъ.

Секретари: { Владимиръ Недѣлевъ.
Д-ръ Йорданъ Ц. Нейовъ.
Д-ръ Кирякъ Н. Провадалиевъ.
Д-ръ Василъ Дочевъ.
Д-ръ Фоти Симеоновъ.
Кръстанъ Доцевъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Т. Хр. Гължбовъ.